

POHLEDY DO ŽIVOTA BOHOSLOVCŮ A KNĚŽÍ

POHLEDY DO ŽIVOTA BOHOSLOVCŮ A KNĚŽÍ

AFORISMY, KTERÉ NAPSAL
D^r. FRANTIŠEK X. NOVÁK

NOVÉ NEZMĚNĚNÉ VYDÁNÍ
DEVÁTÝ AŽ DESÁTÝ TISÍC

1930

NÁKLADEM JEDNOTY DUCHOVENSTVA ARCIDIEC.
OLOMOUCKÉ V PŘEROVĚ, MASARYKOVO NÁM. 16.

IMPRIMATUR

JOSEPHUS VYVLEČKA,

Praeses a. e. Consistorii

Olomucii, die 3/7 1930

Nr. 11.512

PŘEDMLUVA K NOVÉMU VYDÁNÍ

V době mého nejhlubšího životního ponížení vytryskla mi z duše tato kniha, „Pohledy“. Tehda byl jsem ještě poměrně mlád; dnes, kdy „Pohledy“ mají znovu vyjít tiskem, jsem již sedmdesátníkem. Netroufám si proto na knize nic měniti, nemám k tomu ani dosti přiměřených sil. A bylo s různých kompetentních stran vysloveno přání, aby na „Pohledech“ nebylo vůbec nic měněno.

Jak veliký byl původní náklad té knihy, nikdy jsem se od prvního nakladatele nedověděl. Soudím, že nebyl daleko od 8 tisíc. Důstojné Jednotě duchovenstva arcidiecé olomoucké a jejímu sekretáři, veledůst. p. Ferd. Chýlkovi z hloubi srdce děkuji, že v době obchodně dosti nejisté podjali se toho, aby našemu kleru, zvláště tomu mladšímu, knihu již dávno rozebranou učinili znovu přístupnou.

Ve Věži u Německého Brodu

na den svatých apoštolů Filipa a Jakuba 1930

Dr Fr. X. Novák.

DÍL PRVNÍ

ANDĚL ANEBO ĎÁBEL

Na břehu řeky stojí jinoch a sleduje hru vln, zkoumá hloubku dna a — přemýšlí, má-li navždy svěřiti těm vlnám loďku mladého života . . .

Ten jinoch je — bohoslovec.

Řeka — kněžský stav.

* * *

Co je kněz? Považ, co koná, a poznáš, co je.

Obětuje Bohu všemohoucímu,

svolává Pána světů na oltář,

trvá s Tvůrcem v nejužším spojení,

prostředkuje mezi uraženým Bohem a kajícím člověkem,

pokračuje ve spasném díle Kristově na zemi.

To je kněz, a to je jeho stav. V ty konce nesou se svaté proudy řeky tekoucí od Veččadla a Golgoty.

* * *

Nuže, proč váháš svěřiti jí, té řece požehnané, loďku života?

Píseň věčnosti zpívají její vlny. Kdo jednou se napil z jejich štědrosti, nikdy se již nevymaní z jejich moci.

Rozloučení jest podmínkou její plavby. Blahé sny i veselá bezstarostnost mládí, čistá láska otce a matky, bujná nevázanost vlastní odpovědnosti . . . , ty se jen zdáli a pořad víc a více zdáli mohou dívatí za smělym plavcem; následovati ho nemohou v ta místa, kam vln ho nese chvatný rej.

Hluboké je dno řeky a plné propastí . . . Má i své zátočiny, má i mělčiny své. Nevidí jich ještě nezkušené, polou snem zahalené oko mladické, nevěří v ně. Ale zažije jich jistojistě časem svým . . . možná již zítra, možná za rok, za deset, dvacet let . . . Třeba pevné ruky, stálé práce, neúnavné pozornosti, nemá-li loďka utonouti v hlubinách, zahynouti v mělčině.

A břehy té řeky? Brzy kraje vyvolených, brzy země zavržená. Hned ráje nevýslovné krásy, hned zase pouště zjevů příšerných. Jednou s nich vítá plavce povznášející jásot přátel nadšených, jednou (ó, jak to bolí!) zuřivý pokřik zarytých nepřátel. Někdy ho cestou provází modlitba, jindy proklínání, někdy zpěv, jindy pláč.

A plavec spěchá neustále dál a nesmí se zastaviti. Nad ním bdějící Milosrdenství, před ním jeho cíl. Spěchá sám a sám . . .

* * *

Golgota stojí uprostřed národů. Kříž, který na ní před 19 sty lety byl vztyčen, stal se problémem všech problémů. Nikdo se mu nemůže vyhnouti, každý musí jíti okolo něho, buď miluje nebo nenávidě, buď žehnán anebo klet, buď vyvolen anebo zavržen . . .

Tak i ta svatá řeka kněžství, ježto vytryskla sice v cennakulu, ale požehnaných věčných vln svých přibrala na Golgotě, z ran umírajícího Krista, protéká středem lidstva trpícího, pracujícího a Boha hledajícího, hřešícího a se kajícího . . . Na všem má podíl, svůj zvláštní podíl, i na lidské ctnosti, i na lidském hříchu, který umývá; a přece nikdy nemůže býti umenšen bohatý její proud, nikdy a ničím sám v sobě potřísněn, zakalen . . .

Jako ten kříž na Kalvarii, tak staly se různé toky její problémem všech problémů, od 19 set let až na dny naše, a na dny, které přijdou po nás . . .

*   *   *

Co je kněz?

Řečeno již, že plavec na řece svaté, ale hluboké a mocné . . . Nedostačí pro toho, kdo míní se jí svěřiti, podívovali se pouze její velebné svatosti, ale třeba i zkoušeti napřed a tužiti sílu paží svých, energii své vůle, čistotu úmyslů svých . . .

Byli svatí Boží a jen s třesením svěřili jí velké duše své.

* * *

Který jiný stav dal církvi Boží tolik velikých světců, kolik stav kněžský? Který jiný stav tolik vykonal pro posvěcení lidu křesťanského? Který stav rozšířil tou měrou království Boží na zemi, naplnil svět slávou Boha jediného nebe pak vznešenými reky? . . .

Což nebyli kněží apoštoly víry Kristovy, otcí mučedníků? Což nestáli vždy kněží v prvních řadách bojovníků za čistotu a neporušenost učení Kristova? Což nejsou životy velikých kněží Augustina, Bernarda, Karla, Ignáce a jiných jako hvězdy zářící lidu křesťanskému až podnes na příkré cestě k nebi? . . .

Dějiny církve nemají velkolepějších, úchvatnějších, slavnějších stránek nad ty, které vypravují skutky velikých, svatých kněží. — —

A naopak. Ze kterého jiného stavu vzešlo tolik hrozných pohoršitelů lidu Božího jako ze stavu kněžského? Ve kterém jiném stavu vybuchely (za jistých dob dějin církevních) v takovou obecnou metlu zločiny svatokupectví, smilství, lakoty, prospěchářství, pýchy?

* * *

Každá velká idea má nejen svá vítězství, ale i své boje a své alespoň částečné, chvilkové, nerozhodující porážky, má své vítěze i padlé, své hrdiny i zrádce.

Není snad idee vznešenější nad ideu čistého, Bohem nadšeného, Bohu podobného kněžství. A proto není stavu, který by se mohl honositi takovými vítězstvími, takovými hrdiny jako stav kněžský. Ale týmž důsledkem není stavu, který by měl vždy takových členů zvrhlých jako tentýž kněžský stav.

Doznati, že vždycky byli mezi námi slaboši, padlí, zrádci, ještě není omluviti nebo jakkoli jen zmenšiti tohoto zjevu neštěstí, zodpovědnost a hřích, ještě není dáti někomu dovolení, aby na takové zrádčovství spekuloval. Ještě není dispensi těm, jichž se týká, aby nemusili bdíti a přičiňovati se, aby počet takových nešťastníků byl pořád menší a menší.

Rok co rok udávají se mnohá neštěstí na moři, a přece pohánějí po každé kapitána nešťastné lodi na soud a po případe i ztrátou hrdla ho trestají. Proto duch lidský tím více pracuje a stále přemýšlí, jak neštěstí ta zmenšiti, jak drahocenné životy lidské pojistiti . . . Kapitán je kněz, životy mnohých svěřeny jeho bdělé, věrné péči. Duch

kleru, seminářů, představených jest to, jenž bdí, jenž má na starosti, aby každá loď plula co nejjistěji, aby již předem ničeho se nezanedbalo.

* * *

Vraťme se ještě k myšlence dříve pronesené.

Čím mocnější idea, tím nadšenější vzbudila bojovníky, čím hlouběji sahá do života a čím více na konečném jejím vítězství záleží, tím urputnější okolo ní vznikají boje, tím hojnější žeň má smrt, tím hroznějšími způsoby umírají padlí v zarputilém zápase.

Ó, toho bojiště kněžské idee, těch smrtí duší kněžských! Na témž poli, na kterém vyvstali andělé strážní vyššího snažení lidského, spatřiti lze i ohavné ďábly, zhoubce svaté víry a ctnosti. Tam kde slavně se jmenují Petrové, Leonové, Ambrožové, Athanášové, tam s hrůzou se připomínají Jidášové, Ariové, Apollinariové, Fotiové a jiní.

Kdyby bylo lze napsati věrně a zevrubně historii smrtí kněží odpadlíků, zdali by svět měl knihy plnější hrůz pekelných, zvrhlosti ďábelské a ohyzdnosti satanské nad knihu takovou? . . .

* * *

Kněz nikdy Bohu neumírá smrtí přirozenou, p r o s t o u, ale umírá n á k a z o u, m o r e m, o nichžto nevíme, kolik jiných nešťastných obětí si vyhledají a po kterém čase, ve kterých končinách strašnou pout svou ukončí.

Hle, Arius, Hus, Luther, Zwingli! ... Umřeli Bohu a nakazili až na naše dny celé národy svou smrtí. A proč i dnes v nejedné zemi, v nejedné osadě katolické sv. víra takořka z kořene je vyvrácena, povalena? Řádl tu kletý bacil kněžského pohoršení. Minou obyčejně pokolení, nežli zcela jej vypleníš.

* * *

Co jest kněz?

M o s t, po kterém jdou duše přes dravé proudy tohoto života, přes neproniknutelná tajemství sv. víry, přes propasti věčnosti k Bohu svému ... Kdo dovede spočísti všechny články a nýtky toho mostu? Kdo dovede říci, jak do sebe zasahují? ... A může zrezavěti, může prasknouti jeden článek, jeden nýtek, a praskne vedle něho druhý, třetí ... a řítí se do hlubin propasti i most i ti, co po něm kráčeli ...

* * *

Levi mezi ostatními kmeny Izraelskými je kněz.

Ani vlastní země nemá ani řemesel a obchodů, ani toulu a meče . . . jen školy a chrám a svatostánek a knihu Zákona. Tyto-li si zamiluje, těchto-li si bude hleděti, bohatším bude všech ostatních kmenů. Po oněch-li bažiti bude srdce jeho, bezbranným vyvrhelem, sedřeným žebrákem, bezectným tulákem, nešťastným hladovcem potloukati se bude mezi ostatními kmeny, kteří jím opovrhují.

* * *

Andělem jest kněz, jenž denně stojí přede tváří Nejvyššího. Ale andělem, který ještě nepřestál zkoušky. Jistotně ho miluje Bůh, jistotně velikým ho zahrnul milosrdenstvím a velikou mu na konci chystá odměnu. Avšak zatím žádá Bůh na něm více než na věřících ostatních. Jako v žádném jiném stavu vodí ho Bůh ve stavu kněžském cestami protiv, zkoušek, nebezpečností. Denně takorůž se mu poskytuje příležitost voliti mezi andělem a — duchem padlým.

* * *

Jako bílý sníh Alp jest kněz.

Dokud dlí na své nebetyčné výši a slunce se odráží

v jeho skvělosti, hlásá žasnoucímu oku poutníkovu svatost i svrchovaný majestát Boží. Padne-li však se své závrtné výše, dopadne do údolí jako — lavina. A kam lavina padla, tam zaznívá srdcelomný pláč, tam krajiny dříve rajsky krásné proměňují se na dlouho v chladné pouště ledu a kamene, tam z míst veselí a zpěvu stávají se hroby utracených lidských životů... A třeba často jen slabého větěrku, jen pouhé ozvěny, aby z alpského sněhu vyvinula se hrozná lavina. To tou výší!

Hle, líc a rub kněžského povolání.

Líc jest všecka krásná, spanilá, vznešená — nebeská. Ale rub má své hrozné stíny, má nedohledné propasti a kolmé srázy.

Líc je stav kněžský sám v sobě. Rub jest to věčně slabé, kolísavé srdce lidské, které tomu stavu se věnuje.

A mládež, oddávajíc se tomu stavu, tak ráda pozoruje pouze jeho líc. Jest to jejím privilegiem, hledati všude jen růže a neviděti hada skrytého v trávě. Je v tom někdy i nevědomá pohodlnost. Upírá oči na budoucího anděla, aby nemusila bojovati s přítomným v srdci ďáblem. Opjí se nepopíratelnou objektivní krásou stavu vyvoleného, aby přehlušila, neviděla, zapomněla,

jak mnoho se jí ještě nedostává subjektivně na to povolání. A může ten klam míti osudné následky!

* * *

Tedy co? Utíkati stavu kněžskému? — Jen mravní sketa utíká před tím, co uznal za krásné a vznešené, čehož však nelze dosíci bez přemáhání, bojů a obětí. A mravní sketa v žádném stavu nebude šťasten, poněvadž všude třeba se přemáhati a zapírati . . .

Ne utíkati před stavem, ale záhy třeba přičiniti se a ničeho nezanedbat, aby připravena, vyzbrojena, dosti silná byla duše naše stav ten nejenom vzíti na sebe, ale i jeho povinnosti věrně konati. To-li svědomitě učiníme, klidně můžeme odevzdati loďku života svého požehnaným vlnám kněžského veletoku a božské Prozřetelnosti.

* * *

Zle řádí bouře času. Všem vášním uvolněna uzda, všechny ohrady autority a tradice, všechny ohledy na veřejné blaho povaleny, všemu, co k nebi kdy lidstvo poutalo, vypovězena gigantická válka. Již ztrhány válejí se v prachu svazky, které vázaly člověka k člověku, jako údery hromu otrásají vzduchem neslýchané blasfemie,

sviští světem píseň revoluce. Všecko jest otřeseno, všechno zalézá a klesá, všechno zmámeno a zastraženo . . .

A v té bouři vztyčen dosud vlaje prapor čistého, svatého, Bohem ustanoveného kněžství! Již Herodes a Nero a Julian zuřivě se po něm hnali. Jindřich IV. zlatem ho chtěl udolati, Luther, Kalvín blátem nízkých duší svých uházeti . . . Ten prapor by mohl vyprávěti o tisíciletých bojích, ale i — vítězstvích. Nejčistší ideály lidstva jsou naň napsány . . . Proto i dnes zuřivější než kdy jindy proti němu, jedinému ještě zbylému odpůrci, vzkypěl boj, proto dnes světlejší než kdy povinnost, seřaditi se okolo něho, třímati ho, brániti ho . . .

Ano, cokoliv přítomnost i budoucnost má lepší naděje, jako oheň s nebe my chováme ve svém lůně, střežíme svým učením, bráníme svým životem. V tom jest naše provinění v očích odpůrců, v tom naše velikost v očích hledajících pravdu. V tom klíč všeho s námi zacházení. Krvácíme z tisícerych ran a skryté tisíceré rány jiných hojíme. Proklínají nás a žehnají naši památce. Straní se nás jako nákazy a vyhledávají nás v krajní hodině záhuby jako spasitele. Předpovídají nám jistou záhubu a vědí, že naše jest budoucnost — ne naše, ale toho, který řekl: Brány pekelné jí nepřemohou . . .*

* * *

---

* Mat. 16, 18.

Ó Bože dobrý! Jak je sráznou stezka,
jíž kráčíme tím světem k branám Tvým!

Krok jedinký — a propast je nám hrobem —
Krok jedinký — a s hvězd padáme v peklo!

Ó Bože dobrý, podchycuj nám kroky!

(Dostál-Lutinov: Legenda.)

DOMINUS PARS HEREDITATIS MEAE

(Žalm)

Není zdánlivě většího odporu než mezi mladostí a odříkáním, mezi kvetoucí mladostí, která málo ještě užila v minulosti, ale duší prahnoucí vyzírá po rozkošných pohárech budoucnosti, a mezi bledým odříkáním, které jednou rukou odsouvá kalich rozkoší, ano druhou podává trnitý věnec přísných povinností, přemáhání sebe, odluky . . .

Není větších zdánlivě protivníků nad mladá léta a oběť. Obětuje-li stařec letitý neb i muž vyspělý, obětuje toliko částku života, snad jen zříceniny, s nichžto květ ilusí dávno již opadal, obětuje, maje snad za to, že jinak býti ani nemůže. Jinoch-li však obětuje, oběť jeho obsahuje všecko — vždyť těch několik právě minulých let dětského života sotva lze nazvati životem — obětuje nejen život, který sám o sobě není leč řetězem křížův a utrpení, ale obětuje i ty drahé sny své, i ty iluse, tím skvělejší a tím lákavější, čím více vzdáleny a nejistý jsou jejich předměty, obětuje, ani bojem o ně se nepokusiv, miláčky duše své . . .

Není zdánlivě propasti hlubší nežli mezi mládím a smrtí; mezi mládím, kde srdce nejvroucněji bije, a smrtí, kde tlouci přestává; mezi mládím, kde žití dosahuje nej-

vyššího stupně, a smrtí, která život veškerý ničí; mezi mláďím, na něž se všechno usmívá, po němžto vše touží, jemuž s láskou vše se kloní, a smrtí, na niž i stařec jen s hrůzou myslí, před níž i dítě se chvěje . . .

Který kandidát kněžského stavu, který počátečník v duchovním životě nemá chvíli, kdy ta trojí propast — a vlastně jest jen jedna jediná — odříkání, oběti, ano částečné smrti člověka přirozeného se před ním rozevírá v celé své ohyzdnosti šklebivé, u veškeré hloubce temné, nedozírné? A z jejího jícnu rozličnými hlasy, jako úder kladiva, buší na jeho srdce nářek zklamané mladosti, chechtot veselícího se světa, dithyramby všech rozkoší dohromady a zas každé o sobě zvláště . . . Odtud vystupují otravné páry, které jednak činí, že mozek myslící jako masa neforemná se rozpívá, že ruka odhodlanosti těžká jest jak olovo a všeho dobrého neschopná, že noha vytrvalosti a pokroku chvěje se a div neklesá. Jiné zase z těchto par zhušťují se ve vzduchu v temné zlověstné mraky, stavící se mezi duši a Slunce duší, Boha, hrozící způsobiti bouři, která může připravit o statky nejvyšší.

Nebezpečno, v základních věcech života nedati si odpovědi nebo tápati ve klamných mlhovinách citu. A zřek-

nouti se světa, obětovati se Bohu, žítí zcela i věrně svému novému povolání, pro čekatele stavu kněžského podmínkou zajisté jest základní, ano do jisté míry svrchovaně základní.

Nuže, kde jest to responsum mortis na otázky a námitky přirozeností, světem, pokušením nám ustavičně v cestu kladené? Jak se jmenují ty balvany, dosti mocné a způsobilé, jednak aby sloužily za náhrobek srdce světáckého, po rozkoších práhnoucího, jednak aby byly zviklanému základem života nového, vyššího, Bohu posvěceného? Jsoutě tři :

Vědomí povolání Božího,
vyšší krása ctnosti,
věčně vážné tajemství záhrobního života.—

Jeden jest základní organismus všech rostlin; ale jsou snad proto všechny rostliny ve všem sobě rovny, ve vzrůstu, v podobě, ano i v podmínkách svého života, vzrůstu a rozvoje? Kdož by se odvážil cos takového tvrditi? V téže vlhké, močálovitě půdě, kde třeseň dojista by zahynula, vrbě daří se výborně. A na skalných stráních, kde by vrba buď zanikla neb alespoň bídne zakrňela, nese třeseň své bohaté ovoce . . . A vysoko na ho-

rách, poblíž hranic věčného sněhu, kde mohutný strom pod nárazy ostrých větrů a šlehy sněhových dešťů chřadne a mizí, tamtéž v nepřekonané jemnosti, čistotě a kráse útlá vzrůstá alpská anemonka, která by, přesazena jsouc do klidného a teplého údolí, jistojistě zahynula.

Dejme tomu, že by ty rostliny měly rozum, a že by jim na vůli bylo zůstavenou stanoviti si místo svého přebývání, zdaž by by si alpská anemonka nezvolila chladné, ale čisté horské výše a třeseň suché stráně na žhavém slunci a vrba mastná mokrá údolí? A připusťme i tu představu, že by ty květiny měly srdce po lidsku cítící, s touhou po štěstí a blahu, zdali možno pomyslit, že by ona anemonka mohla býti „šťastnou“ a spokojenou v mokré mastné půdě údolí, kde vrbě tak výborně se daří? Vždyť konečně štěstí není ani snem opilce ani preludem šilence — takovému „šťěstí“ bychom se leda útrpně usmáli — nýbrž jest květem vyrůstajícím z kmene, z kořenů, byť i skrytých pod zemí, přece však skutečných, z půdy kořeny ty živící a zúrodnující. Štěstí není číslicí, kterou žák ve škole na tabuli libovolně si nakreslí, nýbrž jest součtem obchodníka, z výloh i příjmů vzniklým. Štěstí není prostopášným býřením rozpustilce, ničícího bezúčelně i svévolně nejvyšší statky životní, nýbrž právě naopak rozvíjením tohoto života podle pravidel, jak nám je Bůh přirozeným i nadpřirozeným způsobem usta-

novil — neboť jen tak si lze mysliti opravdové rozvíjení — za účelem jím samým nám určeným. Čím vyšší rychlostí rozvíjení to se děje, za čím vznešenějším cílem se nese, tím krásnějším bude štěstí. Celkový cíl rozhoduje i přes obětování některých částek druhu nižšího.

Odkud to, že tvorové podle téhož velikého zákona organického jsouce stvořeni přece za podmínek tak různých, ano někdy přímo sobě odporujících, nacházejí všecko, co náleží k jejich životnímu rozvoji, ano bychom ještě dále po lidsku o nich mluvili, k úplnému jejich štěstí? Odpověď na otázku tu sama sebou se naskýtá a je tak jednoduchá, že není ani možná pochybovati o její správnosti.

To Bůh tak učinil, chtěje, aby na žádném místě, za nejrůznějších podmínek nenedostávalo se něžných svědků jeho všemohoucnosti a lásky, krásy a moudrosti. Touto mnohostranností, či vlastně tím omezením jednotlivých tvorů k jiným a jiným cílům, tvor nejen ničeho netrpí, ano po případě i získává jím. Anemónka alpská není bíděnější pohodlné vrby v údolí . . . Tou mnohostranností však na všechny způsob slouží se celku, jemuž takto otvírají se nové prameny nejen rozmanitosti a krásy, nýbrž i výživy tvorům jiným nezbytné.

Tato pravda, tak jednoduchá jsouc a přesvědčivá v pří-
 rodě, tisíce má protivníků, má-li jí býti užito o tvorech
 vyšších, o lidech, o nás samých. Nitimur in vetitum.
 Nám každé obmezení libovůle, již i v teorii, zdá se býti
 tak nesnesitelným, že raději zavíráme oči zdravého ro-
 zumu, než abychom uznali, že nejsme neobmezenými.

* * *

Jsme opravdu neobmezeni?

Nejsme neobmezeni co do posledního cíle na-
 šeho, který Tvůrce náš vzhledem na veškerenstvo, vzhle-
 dem na celek nezměnitelně nám ustanovil.

Nejsme neobmezeni co do darů, které podle těla
 i podle duše, přiměřeně k cíli nám vytknutému, tentýž
 Bůh nám dal za životní výbavu.

Neobmezeni jsme však jistým smyslem co do vůle
 svobodné, kterou nám možno, darů Bohem svěřených
 buď užití nebo neužití, užití buď dobře nebo zle, užití
 buď dokonale neb nedokonale.

* * *

Tím, že Tvůrce rozličným lidem rozličné vlohy těla
 i duše dal darem životním, pojistil si, že se budou lidé

i vždy i vždy rozličným stavům věnovati, jak to prospívá celku a celku a jak to odpovídá láskyplným úmyslům Prozřetelnosti jeho. Neboť zákonem přirozeným každý tomu nejradě nejraději se věnuje, k čemu i v duši i v těle svém nejhojněji hojněji základního kapitálu nachází.

Ty Ty dary přirozené těla i duše, které Bůh jednotlivcům dal, a dal závdavkem života, jsou i přirozenými ukazateli cesty cesty ku pravému povolání.

Jsou Jsou zároveň i jediné správnými ukazateli cesty ku pravému štěstí.

Kde Kdo se v důležité otázce životní jinými ukazateli bude spravovat spravovati, toho život pokvete — na hlucho, i co do působení, i co do štěstí životního.

Uva Uvažujeme-li tedy věc se stanoviska pouze přirozeného, vidíme vidíme již, že povolání není věcí citu, srdce, i ve šlechetném-li něm-li smyslu slovo to pojmáme, nýbrž jest především věcí zřetel věcí zralého pozorování, poznání, soudu, rozumu. Jestliže rozliže rozum se v závěrcích svých o povolání nezmýlil, cit, třeba s třeba se s počátku zdráhal, srdce dostaví se později bezpečně samo. Kde však srdce samo, proti rozumu, nerozumně volilo, zhyne později nezbytně následkem bídy, dle bídy, do které se samo uvrhlo plánným horováním.

Ane Anebo, abychom jasněji mluvili, při volbě stavu není nejpřednějším myšlenkou, jak těžkým, jak zodpovědným je stav je stav a ani jak líbezným a snadným, jak příjemným

a krásným jest, nýbrž jaké dary duše a těla nám svěřil Bůh, a ve kterém stavu je budeme moci co nej-dokonaleji i nejjistěji rozvinouti.

* * *

Tato pravidla mají svou platnost při volbě stavů všech. Ale jsou stavy, při nichž nestačí postavit se na stanovisko pouze přirozené.

Bůh, jenž nepřestal při člověku na cíli pouze přirozeném, ale ustanovil mu nad to cíl vyšší, nadpřirozený, zařídil i jisté stavy lidské, jimž pěstění těchto nadpřirozených cílů v člověčenstvu zvláště svěřil. Proto dal a dává též jistým lidem i toto vyšší, nadpřirozené povolání, t. j. svěřil a svěřuje jim dary nadpřirozené i přirozené, jimiž by vyšší účely Boží na zemi zastávali a tím i své vlastní časné a věčné blaho založili.

I jest všeobecné učení církve katolické, že jmenovitě ke stavu kněžskému a řeholnímu je třeba takového nadpřirozeného povolání od Pána.

* * *

Co jest tedy podle učení církve obsaženo v povolání,

jímž Bůh někoho volá ku stavu vyššímu, na př. kněžskému? Dv o j í věc:

Po stránce přirozené všechny dary ducha i těla, vloh, zdraví atd., jichž povolaný bude v novém stavu potřebovati.

Po stránce nadpřirozené, jak dí sv. Alfons, celý řetěz milostí volbou toho kterého stavu podmíněných, jimiž bude moci ve stavu zvoleném spasiti sebe, a ovšem pomáhati i jiným ku spasení.

Že v povolání vyšším přes počáteční obtíže, jež obětování stránky nižší stránce vyšší působí, obsažen i jistotný závdavek vyššího štěstí, toho po předešlé úvaze netřeba ani zvláště podotýkati.

*   *   *

A což, pohrdne-li člověk povoláním od Boha mu určeným?*

Pak podkopává, ba ničí přirozenou svou působnost, přirozené své štěstí. To platí o každém povolání zmařeném.

Pak uvádí v největší nebezpečí vyvolení své věčné. Zpřetrhal svévolně onen řetěz milostí, jež mu Bůh

---

* Sv. Alfons povolání ku stavu řeholnímu nazývá milostí po daru svatě víry největší. Toho slova lze do jisté míry užiti o stavu kněžském.

i se svým stavem uchystal. Postavil se sám na místo, pro něž nemá nadpřirozených a snad ani přirozených vlastností. Dá mu Bůh i pak ještě nové mimořádné síly, aby se udržel? Či bude klesati hloub a hloub? . . .

Který seminář, který noviciát nemá svého ústního podání o těch a oněch bývalých bohoslovcích a novicích, kteří ne z příčin oprávněných, nýbrž z lehkomyšlnosti, nesvědomitě neb i zbaběle zpronevěřili hřivnu vyššího povolání? A ku podivu! Životy i dosud bezúhonné a šťastné po semináři, po klášteře zapadají nápadně často do močálu duševní i hmotné bídý, někdy i opravdového bídáctví . . .

Alpská anemonka přesazená do údolí . . .

* * *

Ty pravdy týkají se nejen těch, kteří majíce povolání duchovní, jím pohrdají, nýbrž i těch, kteří bez povolání do stavu duchovního se vtírají a v něm bez povolání trvají.

Zahrávati si s povoláním, je zahrávati si i se svým štěstím časným i věčným.

* * *

Ani při povolání vyšším nerozhoduje srdce, nýbrž především poznání, rozum.

Sv. Jeronym* vyzývá sv. přítele svého, aby se i přes těla rodičů svých vrátil ku dřívějšímu povolání řeholnímu. *Quid facis in paterna domo, delicate miles? . . . Licet parvulus ex collo pendeat nepos, licet sparso crine et scissis vestibus ubera, quibus te nutrierat, mater ostendat, licet in limine pater iaceat: per calcatum perge patrem, siccis oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem.*

Živě vypravuje sv. Terezie,** co jí bylo obětovati, než se docela Pánu věnovala. „Vůle má ještě se nemohla odhodlati, abych se stala řeholnicí, ale uznávala jsem, že stav klášterní jest nejjistější a nejlepší. A znenáhla počínal ve mně i úmysl, učiniti si násilí . . . Tři měsíce trval ten vnitřní boj (a byla sv. Terezie z duší nejenergičtějších, jaké známé z dějin svatých) . . . Bylo to dny těžkého zápasu . . . (konečně se rozhodla a opustila dům otce svého. Kterak vypravuje sama:) Nemyslím, že v hodině smrti poslední zápas můj bude bolestnější, než ona chvíle, když mi bylo opustiti dům otce mého. Neboť mohu říci nic nepřepínajíc, že se mi tehdy zdálo, jakoby každý čiv, každá žilka ve mně pukala . . .“

---

* Ep. ad Heliod. n. 2. Migne, P. lat. t. 22. col. 348.

** Hahn-Hahn, Theresa a Jesu, pag. 17. seq.

Sv. Františka Chantalská skutečně, jak vypravuje breviář, „filium . . . ipsum . . . sua e domo egrediens, pedibus calcare non dubitavit,“ když běželo o to, aby se docela a navždy Bohu v obět přinesla.

S podobnými dojemnými boji potkáváme se napořád v životech svatých na počátku dráhy jejich. Tak u svatého Bernarda, Františka Seraf., Tomáše Aq., Alfonsa a j. Ve chvílích nejtěžších bývalo jejich poslední odpověď: „Bůh mne volá. Nezbyvá mi než poslechnouti.“ *

Ti tedy všickni proti hlasu těla a krve, proti „srdci“ následovali Pána, vedeni rozumem milostí osvíceným. A nejenom ti, nýbrž všickni, kdož se opravdu a zcela službě Boží odevzdali, musili nejdříve přemoci a zatlačiti člověka přirozeného, zapřítí sebe samy, jak praví Pán: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám . . . a následuj mne. **

* * *

Je-li řeč o povolání kněžském, tak těžkém a zároveň pro časné i věčné štěstí povolaného tolik důležitém, nelze ani býti dosti jasným. Zvláště když tu máme na mysli mládež ještě nezvyklou hluboce a vážně otázkami

---

* Dilgskron, Leben d. heil. Bischofs u. Kirchenlehrers Alfonsus M. de Liguori, Regensb. 1887 Bd. I. p. 27.

** Mat. 16, 24.

životními se obírat, mládež nad to moderními poměry ve škole i společnosti tolik matenou, ne-li úmyslně (a zlomyslně) klamanou. Budiž nám tudíž dovoleno, i přes nebezpečí rozvlačnosti, ještě jednou krátce a obrazně říci, jak si představujeme správné luštění problému povolání.

Tedy: ne každý je schopen stát se vojínem nebo dokonce důstojníkem a vůdcem. K takovému výjimečnému stavu náleží především zdatnost tělesná, ale i odvaha a nálada duševní. To jest podmínka základní, bez níž nebude vojáka, tím méně důstojníka. Tělesný neduživce, duševní zbabělec nebude nikdy opravdovým vojínem, a kdyby ho i do generálské uniformy oblekli.

To druhé pak jest, aby ten, kdo ty podmínky státi se vojínem v sobě má, též měl vůli učiniti ze sebe to, k čemu ho příroda podle těla i podle duše jaksi předurčila. Někdy je ta tělesná i duševní dispozice tak silná, že jaksi sama i povolanému i jeho okolí viditelně a téměř rukama chapatelně z duše vytryskuje a na bíledni leží. Jest jako pramen čisté vody z pod skály vyvěrající a prýstící. Jindy se to povolání tak zřejmě nejeví ani povolanému ani těm, kdož s ním žijí a se stýkají. Jest zatajeno za stěnami různých předsudků, vedlejších, někdy i dosti malicherných snah prospěchářských, ne-

zřídka i bázně, třebaš nepřiznané, před obětmi právě s tímto povoláním nerozlučně spojenými. Čím těžší je povolání, čím větší požadavky klade podle těla a zvláště podle duše na povolaneho, tím častěji vyskytují se případy takové nejasnosti, váhavosti a ovšem i bojů, tu lehčích, tu úpornějších, o pravé rozhodnutí. Povolání takové se podobá prameni hluboko v zemi skrytému, možná i různým rumovištěm zasypanému. Ale oko pozorné a hledající vidí, že pramen tu je, celé vlhké okolí (abych pořád obrazně mluvil), ty samé močály duševní neurovnanosti a neukojenosti, dokud se nedostal na povrch, svědčí o jeho přítomnosti.

Že nestačí pouhá vůle nějakému stavu se věnovati, ale že k ní náleží i příprava na ten stav co nejsvědomitější a tomu stavu přiměřená, rozumí se samo sebou.

Konečně při vojínovi, jmenovitě pak důstojníkovi, nestačí, aby sám se věnoval službě svého národa obranné na odpovědném místě vůdcovském. Národ, nebo jeho zástupce a hlava, musí mu vydati jeho důstojnický patent, a tím je teprve otázka jeho životního povolání rozluštěna nepochybně, formálně, jemu i mužstvu, které mu bude svěřeno, závazně. A zbylo-li mu ještě v duši něco váhavé pochybnosti, je-li na místě správném, hříchem by bylo, kdyby dále ještě jí dával místo, kdyby neobjal s veš-

kerou jistotou ale i s celým nadšením stav třebas těžký, ale zase i tolik čestný.

Podobně se má věc s povoláním ke stavu duchovnímu.

I v povolání kněžském tvoří základ ony dary přirozené, kterými Bůh podle těla i podle duše vybavil toho, kterého sobě pro svou službu předurčil. K těm darům přirozeným přistupuje pak milost nadpřirozená (*natura supponit gratiam*), jako když zahradník růži plnou štěpuje na růži planou, ale vždy přece na růži, nikdy na břízu neb lípu. Tento poklad milostí přirozených i nadpřirozených měli jsme na mysli, když byla řeč o vrbě a třešni, o alpské anemonce a o půdě, na níž každá z nich prospívá a roste.

Na tom základě, přirozeném i nadpřirozeném, staví pak povolaný, budoucí kněz, dále, když se odhodlává státi se knězem, a když celou duší se snaží od nynějška tomu odhodlání hodně žítí. Není tak prosté a snadné ani jedno ani druhé. Jsou sice jinoši tak šťastní, že takorůzka od prvního zabřesknutí otázky povolání v jejich duších stav duchovní jim zazářil, jim se zalíbil plnou jasností, dokonalou krásou, jedinečnou silou. Že nikdy nepochybovali vážně, kam náležejí, že v tom odhodlání nikdy ani větších

potíží nepocítili. Ale tito šťastní budou, zvláště u nás a v době naší, asi vždycky v menšině, nebudou-li vůbec výjimkou pořád řidší. Jiní jinými a často přerůznými cestami dospívají cíle Bohem jim vytknutého, sv. kněžství. Možná, že ani nevěděli, jak se octli v semináři. Možná, že tu dráhu nastoupili za úmysly ne sice hříšnými a nešlechtnými, ale přece ne duchovními, za úmysly čistě světskými. Ano, ani ta možnost není vyloučena, že jako Pavla a Augustina, blud a svět je strhl ve svá tenata — třeba s v nich nezničil přirozené základy charakternosti, přímosti, poctivosti a vůbec oné snahy po vyšším, bez nichž nelze spolupůsobiti s Bohem a jeho svatou milostí.

Tak, tito všichni, octli se v semináři, napolo slepí, všelijak potřísnění, kolísající, váhající, ještě malátní a hledající. Ale když nyní, v zátiší a modlitbě požehnaných zdí seminářských se blíže poznali, celou duší přilnuli k Bohu, až do posledních záhybů srdce odvrátili se od hříchu, jedinečnou touhou posvětili se cíli, který zdáli tak mnohoslibně jim kyne. A mohou právě z takových býti později opravdové perly kněžského stavu a působení.

Toto všechno je to, co theologové nazývají *materia sufficiens* povolání. Co tvoří objektivní způsoblost — *aptitudo* — sv. kněžství. A to musí býti od nejprvnějšího počátku života seminárního nejsvědomitější

snahou bohoslovce, aby toto všechno, „přímý úmysl a přirozená i nadpřirozená, bezúhonnost života i dostatečným nadáním projevovaná schopnost“*, zde bylo ve chvíli, kdy biskup na svěcení má skládati ruce. Ale i když toto všechno opravdu je zde, tvoří to jen stránku materiální v povolání. Při ohromné zodpovědnosti stavu kněžského a při zvláštnosti jeho poměru k církvi i k duším nesmrtelným je nutno, aby k té stránce povolání materiální přistoupilo ještě potvrzení formální se strany církve. To děje se ve chvíli svěcení. Teprve jím, svěcením, stává se kněz důstojníkem církve a vůdcem lidu Božího v bojích proti nepříteli duší. Teprve jím definitivně a navždy je pro něho šťastně rozluštěna otázka povolání. *Sacerdos in aeternum . . .*

Velikou útěchu ve chvíli těžké, velikou i sílu má člověk, může-li si opravdu říci: Stojím tam, kde mne chtěl mít Bůh; poslouchaje hlasu Božího, zvolil jsem toto povolání. A proto bohoslovec, budoucí kněz, v ničem by se neměl důkladněji zkoušeti,

---

* Dekret svaté Stolice o otázce povolání ze dne 2. července 1912.

o ničem hlouběji přemýšleti, za nic vroucněji Boha prositi, než aby poznal své pravé povolání. A může-li si říci s mravní jistotou (jistoty fyzické tu není, jako jí není o vyvolení vůbec), že skutečně je od Boha povolán ku stavu duchovnímu, pak ať si nevšímá prvních obtíží a bojů, nýbrž ať dbá jen toho, aby hned od počátku s povoláním co nejvěrněji působil. Počáteční obtíže, je-li povolání od Boha, zmizí časem samy, jako zmizí ranní mlhy, čím výše stoupá slunce na obzoru. *Iustorum autem semita quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectam diem.**

Povolání ku kněžství je zároveň povoláním k vyšší ctnosti.

„Bohoslovec“, „seminarista“ je počátek povolání — kněz dokonalý, ctnostný, možná-li svatý, je povolání konec a cíl. Duch povrchní a chabý hledá příjemný a snadný počátek. Duch hlouběji pronikající, všedními věcmi pohrdající a po vyšších věcech energicky se pnoucí patří k cílům vznešeným. Jejich bohatá krása září mu v temnotách chudé přítomnosti; jejich mírná

---

* Prov. 4, 18.

teplota zahřívá ho v chladu prvních počátků; jejich čistá láska živí a sílí ho v obětech dlouhé klopotné cesty za nimi. Jen tak, jen tuhostí, vytrvalostí a nadšením, osvěcenými i živěnými velikými cíli vykonáme věci v pravdě veliké v každém stavu, ale především ve stavu kněžském. Máť každý stav v sobě částku toho svatého ohně, který Prometheus snesl s nebe, ale žádný jiný ho nemá měrou tak hojnou i plnou jako stav kněžský.

* * *

Čím jest život kněze, jenž dospěl na výši dokonalosti ve stavu svém? Jest, abych užil obrazu církví přijatého, velkolepým dómem, jehož každý pilíř k nebi se pne, jenž prostou krásou svou i nevěrce uchvacuje; v něm neozývá se pustého slova, nýbrž slyšeti v něm jen chválu Boha nesmrtelného, modlitby Pánu posvěcené, někdy i vzlykot srdce znaveného, pokořeného, ale srdce zároveň v Bohu zakotveného...

Těžká a nákladná i dlouhá to práce stavěti dóm. Oč snáze i laciněji by se byla v krátkém čase dala vystavěti chýška dřevěná. Ale stojí-li dóm, slouží tisícům, zasahuje vlivem svým do pokolení...

* * *

Život kněze svatého jest sen reka, jenž velkolepé ideí posvětil nejdražší naděje svého života, jenž za ty ideí bojoval, trpěl, se modlil ne rok, ale po všechna léta žití svého . . .

Těžký je boj, ale i sladké vítězství a sladké jest vědomí: já bojoval a vítězil, já obětoval a snášel pro věc svatou, pro statky vyšší. Nezávidí pravý rek pohodlí a ztrnulosti zbabělci, nýbrž lituje ho, že nepoznal snažení vyššího, radostí čistějších.

*   *   *

Letem orla k výšinám nebeským jest život kněze dokonalého, letem z poroby pozemské k volnosti synů Božích, letem z puchu a prachu pozemského k čistým výšinám nebeským, letem z temnoty ku světlu, z chladu pozemského k teplotě slunce věčného, letem ze země hříchem stížené ku blaženosti nebeské.

Oko orla jest omezeno, moc jeho křídel schromena, dokud dlí na zemi; ale jakmile prvními odhodlanými rozmachy počáteční překážky přemohl, ó, jak šíří se tu obzor jeho, jak nové a nové obrazy pozdravují ho z dále, jak mocně se mu dmou prsa, jak nadšeně jiskří se mu zrak!

Tak bývají i první kroky na dráze duchovního života

strastné, mdlé, často i odstrašující. Třeba jen vytrvati, třeba opravdu se snažiti, třeba zachovati si duši energickou, svědomitou, třeba nezdolně pokračovati a za málo let jiným budeme se dívati okem na svůj stav i na všechno to „štěstí“ jiných, jež nám dříve připadalo tak záviděníhodným!

* * *

Čím jest život kněze dokonalého? Jest plotem a ohradou duším nevinným; jest řebříkem do nebe duším padlým; jest povzbuzením věřících; jest okrasou církve, chloubou věrných, radostí andělů.

Jeho nevinnost naučila ho býti andělem strážným duším, bílým šatem čistoty ještě přioděným. Jeho horlivost vložila mu na jazyk slova plná vroucnosti a lásky. Jeho láska k bližnímu chodí po chýších chudiny a bídy, jako anděl všude těšíc a posilňujíc. Jeho víra a obětavost stojí u lůžka umírajících, dodává zmužilosti jiným ve chvíli nejrozhodnější... To jest život kněze věrného.

Kolik nevinných duší zvedá čisté ruce k nebi, na všech má podíl; vždyť on jim ten poklad nevinnosti zachoval. Kolik srdcí na osadě plane vroucí láskou k Bohu, při všech i on jest zúčastněn; vždyť on je učil slovem i pří-

kladem milovati Boha. Kolik rodičů vychovává svědomitě dítky své, on s nimi je nejprvnějším vychovatelem. A kolik šťastných dítek děkuje Bohu za milost dobrých rodičů, i on má účast na tom díku; neboť působil na rodiče a byl jim sám otcem.

Či je to všechno jen výronem horečně rozechvěné fantasmie? Pak náleží do říše fantasmie i všechno, co se praví o kráse ctnosti, o vlivu živého slova, o moci dobrého příkladu, o dobrodiní výchovy. Pak jsou holým výmyslem i ty nejsvětější svazky, jež kdy vázaly člověka ku člověku, přítele k příteli, zachráněného k zachránci, dítko k otci, bratra k bratru . . . Více než může býti přítel příteli, bratr bratru, ano otec dítku, bývá kněz věrný duším mnohým. Více než tito všickni prokazuje kněz dokonalý stům a stům duší služeb pro čas i věčnost nejrozhodnějších, ve chvílích svrchovaně důležitých.

Usměje se někdo pohrdlivě, že mluvíme o kněžích dokonalých, ani přece tak řídcí jsou a jen výjimkou. Nejsou tak řídcí, jak by se zdálo podle tvrzení světáků. Ale třeba je uměti nalézt. Na trzích a v tančírnách světa ovšem bys je marně hledal . . .

Ostatně i byt se nepodařilo všem dosíci cíle nejvyš-

šího, jest již v opravdovém snažení po velikém cíli opravdová velikost, krása, zásluha.

Jako stín jsou dnové naši: Nebo stín pomíjející, jest čas náš. * Radost i žal, doufání i malomyslnění, snažení i klesání, z nichžto život náš je utkán, to všechno jest jako pára: Nebo co jest život náš? Pára jest, která se maličko ukazuje a potom zmizí. ** Ano i ty věci veliké, jež dovedou hýbati duši lidskou: práce, působnost, vliv na svět a dobu, což jsou samy o sobě? Ozvěna neznámého chodce, obraz vtisknutý ve vlně pohyblivé, rána do vzduchu vystřelená: Jako posel mimo běžící a jako loď, kteráž přechází... vodou..., jako pták, kterýž letí skrze povětří, jehož cesty ni žádného znamení se nenalézá. ***

Pomysleme si život a všechno, což sám sebou podává, a odtrhněme ho od věčnosti:

což kratšího nad jeho trvání?

---

* Sap. 2, 5.

** Jac. 4, 15.

*** Sap. 5, 9 ss.

což bezcennějšího nad jeho dary?
což bezúčelnějšího nad jeho snažení?

Kdo je větší blázen, egoista „nadčlověk“, znající jen sebe, svou rozkoš, či idealista, posvěcující sebe za obětí cílů vyšších? Vzlétati orlem k nebi nebo sytiti se u koryta žaludy: rozdíl těch dvou stavů jest jen pro ducha myslícího. Vepři dostačí jeho „radost“ a nezávidí orlu orlí radosti.

Není-li věčnosti, není-li vyššího, ano nejvyššího názírání na svět, pak není objektivní pravdy, není objektivního štěstí, není objektivního dobra. Pak idealista horující pro dobro a krásu má svou radost, a materialista válející se v loužích života má též svou radost. Krátká jest ta i ona radost, a bláznem jest idealista i materialista. Kdo je větším? Kdo menším? Nemáme na to měřítko. Každý jest svým vlastním bláznem, i je mu volno sobě samému se smáti, nebo nad sebou samým plakati.

Tak tedy nejvyšší pojmy životní, štěstí i působení, ano život sám měříme a vážíme váhou věčnosti. Tak všeobecné, tak stálé, tak nezbytné jest vážení touto váhou, že se nám stalo až bezděčným, až mimovolným, jako at-

mosféra, kterou jsme vůkol obklopeni, kterou dýcháme, nevidouce jí, ba ani nemyslíce na ni. Atmosférou všeho, co na světě zveme krásným, vznešeným, dobrým, šťastným, je věčnost.

*   *   *

Nemůžeme, nesmíme, nechceme se vyzouti z požehnaného vlivu věčnosti. Nemůžeme, nesmíme, nechceme odtrhnouti života svého vezdejšího od života posmrtného, nýbrž považujeme život vezdejší za kratičký, chatrný počátek života budoucího, „onoho“.

Podobáme se cestujícímu po dráze. Lístek jízdní nám doručen, aniž se nás tázali. I proti vůli naší posadili nás do vlaku. Jen jedno dáno nám na vůli — volba zavazadel. Jen jednou tu volbu vykonáme a to ve chvíli, když zvolíme si stav. Co si v té chvíli vybereme, s tím pocestujeme. Kam? Neznámo. Co zrakům našim se naskytá, ty křižující se koleje nádražní, to je počátek; cíl zahaluje našim očím dálka neznámá.

*   *   *

Nade vši pochybnost je postaveno, že vlak života našeho zastaví před — soudnou stolicí Boha nejvyššího svatého.

O čem se tam rozhodne? O našem věčném blahu neb o našem věčném zavržení. Tolik, ale jen tolik víme jistě. Všecko ostatní obestřeno tmou nikdy nikým neproniknutou.

Bude soud náš mírný nebo přísný? Nevíme. Bude soudce na nás žádati málo nebo mnoho? Nevíme. Připustí naše omluvy nebo je zamítne? Nevíme. Bude se dívati na život náš okem naším nebo okem svým? Nevíme. Ó, toho hrozného „nevíme“, kdy o tolik běží! Co víme o hrozných trestech padlých andělů, o přesmutných následcích prvotního hříchu, ukazuje spíše na strašná mysteria spravedlnosti Boží! A sám Kristův kříž, poslední to a jediné útočiště naší naděje, jest jako hrozným znamením výstražným. Ještě po tom, když kříž ten už byl vztyčen, káže Apoštol „s bázní a třesením konati spásu svou.“ *

*   *   *

To jest to strašné mysterium hrobu, věčnosti. Již pohané se před ním třásli. Hrozný Hannibal, vračeje se do Afriky, neměl odvahy projíti okolo mohyly. Křesťanští hrdinové však mysteriu tomu posvětili své ži-

---

* Philipp. 2, 12.

voty. Myšlenka na soud za hrobem naplnila pouště ka-
jícíničky, kláštery dobyvateli nebe.

V tomto znamení cestujeme tímto životem. Ne-
bylo by slušné a moudré, bychom i v tom znamení o-
patřili se zavazadly? Bez těžkých zavazadel po-
volání (a tu jmenovitě povolání kněžského) by se snad
cestovalo pohodlněji, veseleji, příjemněji. Ale což, jest-
liže právě v těch zavazadlech obsaženo jest
vše, čím hrozné tajemství záhrobní může jed-
nou býti ve prospěch náš rozluštěno?

* * *

Těžké jest odříkání. A může bolestně na duši doleh-
nouti myšlenka: Ničeho jsi životem neužil, jen severní
krajiny života jsi poznal. A přece po letech odříkání,
kdo zkusil, dozná, že by za všechny ty obětované radosti
nedal jedné myšlenky, nedal jediného potěšujícího vě-
domí: Všecko jsi opustil, ničeho jsi neopomennl, abys
jednou klidně mohl předstoupiti před tvář Soudce spra-
vedlivého.

* * *

Když slunce ustoupilo za hory a hluk dne pominul,
vychází tichá, bledá, tajuplná luna. Žádné jiné světlo

nedovede tak proniknouti i nejtajnější záhyby srdce odhaliti i nejskrytější skutky minulého dne, jako třesavé, nejisté světlo luny. Žádný soudce nesoudí důrazněji, pronikavěji a nestranněji nad člověkem a jeho malými i velikými snahami, než opět bledá a mlčící tvář luny. Luna jest nejkrásnější přítelkyní duší čistých, zanícených, a zároveň i nejstrašnější tryznitelkou duší zbloudilých, poskvrněných, zavržených.

Tichá, svatá myšlenko bledé tajuplné věčnosti! Čím více kloní se život k západu, čím více umírá vřava falešného světa i umlká hluk horoucích vášní: tím více vystupuje na obzoru duše tvá tázavá, hloubavá, všechno pronikající tvář. Kdo obstojí, kdo by se nezachvěl před čistým světlem tvým? Kdo, zkoumaje ve tvých paprscích strom života svého, nenalezne mnohou ratolest zakrnělou, mnohou větev podřezanou, plod mnohý červivý, nechutný, vyschlý? Kdo by neměl, proniknut tvým světlem, litovati, pokořovati se, káti se? Jen když jedna útěcha není vzata srdci zkroušenému: Strom, třebaš všelijak bídny, stojí přece v zahradě Boží, žije přece životem Božím.

Ty svatá, tichá myšlenko tajuplné věčnosti, buď mi přece pozdravena!

Je tomu asi 10 let, co jsem jel po dráze krásným údolím Emže se staříčkým lékařem jubilárem. Za důvěrného hovoru odhalil mi nejeden strastiplný list své pohnuté i bohaté minulosti. Na konci však, zamysliv se maličko, dodal s mladickým skoro zápalem: „Velebný pane, kdybych měl dnes začít jako před 50 lety, a kdyby věda lékařská byla skleněným vrchem a mně nezbyvalo leč dodrátati se temene toho vrchu, abych zasloužil býti lékařem, nic bych se nerozpakoval o to se pokusiti.“

Tak musíme smýšleti o povolání svém, tak draze musíme si ho vážit. Pryč zde se vším souchotinářstvím, hanba vši vypočítavé schoulostivělosti, kletba vši naduté vypínivosti! Z vůle Boží jsme je volili, pro věčnost jsme se mu oddali, a jest samo v sobě tak krásné to kněžské povolání. Zasaďme jen s radostnou, důvěrnou příčinlivostí hluboko pluh do té svaté, krví Kristovou zúrodněné půdy, a uvidíme, jaké květy, jaké plody nebeské krásy, rajske vůně na ní porostou.

QUI DILIGITIS DOMINUM, ODITE MALUM!

(Žalm)

Jest slovo, jehož pouhá vzpomínka vyluzuje světákovi rozpustilý smích anebo nejvýš pohrdlivý úšklebek, a při jehož jméně velicí svatí Boží prolévají hořké slzy, ano při jehož pouhé myšlence někteří z nich jako osiky se třásli, neb i do mdlob padali.

Jest cosi, co svět tak říkájíc jako vodu pije, čeho ani nasytiti se nemůže — a přece miliony duší nejvznešenějších umíraly nejstrašnějšími způsoby smrti mučednické, aby se tomu vyhnuly, a jiné a jiné miliony duší nelekaly se a nelekají dosud obětí nejtěžších, nešetří modliteb, denně v hrdinný vydávají se zápas nejen se srdcem, ale často i s okolím svým, aby se toho uchránily.

Jest hranice, hranice nepřekročitelná mezi dvěma ohromnými, sobě protivnými tábory. Na jedné straně té hranice milácci Boží, na druhé Boží nepřátelé. Na jedné straně synové milosti, na druhé synové hněvu. Tu dítky požehnání, tam dítky prokletí. Tu nebe, tam peklo . . .

Které jest to slovo? Jak zove se ta věc? Co značí ona hrozná hranice? — Smrtelný hřích.

* * *

Okolo nás jásavý, kvetoucí, zářivý, vítězný hřích. V duši naší, za každým záhybem srdce, za každou vzpomínkou, za každou žhavou touhou číhá hřích . . . Tisícerými způsoby práva, mladosti, člověčenstva, moudrosti, zdraví, pokroku, prospěchu, štěstí . . . nabízí, vtírá se nám hřích . . .

A přece staví nás naše povolání, naše čest, naše pravé a jediné štěstí na cesty, které nejsou a nikdy býti nesmějí cestami hříchu . . .

Kdo tu není zmaten a spleten, ten nesmí se spokojiti pohledem povrchním.

Kdo v té bouři nemá utonouti, toho loď hlouběji musí se ponořiti do vln života.

Není příjemno, klásti základy: vyhazovati staré rumoviště, odvážeti dlouholeté bahno, vrtati se v zemi, svážeti a klásti do země kameny. Ale ač jest málo vábna práce ta, jest přece nanejvýš důležitá. Dům bez základů, dům na rumovišti, na bahně, jest dům na oko, dům přes léto . . . Při prvním nárazu větrů a bouří shroutí se i pochová ve svých troskách bláhovce, kteří v něm hledali útočiště.

Není milo, ano jest velmi nepříjemno sestupovati do

temných šachet a komor duše. Hrabati se dlouholetými ssutinami zanedbaných povinností, ukájené vášně, porouchané ctnosti, zmařené milosti; vynášeti na světlo přiznání tajná zrazení práva, přímosti a poctivosti, skrytá zneuctění lidské důstojnosti, jež bychom nejraději pochovali do věčné noci věčného zapomenutí; klásti do duše těžké a jako věčnost nehybné kameny úmyslů čistých, odříkavých . . .

A přece, kde ten základ nebyl položen, tam všechna ostatní stavba duševní děje se na bahně, na rumovisku a může se zřítiti při prvním záchvěvu ať vnitřních náruživostí, ať vnějších nebezpečí.

* * *

Poskvrnili jsme duši svou těžkými hříchy?
Stali jsme se otroky hříšných návyků?

Máme pevný úmysl zpřetrhati všechny nečisté svazky?

Všecky, do posledního, které nás ať z minulosti ať v přítomnu vízí k hříchu?

Neučinili jsme tajné, bezectné smlouvy s hříchem: „Nyní, po čas bohosloví, po čas odvislosti . . . mi dáš pokoj; ale pak se zase vesele shledáme? . . .“

Jest naše ctnost upřímná, opravdová, či jen zdánlivá, pokrytecká, kdežto na dně duše naší nezkrácena bují láska k hříchu?

Stojíme pevně jako ta skála na stanovisku Boha klnoucího hříchu nebo na stanovisku frivolního světa laškujícího s hříchem?

Jest dosti silná naše duše, aby nenáviděla hříchu, aby nenávisť hříchu stala se tónem jejím základním? . . .

Jen přes tyto otázky, přes každou z nich dojdeme ku šťastnému požehnanému kněžství . . .

Jen v srdci opravdu čistém zaskvěje se v plné kráse ideál života kněžského. Jen duše prostá posledních pout hříchu povznese se do vyšších sfér kněžské ctnosti . . .

* * *

Jen ve světle svaté víry,
jen hlubším patřením na život,
jen zralejším uvažováním o vlastním srdci dospěješ úmyslů právě svrchu uvedených.

* * *

Snad by bylo prací záslužnou v naší zchoulostivělé,

pantheisticky egoistické, bezzásadní době, postaviti se
v základní otázce hříchu na stanovisko našeho poměru
k osobnímu Bohu:

k Bohu tvůrci,

k Bohu zákonodárci,

k Bohu našemu dobrodinci.

Ale ty pravdy, jakkoliv nejvýš důležité, nepopíratelné,
svaté, nedosti úchvatnou řečí mluví k srdcím naší mlá-
deže, vychované na otravném ovzduší náboženské chlad-
nosti a lhostejnosti.

Jsou však pomníky hříchu, jimž nemůže se vyhnouti
duše lidská, které vysoko ční z Babylona lidských ná-
ruživostí, hromem mluví do živých hlasů světa. —

Jeden postaven jest v pekle,

druhý v ráji,

třetí na Kalvarii.

* * *

Třeba hlouběji rozebíratí mysterium padlých andě-
lů? Udáváme jen nejkrajnější obrysy té strašně propasti.

Anděl — ďábel.

Miláček Boží — nepřítel Boží.

Syn světla, cti a štěstí — syn temnosti, hanby, ne-
konečné bídy.

Obyvatel nebe — proklatec pekla.

Kdo dovede vystihnouti, co za těmi pojmy obsaženo jest hrozného neštěstí, drtícího trestu, všestranného zla?

A všechno to stihlo miláčky Boží pro jediný hřích . . .

A všechno to ustanovil za trest hříchu milující, nejvyšší spravedlivý Bůh . . .

Tisíceřými hlasy omlouvá, vynáší svět, naše vlastní zalepené srdce hřích. Ale Bůh postavil ten hrozný pomník uprostřed života a jeho lákadel. Možná tu s hříchem laškovati? Možná jej pokládati za věc nepatrnou? Tu zbývá jen dvojí věc: buď zapřítí Boha a říci: „Nevěřím,“ anebo bít se v prsa a volati: „Bože, buď mi lo st iv mn ě h ř í š n ě m u !“

*
*
*

Pád prarodičů v ráji. Hrozný jeho následky pro všechny ze ženy zrozené . . . Komu neznám ten článek víry?

Či jest to b á c h o r k a? Jen pouhá strašná b á c h o r k a o potocích bídy, hladu, války, moru, bludu, zpustlosti, které po tisíciletí prýští ode stromu poznání a rozlévají se po místech všech, kamkoli vkročí nešťastná noha lidská, rozlévají se pro hřích u onoho stromu spáchaný? B á c h o r k a o milionech rok co rok v hrozných mukách, nemocech

a bídách se svíjejících a umírajících, hřešících a zoufajících, bloudících a klesajících — pro hřích prvních rodičů v ráji?

I zde vracíme se k myšlence již pronesené: věčně pochopitelnějším zůstane, aby člověk zpřetrhal všechno, čím rozum a srdce ho víže k víře Kristově, než aby věřce popřel hrozné tajemství hříchu.

A ještě třetí pomník. Na Kalvarii vztyčen kříž, na něm pak umírá v mukách hrozných Svatý všech svatých — za hříchy lidské. Kdo smaže stopy kříže v životech národů? A dokud poslední kříž bude vztyčen na zemi, dotud bude nikdy neumlkajícím, všude a všechno přehlušujícím protestem proti lehkomyslnému povážování hříchu.

Tak jeví se duši věřící hřích jako strašná propast, jejíž dna nelze dohlédnouti, z níž ozývá se hřmění hrozných hněvů Božích, kvílení padlých andělů, skřípot zubů zatracenců . . . do níž padají růžové krupěje krve Kristovy . . . A tomu hříchu chtěli bychom svěřiti duše své?

Do té propasti chtěli bychom se vrhnouti s bezpříkladnou lehkomyšlností, kojíce se šílenou nadějí, ačkoli miliony tam našly děsnou záhubu, že na nás padne přece některá z těch spásonosných krupějí krve Kristovy, my že přece nezahyneme? . . .

Kdybychom nic jiného nevěděli o hříchu smrtelném, již to by stačilo, aby nás naplnilo hrůzou a zděšením.

Ale obraťme se již na vlastní, přirozené pole hříchu. Pozorujme ho, ne jak se jeví oku vášní zpitému, ale duši klidně i střízlivě uvažující. Dívejme se naň, ne jak se nám představuje v pestrém oděvu, jímž oděla ho vlastní naše zkažená fantasie, nýbrž jakým skutečně jest, v ohyzdné své nahotě.

Že hřích připoutal k vítěznému vozu svému nadání, krásu, umění, štěstí, pokrok, osvětu? Proč ne hned raději i slunečnou záři a úrodnost polí? Proč ne též bystrost očí a dar mluvy? Vzrůst spojený s mládím? a úsměv hrající na rtech dětských?

Či nejsou krása, nadání, majetek a podmíněné jimi dary ostatní, jako štěstí, pokrok, osvěta, statky sice různé od polní úrody, od daru zraku, sluchu a pod., ale přece jenom statky přirozené, jako tyto? A že je vídáme

častěji ve společnosti hříchu než v okolí ctnosti, co z toho následuje? Přece jen to, že člověk po pádu Adamově spíše snese odříkání, boj, útlak, nežli štěstí, dostatek, veselí; že jako bohatství, tak i krása i talent, dosáhly-li jistého vyššího stupně, stávají se člověku stálou blízkou příležitostí ke hříchu, v níž jen nejmenší část duší zvláště silných vítězí... *Sacra auri fames*. Jen zlata? ne i vědy? ne také cti? ne též moci a vlády?...

Obyčejný člověk, třebaš byl vždy před tím hodným, nebude-li se zvláště střežiti, stane se opilcem, postaví-li se do jeho bytu sud nikdy nevyčerpatelný nejlepšího vína k libovolnému užívání... Člověk milionář, nemá-li srdce zvláště šlechetné, propadne dychtivosti po penězích, pýše, rozmařilosti, necitelnosti, tvrdosti nad bídou bratra... Člověk-talent vyšinuje se mimořádným svým nadáním ne ze zákonů božských ani lidských, které i pro něho stejnou mají platnost, ale ze sankce, z trestů, které v tomto životě na přestupování jich jsou uloženy, a které u člověka obyčejného jsou přítěží proti pádu do hříchu. Svým talentem stojí nad tresty lidskými, ne že by jich nebyl zasloužil, ale že není nikoho, kdo by ho usvědčil, na odpor se mu postavil, diktoval mu trest — jest bez přítěže. Nemá-li jí sám v sobě (což bývá výjimkou), pak se dá tím snadněji strhnouti na cesty

bludné, protože kde je mocný talent bývají i vášně mocné, a protože beztestné jim hovění láká k novým přestupkům.

Postaveni jsme v životě my sami a postaveno jest všechno, co životem máme nejdražšího, cit, rozum, talent, láska . . . mezi dva póly: autority Bohem ustanovené a libovůle Bohu nepřátelské. To co nese úroky, co prospívá, co pokračuje, jsou právě ony dary, jak si je každý přinesl na svět. Autorita i nevázanost jsou pouze cesty. Každá z těch cest má své nedostatky, jakož nic není dokonalého pod sluncem. Cesta autority Boží může býti zneužita jejími vykonavateli, lidmi, malichernými, obmezenými, sobeckými lidmi k cílům stejně malicherným, obmezeným, sobeckým. Cesta nevázanosti dává sice člověku plnou svobodu, svobodu člověka po hříchu v ráji, ale i zrazuje ho nenasytné bestii, vášni.

První cesta předpokládá sebezapírání, k druhé se povaha lidská, k hříchu nakloněná, nese sama. A čím větší je talent, tím více sebezapírání ona cesta první vyžaduje. Proto na cestě druhé od věků větší část lidstva se ubírala, a snad i nadanější. Zdali i šlechtetnější a velkomyslnější? „Nebo široká brána a

prostranná cesta jest, kteráž vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteříž vcházejí skrze ni. Jak těsná brána a úzká cesta jest, kteráž vede k životu, a málo jest těch, kteříž ji nalezají!“*

Proto je na cestě druhé i více (objektivních) statků lidských nahromaděno, ne pro hřích, ani pro hovění bezuzdnosti, ale že tam bylo více pracovníků, a snad i většina pracovníků nadaných. Ale na cestě druhé nalezneš i více (subjektivních) propastí, běd, svízeli, časných i věčných.

Než i když tak se věc má, přísluší člověku právo vytrhnouti se autoritě Boha, Tvůrce svého? Jest méně trestuhodným, kdo dává se svěsti vyšlapanou, pohodlnou cestou hříchu? A kam by bylo člověčenstvo dospělo ve snaze po pokroku a štěstí, kdyby většinou a od věků bylo se zcela postavilo do služeb Božích?

Nejsou to statky světa samy, umění, osvěta, pokrok, proti kterým žehráme, nýbrž cesta, kterou jich dobyto, cena, za kterou jich získáno.

Slepec nemůže hřešiti nečistým pohledem. Proto přece je dar zraku lepším než slepota. Kdo ho má, nechť ho

---

Mat. 7, 13 a d.

použije k prospěchu co nejširšímu, ale nechť se varuje ho-
z neužití.

Podáváme tutéž myšlenku v rouchu jiném.

Co nás na světě vlastně uchvacuje svojí krásou, vel-
kolepostí, cenou i trvalostí? Otevřme annály věků dáv-
no minulých, navštívme umělecké sbírky, sledujme ži-
voty velkých mužů, ponořme se do učených děl hlubo-
kých badatelů . . . Co shledáme? Že všichni ti, jichžto
jména a skutky nás až k zemi tisknou, že všichni ti, ať již
se jmenovali Aristoteles, Augustin, Řehoř Veliký nebo
Luther, Kant, Napoleon, měli do sebe d v o j í stránku.

Jednou byli velkomyslní, práce milovní, obětaví,
zdrženliví, věrní . . . zkrátka d o b ř í . A že vykonali
věci velkolepé, že se stali dobrodinci lidstva, majáky na
dráze pokroku a blahobytu, bylo jediné tím, že se této
první stránce, d o b ř é stránce d u š e s v é o d d a l i .

Druhou stránkou byli náchylni k p ý š e , nemravnosti,
ziskuchtivosti, panovačnosti . . . byli slovem nakloněni
k e h ř í c h u , k e z l é m u . A jestliže někteří z nich pro ne-
zdolné náruživosti uprostřed velkolepého tvoření zakr-
něli nebo bídne podlehli; jestliže při některých jejich
chyby jako morová rána stíhaly jejich požehnané skut-
ky; jestliže dny života těch i oněch byly přes ohromné

jejich podniky hanbou potřísněny, neštěstím až do duše ohlodány, do bláta a špíny podeptány: pak se to stalo jen proto, že nedovedli potlačit, obětmi a bojem přemoci tuto nízkou stránku v sobě samých.

Jest tak jenom u mužů minulosti? . . . Jen u mužů velkých . . . Jen u jiných? . . .

*   *

Co nedá se rozvinouti v plné kráse a ku plné platnosti darům ať ducha, ať srdce, které vložil Bůh do duše naší? Není to ta neb ona nízká vášeň, hřích?

Co nás při nejdražších vzpomínkách života našeho někdy mimovolně ohrane ošklivostí, hanbou, lítostí? Není to skrytý červ hříchu?

Čím to, že tak mnohá krásná naděje naší duše leží v prachu pošlapána? Že zchromeni, zlomeni, s bázní pohlížíme do dnů budoucích? Není to opět hřích?

Co život nám udělil krásného, velkolepého, drahého, jasného, toho všeho jsme mohli užítí čistěji, plněji, čerstvěji, radostněji, klidněji, hojněji, dokonaleji . . . Kdybychom se byli dovedli vystříhati hříchu . . .

*   *

Každá stránka dějin je zrosena slzami a potřísněna krví. Z každé stránky těch dějů ozývají se zoufalé výkřiky ať jednotlivcův, ať celých národů, ponížených, znásilněných, ujařmených, oloupených o statky nejdražší. V pozadí velikých a oslňujících skutků volá k Bohu o pomstu zneuctěná nevinnost, řinčí okovy na ruce bratrské okované, nářek vede zapřená a zrazená lidskost. Hle, ty příšery zrady, podlosti, necitelnosti, neštěstí, nespravedlivosti, nenasytnosti . . . které jako černé stíny lepí se na paty největším často skutkům lidským, o n y t v o ř í p r á v é d ě j i n y h ř í c h u . O n y j s o u p r a v ý t r i u m f h ř í c h u . C o m y k r á s n ě h o o h ř í c h u s e d o m n í v á m e , j e s t j e n s p r o s t ý p o d v o d , j e s t v l a s t n ě d a r B o h a n e j v ý š d o b r o t i v ě h o a n á l e ž í č l o v ě k u , o k r a d e n ě m u s p o j e n c i h ř í c h u ; j e s t k o ř i s t , k t e r o u h ř í c h v y r v a l s v ě m u s p o l e č n í k o v i , a b y j í m o z d o b i l s e b e . . .

Není to tvrdý Bůh, není to tyran nepřející lidskému štěstí, lidskému pokroku, jenž ustanovil: „Nezabiješ, nesesmilníš, nepokradeš . . .“

*
*   *
*

U bohoslovce, kněze, stupňuje se příšernost hříchu možná-li do nekonečna.

Rozvaž každý klidně i nepředpojatě, co značí býti

knězem a žítí v těžkém hříchu. To je žítí
životem felonie,
životem komedianta,
životem neustálého vnitřního rozporu.

* * *

Nedávno přinesly noviny zprávu o smrti důstojníka, který přísáhnuv císaři Maxmilianovi mexickému věrnost, později přestoupil na stranu jeho úhlavního nepřítele. Uvěří někdo, že život tohoto bídíka po spáchané zradě byl opravdu šťastným, váženým, čestným?

Světějšími přísahami než důstojník svému vládci vázán jest kněz svému Bohu. A ty přísahy nedají se odspuťovati, aniž nohama jsouce šlapány umírají, nýbrž s hlasitými výčitkami i každé chvíle pozvedají zhanobenou tvář v duši kněze nehodného. Či domníváš se s nemyslicím davem, že již jest opravdovým, celým štěstím, má-li se člověk čím přiodítí, čeho se najísti, třeba srdce umíralo vnitřním bolem, tajnou hanbou?

* * *

Komedianta na provaze, v areně snad politujeme; ale vážnosti sotva k němu pocítíme. Ale komedianta ve

s v a t y n i P á n ě, člověka, jenž na venek pro Boha horlí, sám pak ho v srdci nejhrozněji uráží; jenž káže ctnost a páše neřest; jenž se odívá rouchem bílým nevinnosti, a duše jeho potopena jest do noci hříchu, člověka vedoucího strašný čachr s nejsvětějšími statky duší — kdo nám vylicí celou jeho hanebnost, veškeré opovržení?

To by mělo býti ideálem našeho mládí? To cílem našich obětí a prací? To nadějí naší budoucnosti?

* * *

Hory v klidu — obraz velikolepého, vyššího míru Božího. Hory v bouři — kdo vypíše strašné záchvaty, ničím nezdržovanou moc jejich zápasů.

Hory v klidu — obraz kněze nevinného.

Hory v bouři — podoba kněze hříšného.

Co život podává vysokého, mocného, věkového, majícího podíl v síle i vytrvalosti věčnosti, to všechno se stéká v duši kněze. Běda, poštve-li ty velmoci stavu svého v boj! Zahyne v něm, zmizí v něm — —

* * *

Na mnohou věc třeba v životě lidském býti připraven, na mnohou možnost, i nejtrpčí, přichystán. Chu-

doba, nemoc, zničená čest, ztracené přátelství, podrytý život . . . to všechno jsou možnosti, ano snad i pravděpodobnosti nejistých, zakrytých dnů našich. Jen jedna možnost měla by naprosto navždy vyloučena zůstatí ze života každého, zvláště ze života kněze: možnost těžkého, smrtelného hříchu.

Jsou-li dosti jasny tyto myšlenky o věci tak nesmírného dosahu, tak velikých obtíží? Nuže, ještě jednou tu budiž trest jejich ku konci podána:

Nenáviděti musí bohoslovec, kněz, hříchu veškerou energií duše své. Třásti se musí před hříchem; jen tak bude vstup jeho do svatyně jistý, požehnaný.

Jen jednu lásku musí znáti a pěstiti duše jeho a jednu nenávist. Lásku věčného Dobra, nenávist jediného nejvyššího zla.

Jen dvojím výkřikem drátí se musí nejvroucnější modlitba srdce jeho: o věrnost Pánu, o záchranu od hříchu.

Jen dvojí starostlivostí upíratí se mají zraky duše jeho: aby všeho se uchopil, co užejí ho může přivínouti k Bohu, aby všemu se vyhnul, co by vydati ho mohlo neřesti.

NAD PROPASTÍ

Na peklo u mnohých vložena tichá klatba. O odpadlých nebo poloodpadlých katolicích rozumí se to samo sebou. Ale i věřící a kněží sami někteří upadávají nezřídka při pouhé vzpomínce toho hrozného slova do rozechvění. Tohoto „bolavého místa“ naší sv. víry nemáme prý se dotýkati, nanejvýš snad v dogmatické přednášce nebo v katechetickém rozboru . . .

Svatí Boží jinak o té věci soudili, jinak i jednali. Jak vzpomíná již Tertullian: * *Gehennam in corde considera, quam tibi exomologesis (pokání) extinguit: et poenae prius magnitudine imaginare, ut de remedii adeptione non dubites.*

Ještě dále jde svatý Jan Chrysostom, když učí: ** *Utinam in prandiis et coenis et balneis, imo et ubique de gehenna disputatum esset. Neque enim moerore affecti essemus in vitae huius malis, neque in bonis illius deliciati lactique fuisset. Continuos itaque sermones de futuris malis versemus. Non enim sinet in gehennam incidere gehennae meminisse.*

---

* In fine 1. de Poenitent. (Migne, Patr. Lat. I. I. col. 1358.)

** Hom. 31. in Ep. ad Rom n. 3. (Montfaucon, Par. 1731, f. IX. col. 752.)

A podobně svatý Ambrož: * Urgent aegrum morbi corporis ad corporis purgationem, urget salutis cupiditas, urget mortis metus, urget vitae proferendae desiderium. Urgeant etiam nos morbi animi ad animi purgationem, urgeat salutis spiritalis aviditas, urgeat aeternae mortis aeternique cruciatus horror, urgeat aeternae vitae aeternaeque gloriae censequendae spes. Quidquid animum purgat, id amplectamur, quidquid inquinat, fugiamus.

A jak přísná byla v té věci jejich theorie, tak přísná byla i praxe. O mučednících vyznává sv. Augustin: ** Quomodo si videas avem veluti iam cadere in muscipulam (lapačku), facis maiorem strepitum, ut volet de muscipula: sic et martyres; iam forte aliqui ipsorum intendebant collum in dulcedinem vitae huius; Dominus, qui erat in illis, fecit strepitum gehennarum, et erutus est passer de muscipula venantium . . . “

Sv. Jeronym k nejtěžšímu odhodlal se pokání pro strach pekelný! *** Ille ego, qui ob gehennae metum tali me carcere (přebývání na poušti Bethlemské) damnaveram, scorpionum tantum socius et ferarum.

A sv. Bernard volá: † Paveo gehennam . . . Con-

---

* Ad virginem lapsam, c. 8. Tak cituje Barrad.

** Ps. 123. n. 12 (Migne, P. lat. t. 37. col. 1647).

*** Ep. 22. ad Eustach. (Coloniae Agrip 1616, t. I. p. 48.)

† Sermo 16. in Cant. n. 7. (Venet 1750. vol I. t. IV. col 598.)

tremisco a dentibus bestiae infernalis, a ventre inferi . . . Horreo vermem rodentem et ignem torrentem, fumum et vaporem et sulphur et spiritum procellarum, horreo tenebras exteriores. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum, ut praeveniam fletibus fletum et stridorem dentium.

Sv. Terezie dostoupila již vysokého stupně svatosti, když napsala o sobě, že měla v životě svém chvíle, kde jediné myšlenka muk pekelných ji od těžkého hříchu zachránila.

Její vrstevník sv. František Borgiaš vzbuzoval úžas celého světa svou pokorou, umrtveností a kajícíností, ale při tom míval ve zvyku často ve svých rozjímáních stavěti se na pokraj pekla a patřiti takorůzka na ona muka, která (jak si říkal) i jemu jsou připravena, kdyby nevytrval.

Sv. Alfons měl za sebou dlouhý život, plný svatosti, práce, modlitby, nevinnosti, horlivosti pro duše, a přece bylo vídati svatého starce, an objímaje vroucně Ukřižovaného se modlil: „Můj Ježíši, nedej, abych byl zatracen,“ nebo: „Nezavrhuj mne do pekla, neboť v pekle nelze tě milovati!“ *

* * *

---

* Dilgskron. I. c t. II. p. 472.

Učení o pekle jest nepochybně učení ze všech nejstrašnější. Jen dvojí stanovisko je v této příčině oprávněno: buď dokaž, že peklo je pouhým výmyslem fantasie chorobně znetvořené, nebo je-li pravdivým ono učení, počítej s ním, a to tím opravdověji, čím hrozněji by důsledky jeho na tebe někdy mohly dopadnouti.

Všecko ostatní je nehodno buď sv. víry nebo lidské důstojnosti.

Nebezpečno i nehodno lidské důstojnosti jest hráti si u strašné té věci na schovávanou. Ovšem není příjemno kráčet nad zející propastí. Jen šílenec zavírá oči, aby si nad ní — zatančil.

Byla kdy propast děsnější nad propast pekelnou? Nenáleží jistotně ku slastem našeho bytí, že Bůh v nevyzpytatelných úradcích svých nad propast tu nás životem postavil. Ale je-li tomu opravdu tak, tož jen jednu věc v tom vážném stavu můžeme rozumně podniknouti: napnouti všechny síly duše své, bychom se uvarovali hrozného pádu.

Má i opatrnost nad propastí určitá pravidla. Kdo se již ubíral úzkou, ve skále vytesanou stezkou nad nebez-

pečným srázem, ví, že vůdce radívá nedívati se do propasti, nýbrž odvrátiti zraky od propasti a dávati pozor jen na chůzi. Duše je tu plná vědomí hrozného nebezpečí, ale její pozornost obrácená jest přímo jen na cestu, na kroky. Pohledu na nebezpečí sama se vlastně vyhýbá, aby se nepomátla.

Tak má duše naše míti vědomí, že může býti uvržena do hrozného záhuby pekelné. Jestli v tom mocná opora mravní, které zříkati se nikdo nemá práva, a jest v tom i kus tvrdé, ale skutečné pravdy. Než praktické provádění toho vědomí nezáleží ani tak v tom, abychom neustále o mukách zatracenců hloubali, jako spíše, abychom život svůj podle Boha, na odpor peklu, zařídili. Zpříma se obíráti mukami pekelnými dostačí, pokud je toho potřebí, aby vědomí jeho hrozného blízkosti nikdy v nás neutuchlo, zvláště ve chvílích, kdy vášně, kdy hřích silou elementární na duši naši útočí.

Hráti si na schovávanou nad peklím, je tedy věcí člověka rozumného nejméně důstojnou. Je snad věcí důstojnější článek sv. víry, dělati z muk pekelných strážáka na malé neb i velké děti, zneužívati jich na zapalování mohutného ohně, ale přece jen ze slámy?

Je-li peklo věčné, pak jest ta pravda sama o sobě dosti strašná, a netřeba jí zveličovati po způsobu Alkoranu výtvory blouznivé fantasie.

Je-li peklo věčné, pak je tato pravda sama a co o ní víme ze sv. písem s to, aby v nás vzbudila ne plané, okamžité předráždění citů, ale trvalé, hluboké mravní přesvědčení.

Je-li peklo věčné, pak má stálá památka na ně býti mezi nejprvnějšími i nejcennějšími částkami naší mravní výbavy, jednak pro svou ohromnou moc odrážeti zlé, ale i pro svůj zdrcující obsah . . .

Jest peklo, místo věčných, nevýslovných muk?

To učení je tak hrozné, staví tak nepřekonatelnou propast mezi Bohem a zavrženým tvorem, stojí v tak nesmírném sporu se vším, co značí „svět“ a jeho snahy, že snad za všech dob byli mužové, kteří je buď přímo nebo nepřímě popírali, a to nejen mužové mravů zvrhlých, u nichž je ta věc pochopitelná, nýbrž i mužové života a snah opravdu bezúhonných, láskou k víře a člověčenstvu se nesoucí.

Ze starého věku křesťanského jmenuji tu jen Origena,

z doby nejnovější připomínám známé snahy jisté theologické školy v Německu.

Je tedy peklo? A kdo nám na tu otázku odpoví? Poznávám místo odpovědi jen některé nejvýš závažné výroky věčné Pravdy: * *Tunc dicet his, qui a sinistris erant: Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et angelis eius. Mittet filius hominis angelos suos, et colligent de regno eius omnia scandala et eos, qui faciunt iniquitatem; et mittent eos in caminum ignis. Ibierit fletus et stridor dentium.* ** *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest et animam et corpus perdere in gehennam.* ***

Jiné výroky Kristovy, které dle jednomyslného výkladu sv. otců a církve taktéž jednají o pekle, lze čísti v každé dogmatice.

Církev, která hned v prvních stoletích zavrhla Origena, stanovila na sněmu Florentském: † *Definimus — illorum animas, qui in actuali mor-*

---

* Mat. 25, 41.

** Mat. 13, 41. s.

*** Mat. 10, 28.

† Defin. 9. decr. union. Harduin, Act. conc. t. 9. c. 422. ss.

tali peccato vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

Smí někdo po těchto výročíh Krista Ježíše, po těchto definicích církve, opravdu pochybovati o jsoucnosti pekla, nevydávaje se v nebezpečí odpadu od Boha a víry?

Stojíme tu jistotně před zdrcujícím tajemstvím spravedlivosti Boží. Náš lidský rozum, naše srdce až do prachu potřené má tu na sta námitek . . . Ale což není láska Boží, spravedlivost Boží právě tak nekonečna, nevyzpytatelná, jako všemohoucnost, jako věčnost Boží sama? . . . Stojíme tuto nad propastí hněvu Božího. Což jindy nestáváme nad hlubokostí rovně neproniknutelnou Božího smilování? . . . Nepochopujeme pekla. Což kdy pochopíme Nazaret, Betlem, Kalvarii, svatostánek? . . . Jakým právem odmítneme peklo, když jsme přijali za pravý Betlem? A zapřeme-li Krista jasně učícího věčné tresty, jak uvěříme Kristu slibujícímu věčné odměny? . . . Či má, či smí lidský cit býti rozhodčím, kde mluví sám Pán a Bůh? Ani jiné články učení Kristova o nic jasněji nejsou proneseny ve sv. pramenech víry. Máme zde hroznou volbu, buď při-

jati Krista věčným peklem hrozícího nebo zamítnouti věčné peklo a s ním Boha za nás umírajícího . . .

*   *
*   *

Co jest peklo? Kristus praví, že peklo jest místo věčného ohně . . . * Jakého ohně? Hmotného či nehmotného? Jak ten oheň působí na tělo, jak na duši? O té hrozně malicherné otázce, je-li věc sama tak strašně veliká!

Z uhelných dolů ostravských přenášeli domů mladíka třaskavými plyny popáleného. Ještě dnes po mnohých letech vidím hrůzu a zděšení, jak se jevily na tvářích všech, kdo hrozně rány našťastníkovy spatřili. Ještě dnes mně samému srdce se chvěje při vzpomínce na ubohého hochu. Takovou hroznou spoustu vykonal okamžitý výbuch vzníceného plynu. Tak působil jen pohled na tu spoustu, cizí spoustu. Jak hrozným asi jest účinek ohně věčného . . . Jak hrozným asi jest nejen patřiti na ten účinek, nýbrž cítiti ho na sobě . . .

Co jest peklo?

Kristus je nazývá červem nikdy neumírajícím.*

---

* Marc. 9, 43.

Co je tím „červem“? Jest jím společnost zatracenců? Který červ, která zmije, který dračí zub dovede hrozněji hlodati, nemilosrdněji sápati, hlouběji uštknouti, smrtelněji (protože i na duši) raniti než člověk zlosyn, prázdný Boha, plný záští, zloby i podlosti? A který i nejstrašnější zlosyn, jak z dějin nám někteří jsou známi, jen trochu se vyrovná nejslabšímu zlosynovi v temnotách pekelných? Na zemi, in statu viac, na každé, i nejhlouběji kleslé duši lpí ještě některé zbytky lásky a dobroty Boží. Tam, in statu termini, každý se jeví v plné odporné nahotě hříchu a zvrhlosti . . .

Co je tím „červem“? Jest jím místo? Místo temnoty, nářků, proklínání, vzájemných výčitek, vzájemného nepřátelství, vzájemného ubíjení? . . .

Či jsou jím výčitky vlastního rozedraného srdce? . . . Není hroznější muky než stále čítati rány a bolesti duše své, stále zpovídati se sobě ze všech nejtajnějších špatností, stále kvíleti nad hrobem všeho, co v nás bylo velkého, krásného, dobrého, šťastného, stále býti svědkem svého úmrtí Bohu a svého propadnutí neřesti a stále se přiznávat, že všechno to naší vlastní vinou nás stihlo . . . — Co je tím „červem“? Jest jím některá částka muk uvedených nebo všechny dohromady?

Peklo jes místo věčné odluky od Boha.*

Peklo jest místo věčné smrti.**

Jaký jest rozdíl mezi umíráním a smrtí?

Jako mezi jednotlivými paprsky a mezi sluncem samým. Jako mezi kapkou a mezi mořem. Jako mezi atomem a mezi systemem světovým, světem z atomů složeným. Každé umírání má svůj hrozný osten. Ale všechno umírání, všechny hrůzy, které v něm jsou obsaženy nebo naznačeny, sbíhají se v jednom pojmu — věčné smrti.

Která fantasie dovede obepnouti život věčný, odměnu Boha milujícího? A která dovede si zobraziti smrt věčnou, skutek Boha trestajícího?***

* * *

---

* Mat. 25, 30.

** Apoc. 21, 8.

*** S. Chrysost.: *Pone enim, si ita lubet, ignem et ferrum et belluas, ac si quid his acerbius est; haec tamen pro tormentis illis infernalibus ne umbrae quidem sunt . . . Annon hos lictores conspicias, qui praefectis administram operam navant, quomodo trahant, quomodo vinciant martyres, quomodo flagris afficiant, quomodo latera perfodiant, quomodo faces in tormentis admoveant, quomodo secent? Atqui haec cuncta merus ludus ac risus sunt, si cum illis suppliciis comparentur.* (Hom. 9. in ep. II. ad Cor. n. 4. Montfauc. t. 10. pag. 505.) — A sv. Augustin: *Sicut nullum gaudium rerum temporalium ex aliqua parte simile potest inveniri gaudio vitae aeternae, quam sancti accepturi sunt: ita nullus cruciatus poenarum temporalium potest sempiternis iniquorum cruciatibus comparari.* (De catech. rudibus, cap. 24., Opera. Edit. Colon. Agripp. 1616. t. IV. pag. 271.)

Peklo jest místo muk věčných. Vysvítá to ze slov Páně dříve uvedených. Jest to výslovné učení církve.* Všeobecně se uznává, že v této vlastnosti pekla, v naprosté beznadějnosti jakékoliv změny, jakékoliv úlevy, tkví nejhroznější osten pekla. Peklo by nebylo peklem, kdyby nebylo věčným.

Miliony milionů let v hrozných mukách a bolestech . . .

Miliony milionů let v nenávisti a proklínání . . .

Miliony milionů let bez nejmenšího paprsku lásky, dobra a krásy . . .

Miliony milionů let bez nejmenší útěchy, nejmenší úlevy . . .

A až ty miliony milionů let uplynou, pak bude se ta děsná perioda opakovati milionkrát milionů . . .

A až i ta doba strastí a muk bude naplněna, pak to nebude ještě ani počátek, ani minutka na věčném orloji zatracencově . . .

*   *   *

Myšlenka ze všech nejstrašnější.

Peklo jest místo, kam i duše naše ještě může býti odsouzena.

Na dně našeho srdce jsou všechny ty vášně, které jiným připravily věčnou hroznou záhubu.

---

* Hurter, Theolog. dogm., Oenip. 1879. 721.

I v naší duši jest pýcha, ona plodná matka heresií a schismat.

I v nás jest lakota, onen kletý pramen svatokupectví, ohledů, vyděračství, zanedbávání povinností.

V nás jest ustavičně živý osten smilných rozkoší, které nesčetným lidem širokou upravily dráhu do pekla.

V nás je lenost, liknavost, chladnost . .

Sv. Filip Nerijský modlíval se asi v tento smysl: „Pane, drž pevně za ruku Filipa. Nebo kdybys na hodinu ho opustil, mohl by se státi vrahem a lupičem a největším zločincem!“ Nemáme i my se modliti podobně? Ó, bděme, nedůvěřujme sobě! Nespěme na pokraji tak hrozné propasti! „Audi enim,“ praví sv. Jan Zlatoústý,* „optimam admonitionem: In memoriam revoca novissima tua, et in aeternum non peccabis. Nullus ex iis, qui gehennam habent ante oculos, incidet in gehennam. Nullus ex iis, qui gehennam despiciunt, effugiet gehennam.“

* * *

Flammis ne urar succensus,
Per te, Virgo, sim defensus
In die iudicii.

---

*) Hom. in 2. ep. ad Thessal. n. 3. (Montfauc. t. 11. p. 519.)

Christe, cum sit hinc exire,
Da per Matrem me venire
Ad palmam victoriae.

Quando corpus morietur,
Fac, ut animae donetur
Paradisi gloria. Amen.

(Stabat Mater.)

PO TĚŽKÉ NEMOCI

Vzrušující pohled. Bohoslovec jižjiž chystající se k vyšším svěcením a mravně stojící ještě tam, kde byl hned na počátku života seminářského. Má na sebe přijati těžké jeho kněžské a hle, nedovedl dosud ani býti dobrým křesťanem . . .

Jak zjev ten smutný a nikoliv až příliš řídký si vysvětlíme? Řekne se: Moc vášně. Ale kde zůstala moc přetékaající milosti? Přijímal sv. svátosti, modlil se . . . Nerozhodnost vůle, namítne jiný. Možná, někdy. Ale zda vždycky? . . .

Takoví podobají se spíše lidem, stíženým dlouhou těžkou nemocí chronickou.

Vrací se ta nemoc periodicky — čas od času. Tehdáž ovšem sténají, volají k živému Bohu o pomoc, slibující hory doly. Ale když chronický záchvat pominul, cítí se opět normálně, zapomínají na utrpení přestálá, ale i na učiněná předsevzetí a oddávají se staré lehkomyslnosti . . . A přece ani mimo periodické záchvaty není stav jejich normální. I když se jim zdá, že nic jim není, hlodá přece neustále a tajně nemoc v nich vězící na jejich síle, podrývá jejich vzrůst, nedává vzniknouti plnému radostnému žití. Výbuchy chro-

nické jsou jen výtrysky ohně a lávy, doutnající uvnitř žáru nezdravého.

Po celý čas bohosloví se takoví alumni zpovíдали, modlili, povstávali, klesali znovu . . . Brzo byli plni ohnivých vroucích předsevzetí, plni horlivého, obětavého snažení, brzo zas lenošně a sklesle poddávali se zcela slabošské mdlobě, nedbalosti, lhostejnosti . . . Není luší měnivějších, nestálějších, celkem slabších, nad stíženou nemocí chronickou. (O nemocech duševních nám teď bude jediné řeč.)

Po celý ten čas vyhledávali lékaře, zpovědníka. Vyhledávali ho, jak dle jejich nálady duševní jinak ani býti nemohlo, dnes v té, zítra v jiné zpovědnici. Vyhledávali ho, hověje spíše své duševní slabosti, než pravé potřebě, již ostatně si nebyli ani vědomi. Pověděli dnes tomu, zítra onomu zpovědníkovi, co právě o k a m ž i t ě cítili: dnes, zítra, pozejtří se zpovíдали jako normální, ačkoli se jen domnívali jimi býti, a popozejtří zpovíдали se jako okamžitě, skutečně, chvilkově onemocnělí. Že chronicky trpí, sami nevěděli, zpovědník neptal se na to, snad si ani netroufal po tom se ptáti . . .

Zatím nemoc trvala dále. A kdežto vůkol nich všude plno nadějného života, u nich samých pochmurné živoření s vyhlídkou do smutnější ještě budoucnosti. Tak ztrávili čtyři předležitá léta, tak chystají se na svěcení!

Ubozí! Kdyby byli někoho našli, kdo by jim byl v čas oči otevřel, většina z nich jinak by byla stála ve chvíli pro ně nejrozhodnější . . .

V řeholích nejlépe zřízených ustanoven jest „klerikům“, nastávajícím kněžím, jeden pravidelný zpovědník, kterému se zpovídají týdně. Jen mužové se životem duchovním teoreticky i prakticky dokonale obeznámení se na ten úřad volí. Mimořádně, na př. co měsíc, zpovídají se titěž mladí řeholníci u kteréhokoliv se jim líbí kněze domácího.*

Proč by se ta věc nedala zavést i v kněžských seminářích? A v nejlepších seminářích skutečně je zavedena. Uvaluje se tím ovšem těžké břemeno na spirituála, ale běží tu o životní otázku duchovního pokroku seminaristů, a proto přestává každý ohled. —

Nedovedu si představit i spirituála praktického, účinně a vědomě zasahujícího do duchovního života svých svěřenců, nezná-li skrz na skrz vnitřního jejich života, jejich bojů a slabostí, nedovede-li i stopovati dosahu svého vedení vnějšího uvnitř v duších vedených, není-li ve stálém nejužším styku s jejich dušemi.

---

* Nyní zde platí can. 891, can. 566 § 2, 3, 4 a can. 554 § 3.

Nedovedu pochopiti, že by bylo na prospěch alumnů, je-li jim dáno na vůli, voliti si při každé zpovědi kteréhokoliv zpovědníka ať v semináři, ať mimo seminář. Nemá každý zpovědník zkušeností a ctností k takovému úřadu zvláště potřebných. Nemá každý dosti zájmu a porozumění, aby, zpovídaje seminaristy, jakož býti musí, pracoval v stejném se seminářem duchu. Není vždy snadno po první, druhé zpovědi objeviti hlubší rány kajícíkovy; a na tom nejednou přece všechno závisí. Treba tu počítati i se slabostí lidskou, že se někdy i zneužije té přílišné volnosti se strany bohoslovce . . .

Nebezpečí svatokrádežných zpovědí, které prý s tímto obmezením zpovědníka je spojeno, dá se správným vedením duchovním uvésti na míru nejmenší a nevyrovná se nikdy škodám právě vytknutým.*

* * *

---

* O zpovědníku v kněžských seminářích ustanovuje can. 1358: Curandum, ut in quolibet seminario adsint rector pro disciplina, magistri pro instructione, oeconomus pro curanda re familiari, a rectore distinctus, duo saltem confessarii ordinarii et director spiritus. A can. 1361: § 1. Praeter confessarios ordinarios, alii confessarii designentur ad quos libere alumni accedere possint. § 2. Si ii confesarii extra Seminarium degant, et alumnus aliquem eorum acciri postulet, illum rector accessat, nullo modo petitionis rationem inquirens neque se aegre id ferre demonstrans; si in Seminario habitent, ipsos alumnus libere adire potest, salva Seminarii disciplina.

I přes nebezpečí, státi se všedním, nemohu na tomto místě nevytknouti veliké důležitosti do bré, dle potřeby generální zpovědi pro všechny, kdož nedovedli srdce své úplně zachovati čistým a nastupují povolání duchovní.

V tom případě jest dobrá sv. zpověď vůbec počátkem nového života a má již proto, jako každý počátek, nemalý vliv na další průběh díla podniknutého. Kdo nikdy nezačal nebo kdo začal špatně, nemůže ani dobře pokračovati; kdo však začal polovičatě,

---

Tím dává se bohoslovcí větší volnost ve výběru zpovědníka, ale též větší možnost zneužítí té volnosti. Jako zneužítí tu pokládám nejen když bohoslovec bez povolání se vetřevší do svatyně úmyslně vyhledává zpovědníka buď nevědomého nebo dokonce nesvědomitého, nýbrž i když bohoslovec vůbec nedbá, aby měl pravidelného, osvěceného zpovědníka, brzo tu, brzo tam přebíhaje a se zpovídaje. Taková nesvědomitost vymstí se na bohoslovcí samém tak, že zřejmým nedostatkem stavovských ctností i na venek stane se nápadným, a konečně přece propuštění ze semináře si odnese.

Mohou na počátku duchovního života při bohoslovci z minulosti býti hříšné návyky, které předpokládají kněze zvláště zkušeného a osvěceného, a které jen při uvědomnělém, láskyplném, ale i pevném vedení takového stálého zpovědníka dají se přemoci. Avšak i jinak jest doba života seminářského pro vnitřní rozvoj tak výjimečně důležitá a hraje ve vývoji tom právě sv. zpověď úlohu tak jedinečnou, že jestli vůbec kde, zde zvláštní svědomitost u výběru zpovědníka je povinností nezbytnou jak se strany seminářních představených, tak se strany seminaristy samého. Ideálem tu zůstane vždycky, aby mladý seminarista duši svou cele a upřímně, i ve sv. zpovědi, světil svému P. spirituálovi.

m dle, o tom jest se obávati, aby v krátce neodhodil i to, co tak chabě přijal.

Dobrá, zkroušená sv. zpověď na počátku duchovní dráhy jest bohatým pramenem milosti a síly svátostné, k dalším bojům zvláště potřebné.

Upřímná, zkroušená zpověď vrací duši vnitřní mír a klid. Kde toho se nedostává, tam nebude ani vnitřního štěstí, ani síly k trvalému pokroku. Těžko se pokračuje na hladké, kluzké cestě, kde jedna noha šine se vpřed, druhá vzad. Těžko se chodí po houpavé lodi, po chvějícím se provaze. Tu člověk musí se přičiniti, aby vůbec neklešl, jakž teprv tu má kráčet vpřed . . .
Obraz duše v sobě nepevné, neustálené.

Upřímná, zkroušená zpověď vrací srdci čistotu, která na veškeré bohoslovecké vychování má nesmírný vliv.

Upřímná dobrá zpověď přivádí do duše pořádek, radost, schopnost poznávati krásu povolání.

Dobrá zpověď se vším požehnáním i blahým štěstím, které do duše přináší, jest vůbec z nejmocnějších prostředků příští vytrvalosti v dobrém.

Nic by nemělo odstrašiti nastávajícího bohoslovce, aby hned na počátku nové dráhy vykonal zpověď takovou, která by byla rozhraním dvou rozličných životů . . .

* * *

Podmínkou dobré zpovědi jest dobrá vroucí lito st.

Má-li u nastávajícího bohoslovce zpověď býti rozhraním mezi dvěma rozličnými životy, musí jím napřed býti lito st sama. Lito st onu zpověď předcházející musí značiti program pro život, program ne povrchní, ne ledaby le sestavený, ne chladný a nám vlastně odporný, ale program hluboký, aby zasáhl až do nejtajnějších záhybů srdce;

program určitý a odůvodněný, aby dovedl odolati pozdějším nárazům a bouřím a pokušením;

program vroucí, celým žářem srdce pojatý, aby ani nejmocnější plamen světa nedovedl mu čeliti . . .

* * *

Na takovou lito st ovšem nedostačí 5—10 minut před svatou zpovědí, ani vzbuzení několika, řekl bych, oficiálních aktů z modlitební knížky . . . Taková lito st se nejlépe vzbuzuje o exerciciích, kdy duše jest až do dna vzrušena, kdy vůbec jasněji poznáváme svůj poslední cíl a své odchylky od něho. I mělo by býti hlavním úkolem zvláště prvních sv. exercicií, každé volné chvíle použití nejen na zpytování života minulého, nýbrž i na časté, po každém zpytování se opakující vzbuzování vroucí lito sti.

* * *

Nerozlučným bratrem dobré lítosti je dobré opravdové předsevzetí.

Nemyslí, že by bohoslovec snad nevěděl, čeho podle učení katolického k dobrému předsevzetí je potřebí; ale v praxi může při té důležité a nesnadné věci klopýtnouti i bohoslovec. Může tu klopýtnouti dvojím způsobem: neupřímností a slabostí.

Praví kdesi Balmes, že člověk vlastně nikomu jinému tolik se nepřetvařuje a tolik nelže jako sobě samému. Nikde jinde snad toho slova nelze s větším právem užití než o vzbuzování předsevzetí . . . Málo je těch, kdož by měli šílenou odvalu říci: Nechci se vzdáti té neb oné vášně, nechci na sebe přijati jho té neb oné ctnosti, chci jednou býti knězem nevěrným, svatokrádežným . . . Aby si toho nemusili říci, dobrovolně zastírají si oči buď před ošklivostí a nebezpečností té neb oné náruživosti, buď před nezbytnou nutností té neb jiné ctnosti stavovské, buď před konečnými nevyhnutelnými následky své nynější polovičatosti a nerozhodnosti. Jako advokáti špatné věci omlouvají, překrucují, chytají se slov, činí rozdíly, staví podmínky, matou konečně sebe i jiné; a přece je věc tak prostá i jasná: Zapři sebe sám, obětuj se, přetrhni pouta nečestná.

* * *

Úchvatně líčí sv. Augustin boje, který mu způsobil dlouholetý hříšný návyk, když se ho konečně měl navždy zhostiti. „Tak jsem churavěl (na duši) a sám sebe mučil . . . Obracel a svíjel jsem se v poutech svých, chtěje je úplně přetrhnouti. Jen málo mne ještě svírala, ale svírala mne přece . . . Zdržovaly mne hlouposti nad hlouposti a marnosti nad marnosti, moje dávné libůstky. Tajně dotýkaly se oděvu těla mého a našeptávaly mi: Již nás opouštíš? A od nynějška již na věky budeš bez nás? A od nynějška již nikdy ti nemá býti dovoleno činiti to a ono? A co, Bože můj, rozuměly „tím a oním“, co mi našeptávaly? Odvratiž to milosrdenství tvé od sluhy tvé-
ho! Jaké mi tu našeptávaly hnusnosti! Jaké ohavnosti! A poslouchal jsem je už ani ne na polovici, any se mi takorůžka již nestavěly zřejmě do cesty, ale jen zezadu pomroukávaly a mne odcházejícího tajně potahovaly, abych se obrátil. A přece mne zdržovaly, a já váhal odtrhnouti se od nich úplně a kráčet, kam mě táhlo lepší přesvědčení. A přemocný starý zvyk se ve mně ozýval: Je-li možná, abys to dovedl?“*

Jestliže duch tak veliký jako Augustin ve chvíli rozhodné se cítil slabým, co bychom se divili, že i jiní menší duchové v okamžicích podobných klesají, ustupují, se vra-

---

* Confess. 1. VIII. n. 11.

cejí? V takové chvíli vlastně vede se boj nejen s hříchem minulým, ale i s hříchem budoucím. Ve chvíli loučení zapomínáme rádi na věci nemilé, ale živěji vzpomínáme věcí milých. Tak jeví se duši ve chvíli obratu hřích ve světle krásnější, svůdnější než jindy. A ta duše ještě ani nepoznala, neprožila na sobě krásy ctnosti, radosti čistého srdce, moci posilující milosti. Obrácení se jí zdá skokem do neurčita, do temna. Za veselou, jak okamžitě cítí, minulost přijímá budoucnost, jak nyní se jeví, pochmurnou, prázdnou, opuštěnou . . .

Kdo nechceš ještě v poslední chvíli znovu a hanebněji v pouta hříchu býti ukován, ten
nevyjednávěj s hříchem,
neohlížej se,
ale celou důvěrou odevzdej se Bohu.

Tak to učinil i sv. Augustin a zvítězil. „Obrátil jsem se ve stranu jinou, kam přijíti jsem se ostýchal, a hle, odtud jevila se mi cudná důstojnost nevinnosti, veselá, alenerozpustilá. Ta počestně mě lákala, abych se nerozmýšlel přijíti, vztahujíc po mně ruce požehnané

a plné dobrých příkladů. Tam tolik jinochů a děv; tam mnohá srdce mladá a každý věk a vážné vdovy a panny v nevinnosti zestaralé; a nikomu z nich nestala se zdrželivost pramenem opuštěnosti, prázdnoty, nýbrž Bůh ji učinil plodnou matkou mnohých radostí a zásluh. A napomínala mne, jako by se mi skoro vysmívala ta zdrželivost: Co mohou ti a ty, tobě se zdá nemožným? Zdáli ti a ty to všechno dovedli sami ze sebe a ne v Pánu Bohu svém?... Vrhni i ty se na něho. Neboj se, nedá ti klesnouti. Vrhni se směle na Boha, přijme tě a uzdraví tě...“*

Duše, propadlá těžkému hříchu, hříšné neřesti, přirovnává se i v Písmech sv. i ve spisech učitelů duchovních ku člověku těžce, ne-li smrtelně zraněnému. K čemu tedy přirovnáme duši, jež dobrou svatou zpověď, vroucí lítostí, upřímnými úmysly právě se před Bohem očistila? Rekonvalescentovi, který zrovna přestál krisi.

Hlavní nebezpečí smrti sice již jest odstraněno, nemoc se rozhodně zlepšila, ale bude

---

* Confessiones, I. c.

potřebí ještě mnohé trpělivosti, mnohého opatrného ošetřování, mnohého času, nežli z nemocného bude člověk úplně zdravý, silný, normální. O těch věcech skoro ničeho nelze se dočísti v knihách duchovních, a přece jest i pro zpověďníka i pro kajícího nadmíru důležité, aby je znal, aby podle nich se řídil. Budiž nám tedy dovoleno alespoň zkrátka se jich dotknouti.

Kdo těžkou stížen byl nemocí, neuzdraví se přes noc. Ale i když krizi přestál, nenabývá dřívější síly hned, nýbrž po delší době, někdy až po měsících. Ano jsou nemoci, jichžto zhoubné následy po letech ještě se jeví na oslabeném organismu.

Jsou hříšné náruživosti, návyky, neřesti, které zrovna takový vliv mají na veškeren život duchovní, jestliže se hlouběji do duše zaryly. I když jsme se z nich lobbě vyzpovídali, i když naše lítost byla upřímná a vroucí, i když naše předsevzetí bylo opravdové, nebyla přece jejich zhoubná moc v srdci našem úplně zlomena. Ano, může trvati dlouho, může trvati týdny, měsíce, ba někdy i léta, než poslední jejich vliv bude v duši naší zničen. Jak se ten jejich vliv jeví? Jeví se slabostí, nechutí, ba odporem k dobrému; jeví se obnovenými, někdy i častějšími a prudšími útoky vášně, kterou vlastně jsme již měli za přemoženou; jeví se tím,

co z těchto věcí plyne, totiž velikou náchylností k recidivě.

Co tu učiníme?

Především znejme svůj stav. Buďme připraveni na všechno to, co právě bylo pověděno. Nelekejme se toho. Nenechme se tím ani pomásti ani zastrašiti. Stává se nejednou, že duše, neznající stavu svého, obnovené pokušení pokládá za hřích, za opětovný pád, a zoufajíc sama nad sebou, vrací se k bývalé neřesti.

Mějme trpělivost sami se sebou. Není věcí příjemnou ani býti rekonvalescentem duševním. Leč v té příčině ničeho nezměníme; je potřebí, abychom stav ten v pokoře a v duchu kajícím snášeli. Každým týdnem, každým měsícem budou i ty boje slábnouti, lásky ke ctnosti bude přibývati, a po nějakém čase bude duše nevýslovně šťastna z nového zdraví, z netušené dřívě síly, neodvislosti a jarosti.

Varujme se recidivy, která v tom čase jest nejnebezpečnější.

Jest dobře, ano někdy nutno, aby zpovědník kajícíka hned napřed při sv. zpovědi upozornil na jeho stav duševní a na boje i zkoušky, které mu v něm bude přetrpěti.

*   *

Rekonvalescent ještě není zdravý, ale i po čas zotavování potřebuje lékařského vedení. Kéž zpovědníci i kající důležité té pravdy více jsou si vědomi! Jsou duševní choroby, jichž kajícímu skoro nelze se zbavit, nevede-li ho za ruku zkušený, moudrý, trpělivý zpovědník.

Ale ovšem tu třeba, aby kající měl dosti pokory a poslušnosti, zpovědník pak aby znal celý stav kajících a nejen to, z čeho právě se zpovídá.

Rekonvalescent potřebuje ještě i léků. Užívá léků, ne až znovu onemocní, nýbrž aby vůbec zpětivosti se uchránil...

Jsou duševní neduhy, jichžto zbavit se nelze pouhou dobrou vůlí, nýbrž nezbytně třeba užití náležitých prostředků na jejich vyléčení. Na prostředcích těch často všechno závisí. Tak na příklad udávají svatí zpovědníci a zkušení misionáři při jistých hříšných návycích mládeže jako jediný lék častou zpověď, možno-li týdně.*

---

* Mimochodem tu budiž s důrazem na to poukázáno, že je velmi důležité, aby v semináři každý týden a z každého ročníku větší počet alumnnů přijímal svátosti, a to nejen k vůli těm, kteří po

Opět jest povinností zpovědníkovou, aby, čeho je potřeba, ustanovil, povinností pak kajícíkovou, aby se úplně podrobil.

*   *
•

Ohromný poklad milosti, síly, zkušenosti, podpory, vzpružení, útěchy, pomoci jest uložen ve svátosti pokání. Tam duše sobě stojí nejbližší, tam nejvíce se do sebe vlévají. Kéž při té svátosti více panuje svědomitosti, poznání, hloubky, přičinění, důvěry, ochoty, méně pak polovičatosti, lehkomyšlnosti, šablony, neupřímnosti, povrchnosti . . .

Touto svátostí počíná, na jejím věrném spravování spoléhá duchovní život semináře. Pro seminaristy slova ta v první řadě napsána.

---

větší dokonalosti se snaží, ale i kvůli těm, kteří z jistých zvyků vymaniti se mají. Tito jen tehda odhodlají se ke zpovědi týdně, budou-li příkladem jiným povzbuzování a kryti. Nechtě spirituálové seminářů této věci dbají jako oka v hlavě. Nesmírně mnoho na ní závisí. Počátek budiž učiněn nejhodnějšími, ostatní budou následovati.

PROBLÉM BUDOUCNOSTI?

Čistota srdce! Nejtěžší její oběti počínají teprve později, v dokonaných letech mužských. Ale někdy musí již bohoslovec trpkost bojů o tu ctnost zkusiti až do dna. Běda, kdyby se jim vyhýbal, kdyby s nimi odkládal jako s problémem, ježto řešiti mu teprve příště vážně připadne!

Není ctnosti, která by tak těžko padala na váhu života bohosloveckého jako právě tato ctnost. Úplná nevinnost stojí na stráží duchovního povolání bohoslovce, jest měřítkem jeho kněžského vychování, rozhoduje již předem o budoucím jeho kněžském působení.

Vzhledem na povolání lze rozdělití všechny bohoslovce na tři kategorie: svým duchovním povoláním jistých, o svém povolání pochybujících a konečně přesvědčených, že povolání nemají.

Při každé z těchto tří tříd má čistota srdce úkol příliš důležitý, aby ji směl podceňovati, kdo vůbec o tom přemýšlel a ve světle víry uvažoval, jakým pokladem pro člověka jest povolání ku stavu duchovnímu zvoucí.

Smutno vědomí, je-li mladík na cestě ke kněžství a ozpává-li určité, že k němu nemá povolání. Na onci té cesty číhá zklamaný život, zrada povinností, povrzení všech čestně smýšlejících.

Je-li pak z tohoto nešťastného postavení nějaký východ? Jest, a to trojí. Dvojí z těch východů jest čestný, etí nečestný.

Nečestným jest zůstatí ve stavu, ke kterému člověk nemá povolání, jehož závazky plniti ani dobré vůle máme ani mravní síly. „Jen pes,“ pravil kdysi k napouplým právě bohoslovcům jistý profesor, „skáče přes yj, který se mu nastaví a kterého se bojí. Člověk, už vzdělaný, v tom případě volí zápasiti a neleká se očátečných sebe těžších obětí.“

Čestno jest, vrátí-li se mladík, nemající povolání, o světa a žije-li tam životem člověka světského, jen dyž pořádného, poctivého.

A což, je-li takovému politování hodnému mladíku esta do světa venkoncem zatarasena? Pak zbývá ještě den, ano v tom případě jediný východ i čestný i možný, který poznačil sv. Augustin, když napsal: Si non vocatus, fac, ut voceris!

Hleď si tedy zasloužiti, vydobýti povolání kněžského, nemáš-li ho. Ale kterou cestou? Kterými prostředky? Ovšem na předním místě modlitbou, neboť povolání jest milost od Pána Boha. Ale i odstraněním překážek té milosti, což prakticky skoro vždy vyjde na čistotu srdce.

Nevěřím, že by Bůh oslyšel člověka, jenž se modlí, jenž se přemáhá, aby, byť i bez vnitřní radosti, pracně, s tajným odporem, ale přece věrně konal povinnosti (i tu nejtěžší, čistotu, a tu na prvním místě) stavu, k němuž povoláním se necítí, k němuž by však povolání rád nabyl. Než toť právě neomluvitelná bezcharakternost mnohých takových, že znajíce jasně svůj stav nic nečiní, aby z něho vybredli, naopak všechno podnikají, aby ještě hlouběji poklesli; že majíce se modliti, rázně přemáhati, nejen modlitbu zanedbávají, nýbrž i nadále nečistým choutkám zkaženého srdce lehkomyslně se oddávají...

*   *
.

O škodlivém stavu věčného váhání, dlouhé nejistoty o povolání jinde jsme promluvili. Ale který jest prostředek nejkratší i nejjistější vybrednouti z těchto pochybností? Vedle modlitby nepochybně opět srdce čisté.

Možná dosti, že ta nejasnost povolání má vůbec úvod a pramen v nečistých vášních srdce. Možná také, že rozum bohoslovce již dávno epochybuje o cestě, na kterou Bůh ho volá, ale že srdce spoutané hříšnými pouty mu překáží na tu cestu astoupiti. Srdce a rozum člověka, toť jako žena a muž rodině. Rozmařilá, požívačná žena nejednou již byla příčinou, že muž i proti původnímu lepšímu přesvědčení astoupil dráhu, na které konečně zahynul. Takový může být i vliv srdce nezkroceného v otázce povolání. Zvířet i nad vášní značí v případě tom vždycky i ukončiti rázem pochybnosti o povolání.

Ale což ta nerozhodnost nemůže míti příčiny jiné? Jistě, že může. Větší zdánlivé pole působnosti, lepší příležitost vyššího vzdělání, nejistota a neznalost vlastních sil a náklonností, obava o příští vytrvání v ctnosti a pod. Toť všechno může býti příčinou těžkých pochybností o povolání, a k tomu příčinou nade vše pochybnost rovněž tak závažnou jako čestnou. A v těchto zápletcích by neinnost srdce mohla býti klubkem Ariadniným? Právě těch.

Když mlhy vystupují z údolí, těžko se na horách vynati: nejeden chodec toho zkusil svým životem. Žádná mlha není člověku nebe hledajícímu nebezpečnější než mlha, vystupující ze srdce nízký-

mi vášněmi porobeného. O hrách olympijských připravovali se zápasníci na budoucí vítězství střídmostí a zdrženlivostí: znaliť vliv té ctnosti na energii i vytrvalost jak těla tak ducha. V zápasech duševních nic tolik nebystří oka duše, nesílí různé energie vůle, jako klidná, jasná, svatá čistota.

*   *
•

Máš jistotu o svém povolání? Velká to milost, ale i velká odpovědnost. Svatý Alfons praví, jak jinde podotčeno, že milost povolání do stavu řeholního (a tudíž tuším i duchovního vůbec) je po milosti sv. křtu milostí největší. Praví i to sv. Alfons, že jedním těžkým hříchem lze tu milost ztratiti. Ejhle, proč nečistota je nejvydatnějším prostředkem ztratiti i povolání jisté!

Odkud se vystěhuje nevinnost, tam se nastěhuje hřích, ale již ne jako host, který občas srdce navštěvuje, nýbrž jako domácí pán, jako samovládce, jako mocný spojenec neřestí jiných. Jak by se mohl udržeti v takovém srdci svatý oheň vyššího snažení?

Komu povolání je drahým, nechť toho hříchu se vystríhá!

*   *
•

Veliká věc jest kněžské povolání; ale neméně je povinnost kněžského vychování.

A je možnou výchova kněžská tam, kde není srdce nevinnosti oddáno? Nevěřím; byl by to zrovna zázrak. Možná, že bohoslovec i té ctnosti prázdný nadán je skvělými dary ducha a že si odnáší ze zkoušek znamenitá vysvědčení, mnohé i bohaté na oko vědomosti. Možná, že je jinak dobrého srdce, úslužné, tiché, trpělivé povahy a proto i u kolegů i u představených velmi oblíben. Možná, že se mu dostalo z domu lepšího vedení, že je vůbec ušlechtilějších způsobů, že již z přirozené spanilomyslnosti by se styděl přestupovati domácí řád, vzdorovati představenému, činiti něco, co by jen stínem mohlo padnouti na jeho čest, že tudíž má pověst vzorného bohoslovce. Jest však proto skutečně i opravdu dobrým bohoslovcem? Možno o něm říci, že vsledku prospívá v tom, co by mělo mu býti nejprvnějším, aby totiž se stal duší opravdově kněžskou, nádobou vyvolení Páně?

Duchovní vzrůst budoucího kněze je možný jedině na vinné révě, již je Kristus, jedině v srdci vyšším životem milosti živoucím. Ale hovění nečisté vášni a život milosti, ty dvě věci naprosto se vylučují.

Duchovní zdokonalování nastávajícího posvěcence Páně je možné jen, obléká-li stále Krista, jeho ti-

chost, jeho pokoru, jeho mírnost, jeho sebezapírání, jeho poslušnost. Ale nic neprotiví se duchu Kristovu tak, jako duch nečistý. Vstupte do semináře a uzříte-li, že se tam dějí vášnivé výstupy, prudké hádky, neurvalé vtipy, bouřlivé vzpoury, pak sotva se zmýlíte, usoudíte-li v srdci svém, že v těch místnostech ještě daleko jsou vzdáleni ducha Kristova, ale i ducha - čistoty.

Pravý pokrok příštího kněze nezáleží pouze ve vědě křesťanských zásad, ale v praktickém jich provádění vlastním životem, ve vzduševnění srdce jeho. A opět není možným opravdové vzduševnění bohoslovce, dokud nepodlomena vládne v srdci vášně nejprudší, nejsmyslnější, nejtělesnější.

Jak rychle mine těch několik let života bohoslovce-kého! Co si z nich odnese do života mladý kněz? Snad ty čtyři zdi, v nichž přebýval? Nikoliv. Snad ty tvrdé pulty, u nichž v myšlenky a sny zabrán býval? I ty zůstanou v semináři. Tedy vědu? Ano, ta může býti bohatým článkem jeho kněžského inventáře, ale s podmínkou. Co tedy si odnese? Zárodek požehnání Božího, jehož nabytí dlouholetou věrností k Bohu, základ vytrvalosti v životě prostém těžkých

hříchů, jež upevnil víceletým bojem, počátečný cvik, opravdové porozumění i upřímnou zálibu v modlitbě, v pokoře, v lásce k Bohu a k duším, vůbec ve ctnostech, v nichžto hned od počátku se cvičil.

To rozhodne o směru jeho budoucího života. Ta část jeho nového inventáře je nejdrahocennější — nezbytná.

Nebude se mu jí nedostávat, když vstoupí do kněžské činnosti? Odpověď nechť mu dá jeho srdce — čisté nebo nečisté!

V živé paměti jsou ještě nedávné podvody v našich záložnách: třeboňské, křivoklátské, mělnické, mlado-boleslavské a ještě některých jiných. „Slavná“ jsou též po našich vlastech jména rozličných těch Könerů, Salačů, Vinklerů a Wiltů, která v těch úpadcích tak smutnou (či veselou?) hrála úlohu. Nejtypičtější ze všech zůstane ovšem navždy pro naše národní hospodářství jméno Wilt. Psalo se u nás i o „české Panamě“.

Ale kdo nám odhalí tu „českou Panamu“ na poli duchovním, na poli našich národních statků ideálních? Či tyto statky menší mají pro nás význam než tisíce nahromaděné po spořitelnách? Kdo nám odkryje všechny ty Wilty, oddávající se pohodlnosti, blahobytu,

rozkoši na účet národa o své statky nejsvětější okrádaného, šizeného?

A jest církev u nás takových zbědovaných charakterů prosta? Již v seminářích naleznete kandidáty, o kterých s jistotou lze říci, že nekandidují o duchovní stav, ale o duchovní wiltovství. Kterí to jsou? Nikde jich nenaleznete tolik a tak typicky vyvinutých, jako mezi těmi, kdož v semináři nesnaží se opravdu o sv. čistotu.

A kdyby sebe důrazněji protestovali proti takovému „nařknutí,“ kdyby sebe okázaleji honosili se láskou svojí k církvi a k Bohu: mocnější nežli logika citů je logika skutků. Plané city, jež nestojí na žulovém základě života, odnesou pozdější bouře a zkoušky. Ale skutky, skutky zůstanou a padnou ještě po letech stejně mocnou (požehnanou neb i kletou) tíží svou na vážky života.

*   *
•

Ale kde je důkaz jasný i prostý, že mezi kandidáty lenošivě hovícími nečisté vášni nejhojněji naléztí lze kandidáty duchovního „wiltovství“? Ten důkaz podán větou taktéž dříve již pronesenou i provedenou, že nevinnost bohoslovceva je zpravidla měřítkem jeho kněžského vychování.

Čím vyšší stav, tím větší důraz třeba položit na předběžné dobré odborné vychování. Ani velikých státníků, ani zkušených vojevůdců, ani moudrých králů pravidelně nebude bez vychování svého, nebude bez něho ani — kněží svědomitých, celých. Jako v přírodě nic neděje se náhodou, náhle, skokem, nýbrž děje se vše podle určitých zákonů, organicky, od nepatrné buňky až po krásné ovoce: tak jest i život duševní člověka živým organismem, který jen tehda nese ovoce blahodárných skutků, má-li ve správném vychování kořen a základ pravidelného vývinu. Tak alespoň zpravidla. Uznáváme mimořádné působení milosti Boží, mravní zázraky, ale pravidelně s nimi počítati, na ně se spoléhati bylo by buď svévolně zastírat sobě smutnou budoucnost nebo pohrávati s Pánem Bohem.

Jest pro bohoslovce otázka vážnější, nežli jest otázka jeho vyššího povolání?

Jest věc, jež by mohla mu býti bližší i dražší nad jeho kněžské vychování?

Jest hvězda, jež by měla bezpečněji i jasněji mu svítiti při všech jeho studiích, modlitbách, obětech i snahách,

než naděje jeho budoucího kněžského působení? Si oblitus fuero tui Jerusalem (lidi křesťanský!), oblivioni detur dextera mea! Adhaereat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui: si non proposuero Jerusalem in principio laetitiae meae!*

A všechny ty tři drahocenné statky co nejúžeji souvisejí s otázkou, zdali hned v bohosloví, hned od počátku odhodlá se žítí životem zcela i úplně nevinným.

Jest tedy opravdu nevinnost srdce u bohoslovce problémem teprve budoucím?

Cesta nejrozhodnější, nejrychlejší, nejupřímnější jest i zde cestou nejjistější a nejméně bolestnou.

---

* Ps. 136.

BETH-LECHEM.*

Na nádraží biskupského města stál neomysta. Již držel lístek železniční v ruku, a z dále supěla lokomotiva, která ho měla odvésti do blahého domova, mezi toužebně ho čekající příbuzné a přátele. Duše jeho horoucí, napjatá, až do dna rozbrázděná dojmy posledních dnů, letěla jim vstříc. Jen jednou ještě chtěl pohlednouti v místa, kde zažil čtyři nejdůležitější léta svého života. I vyšel před nádraží. Z ranní mlhy a páry vystupovaly před ním kopule a věže chrámů, a v záři červencového slunka kynuly mu posledním zlatým pozdravem okna vysoké rozsáhlé budovy seminářské. Zadíval se do těch oken. V tom jednom dlouhém pohledu obnovil v duši své všechno, co za let posledních mocněji se ho dotklo. Oko zalilo se slzou, ústa bolestně se stáhla, a matka, která nepozorována těsně se mu přiblížila, zachytila sotva slyšitelné poslední loučení. „S Bohem, ty trpký semináři!“

---

* Beth-lechem = domus panis, zásobárna. Užívá se toho jména u asketických spisovatelů zvláště o noviciátě, jakožto zásobárně přístího života řeholního. Lze ho tedy užíti stejným právem i o semináři kněžském.

Duše mladého bohoslovce je jako ušlechtilý štěp. Jest ještě nehotova, třeba jí ještě růsti. Seminář jest ta půda, ze které má bráti všechny ty bohaté, k duševnímu vzrostu nevyhnutelně potřebné látky.

Přesaďte nejnadějnější štěp do půdy mrtvé nebo dokonce otrávené, a zakrní neb i zanikne docela. Ejhle, odpovědnost semináře!

Ale i naopak. Jestliže štěp sám nezapustí kořenů, zahyne i v půdě nejúrodnější. Ejhle, zodpovědnost bohoslovce!

Smutno pomysli, že by mohl býti někde seminář, který by nepodával pokrmů duchovní co nejbohatší svým svěřencům. Ale neméně smutna jest pravda, že i ve výborně zařízených seminářích nejeden bohoslovec pro kněžské své povolání získal málo nebo nic, jediné proto, že neuměl anebo nechtěl z toho těžiti, co se mu podávalo.

Každým způsobem obsahuje loučení onoho mladého kněze těžkou obžalobu. Koho? Semináře, jestliže nebyl bohoslovcům tím, čím jim býti měl; neomysty samého, jestliže, postaven byv na půdu úrodnou, ať z nerozumu ať z hříšné nedbalosti, nedovedl do ní zapustiti kořenů duše své.

Přikládáme tedy důležitost zrovna základní a rozhodující poučení o semináři a seminářském životě, aby bohoslovec měl o něm pojmy jasné i správné. Volíme obraz noviciátu v řeholích zavedeného, abychom k tomuto protříbení pojmů seminářských poněkud přispěli. Naše slova nemají býti apologií seminářů, ta při správném posuzování dává se sama sebou, nýbrž klubkem Ariadniným v bludišti předsudků, vášní, pomluv, nedorozumění, do nichž i bohoslovec může zabřednouti.

Co jest noviciát? Noviciát jest místo boje. Stává se, že do řehole vstupuje ne již dítě slepě následující vůli cizí, nýbrž muž vědoucí, co chce. Přijímá stav řeholní ne z chvilkové ideální nálady, nýbrž po dlouhém přemýšlení, ne z roškoše, nýbrž věda, že tak plní vůli Boží, ne hravě, nýbrž po přemožení těžkých překážek doma i vně. A i takovému muži jest podstoupiti v noviciátě trpké boje, než se smíří s myšlenkou, že navždy se má zřící vůle své, že navždy se má zavřítí mezi čtyři zdi klášterní, že navždy má na sebe vzítí jařmo závazků těžkých, v některém okamžiku zdánlivě nesnesitelných. Nebyl by člověkem, kdo by těch bojů ještě jednou nepodstoupil v noviciátě, než navždy vysloví slovo závazné; a čím hlubší jeho duše, tím krutějších bude jevištěm bojů. Nedá se ani mysliti za normálních poměrů noviciát bez těch zkoušek a bojů.

Též bohoslovec je novicem stavu nového, který třebaš nebyl řeholním, přece těžké zavírá v sobě povinnosti. I bohoslovec má se na konci bohosloví zavázati pouty svatými, nikdy již nerozvážitelnými. Jen duše ještě neprobuzená, jen duše povrchní nebo též duše sobecká, vědomě zavírající oči před povinnostmi, aby jich jednou nemusila nésti, jen taková duše tu může zůstat klidnou. Ale zpravidla, čím opravdověji pojímá bohoslovec své budoucí závazky, čím ušlechtilejším se nese směrem, tím těžšími bude utkán boji. Netřeba se za ty boje stydět, netřeba si pro ně výčitek dělati: musí býti březem, než přijde máj; musí býti bouře vnitřní, než přijde blahé vědomí a šťastná odhodlanost plniti vůli Boží.

Boj tedy v noviciátě i semináři. Má tím býti chválen a omluven každý boj v semináři? Jistotně nemají tím býti chváleni, kdožkoli v semináři zbaběle a chabě se boji o povolání vyhýbají. V srdci takovém chabém není možná, aby byla pravá radost z povolání, pravá úcta k němu. Nelze též na takového opravdově spo-lehnouti, jednou ten boj vypukne přece a čím později, tím nebezpečněji.

Ale rovněž nemá se tím chvály jaké dostati těm, kdo boje ty zbytečně protahují. I toť je známkou duše slabé. A trpí tím celé duševní vychování, celý duševní pokrok. Nikdy se neodhodlám k obě-

tem pro stav, kterému jsem se ještě neoddal cele a vřele.

A ještě méně se tím mají chváliti, kdož ten boj bojují lehkomyslně. Duše povrchní přes noc, při prvním nárazu, ani se nepřesvědčivše opravdově o jeho ceně, zahazují drahokam, za který by jim byl život poskytl bohaté žně a nebe své věčné radosti.

Noviciát jest místo zkoušky. Zkouší sebe novic, zdali si troufá unést břímě stavu řeholního; a zkoušejí představení novice, zdali se pro řeholi hodí.

Právě tak se má věc s bohoslovcem.

Zkouší a pozoruje se bohoslovec, zdali má dosti vůle a síly vzítí jednou na sebe těžké i svaté břímě povolání kněžského. Ale hlavně bývá zkoušen a pozorován od svých představených, zdali podle jejich vědomí a svědomí k úřadu tomu smí býti připuštěn.

Není příjemná věc býti zkoušenu, třeba i žák výtečníkem byl. Není lahodné vědomí, býti na každém kroku, při každém slově pozorování, třeba svědomí naše čisté bylo.

Ale dokud budou úřady pro veřejnost důležité, bude potřebí i zkoušek. A dokud jistými úřady můžeme zabít blaho nejen cizí, nýbrž i blaho vlastní,

budeme vždy k vděčnosti zavázáni těm, kdož pozorujíce nás, pomáhají nám se zkoušeti u věci pro nás samy rovněž důležité jako temné.

Dětinský by tedy při nejmenším jednal bohoslovec, který by považoval za útok na sebe, čeho žádná spořádaná společnost vzdáti se ani nemůže ani nesmí, a co konečně jemu samému největším je prospěchem a uspokojením. Muž rozumný představeným dokorán otevře duši svou a dá jim nahlédnouti do nejtajnějších záhybů srdce svého.

Nikdo zajisté neočekává, že bohoslovec hned při počátku dráhy duchovní ozdoben jest všemi ctnostmi budoucího kněze, ale všichni mají právo očekávati, že šlechetnou upřímností k nabytí ctností těch přispěti chce a přispěje.

Noviciát je místem přísného odloučení od světa, místem klauzury. Bulami papežskými je novic co nejprísněji odloučen nejen od lidí světských, nýbrž i od lidí duchovních, ano i od vlastních bratrů, pokud nejsou novici. To odloučení vztahuje se na veškeré jednání a konání novicovo. Na místo,

kteřé má býti odloučeno nejen od světa, nýbrž i od ostatního kláštera. Na listy, které jdou všechny rukama novicmistrovýma. Na návštěvy, kterých novic nesmí přijímati, leč u přítomnosti novicmistrově. Na hovor, který mu je s lidmi mimo noviciát zakázán bez dovolení novicmistrova. To oddělení vztahuje se na čas; jeden den přerušení noviciátu činí tento neplatným . . .

Nač pak asi je ta soustava ujařmujícího obmezování? Či snad jen na to, aby budoucí řeholník v klášterní své cele utonul, aby pro svět vnější, pro činnost veřejnou navždy byl ztracen? Ale právě členové řeholí, kde odloučení v noviciátě je nejúplnější i nejdůslednější, právě ti řeholníci, na př. jesuité, průměrně i co do znalosti světa a člověka, i co do šířky duševního rozhledu, i co do schopnosti hlouběji působiti na svět obyčejně nad knězem světským stojí.

Jiná tedy té odloučenosti bude příčina. Ale která? Aby novic, než počne působiti na jiné, měl kdy dříve naléztí sama sebe; aby dříve než počne život vyšší hlásati jiným, měl příležitost, zásady jeho, i sobě snad ještě neznámé, hluboko si do srdce vštípití, v duši své procítiti, takorčka ztrávití; aby mu zásady ty nebyly věcí zevně napapouškovanou, nýbrž takorčka částí duše jeho, krví srdce jeho.

A na to třeba samoty, zátiší, odloučení. Nikdo ne-

studuje, neoddává se vážnému přemýšlení o hlubokých vědách při hukotu a pískotu strojůren, ani v jarém shonu a lehkomyšlném laškování veřejného náměstí. Jak by mělo býti pošetilostí, odebrati se v ústraní při praktickém studiu vznešené nauky Kristovy? Jak by bylo možná hluboko poznati ducha Kristova a jím se vroucně prosytiti ve shonu a chvatu tržiště života?

Takový novic, když později vrátí se v svět, tím že s Kristem obcoval v zátíší a ústraní, neztratil ještě, jakož neztratili ani sv. apoštolové, citu a schopností pro svět a jeho choroby. Ale duchovní zásady jeho jako kalená zbroj ho chrání jedovatých šípů světské svůdnosti; má v nich zároveň světlo vyšší, které ho činí schopným hlouběji nazíratí do života; má v nich jakoby kus ducha a srdce Kristova, jež ho učí nadšeněji, vroucněji, obětavěji vrhati se tam, kde běží o duše a jejich spasení. Tak vyzbrojen ví, kde stojí, a svět sám to cítí, a právě takového hledá ve vážné chvíli potřeby.

Má nastávající kněz duši jinou než nastávající řeholník? Či bývá zpravidla kapitál duševní síly a energie, vroucnosti víry a modlitby, obětování a odhodlanosti, který přináší do bohosloví nedávný student, větší než kapitál těchže duševních vlastností mladíka, věnujícího se řádu přísnému a zachovalému? Ať již tomu jakkoliv, lze vůbec

jinak nadchnouti se duchem i životem Kristovým, než-li odlukou, samotou? Devatenáct set let dějin církve cesty jiné nezná.

V té tedy věci nejvýš důležité i bohoslovec i novic jsou si rovni. I bohoslovec má svatou povinnost proniknouti sebe zásadami a naukami Kritovými. Zásadám těm pouze naslouchati, toť ještě málo znamená. Ani zásadám těm se jen naučiti nestačí. Ale jest třeba zásadami těmi sebe proniknouti, vžítí se v ně, aby se staly duševním majetkem bohoslovce, duší duše jeho. A tou měrou, kterou se mu podaří proniknouti se duchem Kristovým v bohosloví, tou bude jednou šťastným ve svém povolání kněžském, tou bude působení jeho v tom povolání požehnaným i blahodárným. Hle, co všechno na tom závisí, zdali dovede bohoslovec přinést oběť a nevrhati se zbytečně do světa, nehledati jeho novinek, návštěv, zábav, neotravovati duše své svůdnými obrazy jeho náruživostí a vášní (v románech a novelách), ale spokojiti se byť i méně kořeněnou, přece živnější a zdravější stravou opravdového a vroucího i tichého života duchovního.

Či tomu není tak? Či kněz světský ku svému vytrvání v dobrém méně potřebuje dokonalé průpravy duchovní než kněz řeholní? A ti, kteří praví, že charakter se v bouři a v rozmanitosti života tvoří, ti že mají pravdu?

Nuž přece nikdo se neosmělí tvrditi, že kdo v bouři stojí, méně pevně musí státi, než kdo v zátíší ústraní našel útulek — a řeholník má to ústraní ve svém klášteře. A kdo horami cestoval, ví, že na hřebenech hor, kde nejvíce zuří vichor a bouře, je málo stromů, a ty jsou zmrazeny, zkrouceny, přitlačeny k zemi. Kdo zná život, ví, že charaktery se tvoří v zátíší, ale osvědčují v bouři.

Noviciát jest asketeriem, praktickým cvičštěm ve ctnosti. Nestačí, aby novic pravdy duchovní jen slýchal, o nich přemítal, on v nich bývá i prakticky cvičen. Pokora, sebezapírání, mrtvení musí mu býti známy nejen jako školská definice, ale jako věc, již na sobě sám zkusil. A vlastně nic není, což by novice tak opravdově dovedlo seznámiti s ctností, jako právě ta tvrdá nutnost konati ji. A proto též nic není v noviciátě tak důležitého jako jmenovaná právě stránka praktická. Noviciát bez praktického mrtvení a sebezapírání byl by malovaným ohněm, malovanou bitvou.

Kdož, maje na mysli předpis církve, že bohoslovec, aby ku svěcení byl připuštěn, ve ctnostech má již býti

„habituatus“, utužen, odvážil by se upírat, že seminář kněžský, třeba s ne vždy tímže směrem, ale jistě s tímž důrazem i tu za stejným se nese cílem jako noviciát?

I seminář je asketeriem, kde světsky ještě cítící a dychtící srdce duchovního nováčka též prakticky má být přeměněno v srdce, jemuž „svět jest ukřižován“, čisté, tiché, pokorné, pro Krista se obětující. Leč jaký by to byl rekrut, jaký později voják, který by pušku znal jen z obrázků a knih, který by nikdy „nepřičichl k prachu“, nikdy nezažil útrap namáhavého celodenního pochodu za parna a slunce letního? A jaká bude ctnost bohoslovce, který vždy a ve všem měl svou vůli, sebezapírání pak zná jen z asketických knih? Jaká jeho poslušnost, jaká láska k pořádku, když představený ani pouhým slovem se ho nesmí dotknouti? Jaká pokora, když denně jako modlu sám sebe zbožňoval a každé pokoreni co nejrozhodněji zamítal? Těžká věc je poslouchati jiného, zachovati lásku i k těm, kteří přirozeně nám jsou méně milí. Nepříjemná věc jest, býti pokorenu, zmizeti mezi jinými. A všechny tyto trpké věci jsou v semináři dobře zřízeném na denním pořádku. Ale zdaž nejsou velmi důležitou částí seminářského programu? Zdaž nejsou cenou, za kterou si má budoucí kněz koupiti ten poklad, bez něhož si kněžské vytrvalosti a kněžského působení nelze ani pomysleti, totiž kněžskou ctnost?

Či mu na ní nezáleží? Či má v úmyslu bez náležitých ctností jednou vstoupiti ve svatyni Páně? Jsou sice i představení, kteří dovolují světiti bohoslovce, jenž ve ctnosti není „habituatus“, ale dovolují to nikoli vzhledem na blaho ordinanda, nýbrž na blaho církve. Jest to asi tak, jako když se dovolilo Manliovi vrhnouti se střemhlav do bezedné propasti pro bono communi . . .

* * *

Noviciát jest místem modlitby. Má-li vinice přinésti bohatou úrodu sladkých plných hroznů, třeba ji chrániti ostrých větrů, ořezávati, okopávati, ale především je jí třeba žáru horkých paprsků slunečních. Hle, obraz noviciátu, ale i semináře.

Ovšem potřebí tu i tam zátiší, stálé bdělosti, sebezapírání, ale nade všechno ostatní mimořádných milostí s hůry, milostí, kterých nelze dosíci leč modlitbou. Blahoslavený seminář, kde se nejen konají modlitby, ale jímž vane tichý, sebraný, vroucí a sladký duch modlitby, kde svatostánek je srdcem, je sluncem vyššího života seminářského, okolo něhož nikdy nechybí mladé, horoucí, odhodlané duše, aby na jeho paprscích rostly, až budou ušlechtilým vínem obět-
ním . . .

* * *

Konečně jest noviciát domem otcovským nastávajícího řeholníka. Tam nabývá svého řeholního vzdělání. K tomu domu a k době v něm zařité i později v těžkých bojích a pracích myšlenkami zalétá, jako k „době nejkrásnější“. Na horlivosti jeho zapaluje ještě po letech vroucnost duše své.

Domem otcovským je též seminář duši kněžské. Domem pořádku, přísné kázně, domem odloučení a samoty, domem sebezapírání a modlitby, ale i domem první horlivosti a ranné ctnosti, domem největších darů Božích, nejjemnějšího vzrostu v dobrém, nejčistějších snah a úmyslů, domem právě otcovským. Nebyl by nikdy knězi domem otcovským, kdyby nebyl ozdoben zmíněnými vlastnostmi. A čím vyšším, čím čistějším, čím opravdovějším v něm bylo snažení, tím vroucnější, ano světější nám jest jeho památka. Postavme jen kněze dvou diecézí vedle sebe, a poznáme hned, z jakých vyšli seminářů.

Šťasten, kdo dovedl se na toto stanovisko povznést, komu seminář nebyl „trpkým seminářem“, ale domem vpravdě otcovským.

Allegace. Na kom vlastně závisí rozkvět semináře? Na představených; jsouť oni hlavou semi-

náře. Ale nejbystřejší a nejenergičtější hlava provede poměrně málo, sedí-li na těle slabém a chabém. A naopak. Proudí-li silný, zdravý život tělem, nezůstane bez vlivu na hlavu, která s ostatním tělem tvoří jeden organický celek. Nejskvělejší úmysly představených rozbily se nezřídka o zbahnělost a mravní zchátralost podřízených. Nejkrásnější podniky duševní měly kořen v stejném duchu, v stejné mysli, v stejné ušlechtilosti jak představených tak i podřízených.

* * *

Vzpomínka. Bývalo, a snad ještě je zvykem v některých seminářích českých, že se v nich konaly měsíční dobrovolné sbírky na dobré účely: na dostavění kostela, na stížené neúrodou, na knihovny lidové a pod. Příspěvky na ty sbírky platily se z měsíčních peněz, které dostávali bohoslovci na snídání. Mnohý bohoslovec po celý rok nesnídal než okoralý chléb od večere, ale dobročinných příspěvků neopomenul. Jaká spanilomyslnost!

Jest dovoleno dovolávati se jí ještě více? Mimo seminář čeká lid . . . Důležitější než sám kostel, potřebnější než ten denní chléb, vlivuplnější nad knihu dobrou je kněz, ale ovšem kněz Bohem nadšený, svatý. Aby se jím stal, třeba denně jen obětovati, ne snídání, ale tu nebo

onu choutku srdce, tu neb onu vášeň. Jest láska naše k lidu dosti silna a dosti čista, aby obstála i v této zkoušce?

Horujeme pro národ a lid náš a nemáme odvahy přinášeti oběti tam, kde běží o to, abychom sami vzdělali se na charaktery, na vůdce lidu ducha velikého. Jsme velcí v malém, ale malí ve velkém, a pojímati svoje vlastní povinnosti se stanoviska vyššího je nám věci často dosti těžkou. Jaké to hrdinné, skvělé postavy kněžské potkáváme za všech věků v národech jiných! Smíme se vzdáti ideálu, smíme se zřici vůle, nezůstati ani tu za jinými? Či nebylo by takové samovolné odsouzení kleru ku prostřednosti, ano 'snad pod ni, zároveň odsouzením lidu a národa na veledůležitém poli náboženského života k polovičitosti, nedokonalosti a snad i zanedbání?

Či je povinností na tyto otázky odpověděti? Jaká asi bude odpověď?

IGNORATIO SCRIPTURARUM IGNORATIO CHRISTI EST (C. J. C.)*

Začínám kapitulu o studiu bohoslovcově. Jako úvod kladu tu některé o tom zákony církevní.

Can. 33. D. V. de consecr.

Nunquam de manu tua et oculis tuis recedat liber... Ama scientiam scripturarum, et carnis vitia non amabis. Nec vacet mens tua variis perturbationibus, quae si pectori insederint, dominabuntur tui et te deducunt ad delictum maximum. Facito aliquid operis, ut semper te diabolus inveniat occupatum.

Can. 1. D. XXXVIII.

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime in sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt.

Can. 3. ead.

Si in laicis vix tolerabilis videtur inscitia, quanto magis in iis, qui praesunt, nec excusatione digna est nec venia?

---

* Citáty zde uvedené jsou vzaty z dávnějšího zákoníku církevního, zvaného Corpus Juris Canonici (C. J. C.). Novější církevní zákon, Codex Juris Canonici, mluví o klerikálních studiích v cann. 974 § 1 n; 976 sq.; 996 sq.; 129—131; 2376 a 2377.

Can. 9. ead.

Qui nescit scripturas, nescit Dei virtutem eiusque sapientiam; ignoratio scripturarum ignoratio Christi est.

Can. 2. D. XXXVII.

Sacerdotes Dei omissis evangeliis et prophetis videmus comoedias legere, amatoria . . . verba canere . . ., et id quod in pueris (při gymnasistech) necessitatis est, crimen in se facere voluptatis.

Can. 15. ead.

Ideo prohibetur Christianus (což teprv klerik) figmenta legere poetarum, quia per oblectamenta inanum fabularum mentem excitant ad incentiva libidinum. Non enim solum thura offerendo daemonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo (aplikace na naši dobu není tak nesnadná).

Can. 9. ead.

Legimus aliqua, ne negligentur; legimus (jiné), ne ignoremus; legimus (ještě jiné), non ut teneamus, sed ut repudiemus.

Can. 16. ead.

Non omnis ignorans immunis est a poena. Ille enim ignorans potest excusari a poena, qui a quo disceret non invenit. Istis autem hoc ignosci non poterit, qui habentens a quo discerent, operam non dederunt.

Bylo by 'si přáti, aby se duch těchto starých kánonů obnovil v našich seminářích. Mnohý náрек jak se strany podřízených tak představených by se tím odstranil.

*   *   *

Koho věc zajímá, nechť si prohlédne seznamy knih, jež bohoslovci ze seminářských knihoven si vypůjčují a čítají. Je-li v některých těch seminářích (nepravím ve všech) mezi knihami, jež se čítají, 3 až 5 procent vědeckých, pravím vůbec vědeckých a ne výlučně theologických, pak je to ještě mnoho. Ostatní samá beletrie a to beletrie bez výběru, hodná děvčátek patnácti nebo šestnáctiletých.

Při tom dlužno uvážiti, že za dob našich vstupují do seminářů i chovanci víry otřesené, povolání nejasného . . .

Připouštím ochotně, že ti, kdož takto ubíjejí drahocenný čas, ani nevědí, co činí. Pomíjím otázky, kolik tím trpí láska k vážnému studiu, ano kolik vážné studium se tím vůbec činí nemožným. Mně tu jen tane na mysli nenahraditelná škoda, již při nejasném cítění a snažení mnohých bohoslovců veškeré jejich mravní výchování takovým čtením nezbytně utrpěti musí.

Ta věc by u nás zasluhovala studia a péra Cervante-sova.* A proti ní bude i svědomité přičinění seminářských představených prostředkem sotva polovičatým, jestliže „fakulta“ nebo theologický ústav nedovede vzbuditi v posluchačích opravdového zájmu, upřímného nadšení pro vážnou práci vědeckou.

Studium jest při bohoslovcích vůbec jeden z nejrozhodnějších činitelů vychovávacích, a to studium položeno skoro výhradně do rukou fakulty nebo theologického ústavu.

---

* Komu by se ta slova zdála nadsázkou, nechť laskavě uváží ohromný dosah věci. Ostatně data nahoře uvedená nejsou nikterak výplodem mé fantasie, nýbrž výsledkem studia právě o té věci v některých seminářích konaného. Co jinde pravým opakem v tom směru se děje dobrého, není mi neznámo; bylť jsem sám po několik let členem bohoslovecké Jednoty literární. Ale nevarovati zde, nepoukázati na nepřítomnost skutečnou, zrovna hříchem bych považoval. A ještě něco. Jen ze zájmu pro poměry bohoslovecké stopoval jsem, kde jen se udála příležitost, tutěž věc mezi studujícími fakult jiných. Nebylo těch příležitostí tolik, abych na základě jejich určitý, konečný si troufal pronést soud; ale pokud mé zkušenosti sahají, nevěnuje se nikde jinde beletrii tolik drahocenného času, jako u nás. Snaživí medikové mi zrovna odpověděli, že po všechna léta studii na knihu beletristickou jim nezbylo chvíle. Nejsem zásadním nepřitelem beletristického čtení; ale tak, jak tu a tam se děje, považuji je za hlízu semináře. Na tu věc obracím pozornost představených, ale především seminaristů samých.

Kolik našich bohoslovců má na konci studií jaký taký samostatný názor o theologické vědě a jednotlivých jejích odvětvích? O dogmatice, mravovědě a pod.? Připouštím rád, že osvojili si sumu jednotlivých vět z theologické vědy. Ale dostačí to? Dostačí alespoň na tolik, že pozdější kněz bude moci klidně všechno zakryti habnebnou větou, že praxe církevní nelze srovnati s církevní teorií . . .

Kolik našich bohoslovců má na konci studií jakýsi přehled nejdůležitější theologické literatury, ať starší ať novější? A přece jest i věčně důkladné studium, zanedbává-li se znalost literatury, prací z dobré polovice ztracenou. Či je všechno, co někdy knězi svědomitému z toho neb onoho oboru jeho činnosti se může namanouti, obsaženo ve „skriptech“ profesorských?

Kolik našich bohoslovců má na konci svých studií správný názor o významu dobrých a zvláště theologických časopisů? Jsouť jako myšlenkový trh, kde se shledáváme se vším, co v theologické a jiné vědě je nejnovějšího, nejzávažnějšího, co nejvíce hýbá dobou a dušemi. Jsouť téměř jediným prostředkem zachovati si živý zájem pro dobrou knihu, uměti koupiti dobrou a opravdu cennou knihu. Jdu na trh, ale jen jaksi ze zvyku, nemaje v úmyslu něco tam koupiti. Ale když tam vidím ty mnohé praktické a užitečné věci, maně sahám

po peněženke a jsem vděčný za příležitost obohatiti, doplniti svou chudou domácnost. Tak je též i s trhem duševním, s dobrými časopisy. Máme je některé — važme si jich. Učme se cizím jazykům, abychom svůj úzký obzor duševní mohli obohatiti i zkušenostmi národů jiných, v nejednom nás vyspělejších. Jsou věci, které kněz může oželeť, které nemusí býti: ve stravě, v oděvu, v zábavách, v cestování. Ale nikdy svědomitý a svého duševního pokroku dbalý kněz nevzdává se dobré knihy, a což s tím úzce souvisí, dobrého časopisu, vlastně dobrých časopisů. Znal jsem kněze, za jedenáct měsíců viděl dvakrát maso na svém stole: o vánocích a o velikonocích. I jeho nábytek velkou částí nebyl jeho. Ale dobrá kniha, časopis, i cizojazyčný, mu byl na místě prvním, i před samou kuchyní i před pohodlím oděvu a nábytku. *

*   *   *

---

* Podati tuto ihned praktický návod pro studium jednotlivých disciplin theologických, jak by si bylo přáti, přesahovalo by daleko i meze článku našeho i naše síly. Jen mimochodem poukazujeme na bohatý materiál, který o věci té uložen v Hettingerově Timotheu (Freiburg im Br. 1890), nejnověji pak ve franc. časopise *Le canoniciste contemporain*, r. 1896 násl. (J. Hogan, *Études cléricales*, uvádí četnou literaturu i mimořancouzskou). Ze starších budiž zde jmenován Mabillon, který v klassickém svém díle *De studiis monasticis* (Venetiis 1729), tom. I. pag. 134. ss. a tom. II. pag. 228 ss., podává rozvrh studií i děl bohosloveckých pro počátečníka. Na slabě

Mají snad tím vším odsouzeny býti naše studia? Nikoliv. Tím má býti naše mládež nabádána ku snažení vyššímu. Potřebí, aby i po té stránce svého povolání bohoslovec měl své ideály.

Jest veliký rozdíl mezi věčným „dřením“ a mezi třebaš počátečním a na učiteli závislým bádáním; mezi slepým následováním a mezi vlastním zkoušením svých sil; mezi gymnasistou a mezi studujícím vyšších škol. Právě u nás máme nejméně příčin v oné nadmíru důležité části kněžského života spokojiti se soustavou gymnasií.

* * *

Ale jak sloučiti vyšší nároky s krátkostí času vykázaného studiím bohoslovným?

Nejlepší způsob, jak vykořistiti co nesvědomitěji krátkou dobu theologických studií, bude vždýcky, vzbudí-li se v bohoslovcích samém co nejživější účast pro odborné jeho studium. Prostředky pak tu účt vzbuditi jsou jen dva.

Prvním prostředkem jest, rozvinouti co nejúplněji

---

stránky tohoto seznamu Mabillonova upozorňuje Bäumer, Johannes Mabillon, Augsburg, 1892. str. 209. ss. Na podkladě Mabillonově *ſſſſ* se o této věci Fraehamer, *Stimuli Joannis Mabillonii ad excitandos.. religiosos, ut se studia applicent.* (Ratisbonae 1763), pag. 158. ss.

a co nejbezprostředněji před očima posluchačů obraz té nebeskou krásou se skvící a věčně jarým životem bující zahrady, již nazýváme vědou theologickou. Profesor, jeho slova, jsou jen mostem do té zahrady; běda, kdyby ten most měl nahraditi krásu zahrady samé! Profesor, jeho přednáška, jest jen interpretem v té zahradě: upozorňuje zanícené zraky diváků na nejkrásnější i nejdůležitější části nebeské té zahrady, na jednotlivých zjevů skrytou souvislost, na některých částí praktické upotřebení, ale duševní zraky bohoslovců za jeho přednášek nepřetržitě se upírají na vznešenou zahradu samu, na onu svatou theologii, s ní bezprostředně se seznamují, jejím svatým ohněm se zaněcují.

Je snad třeba slova ta objasniti příkladem? Profesor botaniky, který své žáčky začátečníky vodí do jarní kvetoucí přírody a tam je učí, zkouší, bystří. A profesor jiný, který do botanické přednášky přináší sám co hodinu několik svadlých exemplářů květin, aby na nich vysvětloval botanické zákony. Jaký to rozdíl! Zkusil jsem na sobě obojí metodu. Co jsem si dosud zachoval lásky k přírodě a jmenovitě zájmu k rozkošným dítkám Flořiným, mám od profesora prvního. U toho také jsem studoval s nadšením. U druhého jsem v hodině — spával.

Což jest přece rozdíl, poznávám-li květ v živém, bo-

hatém rámci jarního plného života, nebo rozebírám-li ho v chudém osamotnění dusné školy! Což jest ohromný rozdíl, sleduji-li větu učení Božího ve spojení s jejím historickým vývojem, s jejím vlivem na dějiny církve, s jejím prohloubením a procítěním církevních badatelů, s její stálou souvislostí s větami jinými, s jejím často hlubokým významem pro duše . . , anebo podávám-li tutéž větu osekanou i okleštěnou, chudičkou i bezvýznamnou, mrzutý materiál pro paměť „žáků“ beztoho přetíženu! První je církevní věda, druhé jsou — „skripta“.

Druhý prostředek vzbuditi zájem posluchačstva pro theologii jest: umožniti jim co nejvíce samostatné studium.

Lze-li co do vědeckého snažení gymnasistu přirovnati nemluvněti, jež nosí na místo, kam se má dostat, pak lze bohoslovce přirovnati ne sice ještě muži samostatně ve vědě theologické krácejícímu, ale přece hochu za vedení starších o první samostatnou chůzi se pokoušejícímu. Nebývají sice všichni té samostatné, třebaš počáteční a ještě nedokonalé chůze schopni a chtivi; aby však aspoň většinou tak daleko dospěli, musí býti ideálem jak profesorů, tak žáků.

Vyslovil se kterýsi již v Pánu odpočívající biskup, že jemu běží o to, aby měl pastores a ne doctores. O požadavek praktického výchování kleru rozbíjejí se nejčastěji všechny vyšší snahy studijní nejen na ústavech biskupských, ale i na vlastních theologických fakultách. Právem-li?

Ve vzdělání všestranném i důkladném, ve snazení opravdovém a nadšeném (a o to zde běží proti apatickému, kouskovatému, nezřídka i pohodlnému, ba zahálčivému způsobu mnohých „studií“) jest jistotně i vzácný kus praxe, ovšem i něco více nad to.

Ostatně, kdož by si troufal tvrditi, že čtyřletým a čistě praktickým studiem vzdělání kněze třebaš jen po té stránce praktické, může býti považováno ukončeným? Toť právě jako kdyby misionář, který nikdy před tím misíí se nezúčastnil, chtěje se vzdělati na důkladného kazatele misijního, již napřed všecka kázání si vypracoval a pak při nich po život pozdější věrně setrval. Se špatnou by se ptázel. Ovšem musí míti i tu hned zpředu jakýsi návod a jakousi připravenou látku, ale misionářní kázání se pracují teprve na misíích, aneb alespoň, když kněz více misíí prakticky vykonal. To je pravidlo v té věci jediné oprávněné. Stojе v praxi misijní a bystrým okem zkoumaje život i tajné jeho proudy, máe však také knihu v ruce,

doplňuje, opravuje, co dříve nedokonale neb i špatně pochopil, a zjednává si vědomostí nových o otázkách, které mu dříve ušly. Tak stává se mladý misionář teprve opravdovým misionářem. A sv. Alfons ne bez příčiny přikázal synům svým misionářům, aby „mezi knihami ztrávili svůj život“.

A totéž týká se svou měrou každého kněze praktického. Musí již přinést do působení kněžského jakousi sumu praktických vět. Ale knězem v pravdě praktickým se stane až v praxi, a stane se jím jen, bude-li mít duši rovněž vnímavou pro potřeby svého stádece, jako pro doplnění a zdokonalení svého vzdělání. Bude-li jeho zájem pro duše stejně velikým jako jeho horlivost ke knize, bude-li kázati, zpovídati, katechisovati, ale, ať tak dím — s knihou v ruce. Jinak bude jeho prakse brzo (podle slov biskupa Aichnera) „consuetudo errandi.“*

Ano, kdybychom měli říci, co se nám při mladém knězi zdá důležitějším, zda-li ta jistá suma praktických vět, či láska ke knize, zájem pro další sebevzdělání, vědomí počátečné nehotovosti, rozhodli bychom se bez váhání pro věc druhou. Nedostatek věci první zavíní

---

* Mluvě kdysi o jisté „praxi“ duchovní správy, takto se pronesl: „Quid est praxis? Praxis est consuetudo errandi.“ Slova, jimž největší část pravdy upřítí nelze.

chyby na krátkou dobu prvního působení, nedostatek však věci druhé na celý dlouhý život pozdější.

Leč kořeny toho ušlechtilého i pro praktické působení kněžské neocenitelného zájmu pro další sebevzdělání, kořeny ty leží zpravidla v důkladném, co možná nejúplnějším, svědomím a láskou pěstovaném studiu již v semináři, zřídka kdy v neuvědomělém pasivním papouškování.

*   *   *

Maně se zastavuji při naší kněžské literatuře, nebo vlastně při našich kněžích spisovatelích. Jak to vypadá s naší literaturou kazatelskou, jmenovitě s našimi kazatelskými listy? Kdo jednou se naučil přesně vědecky pracovati, mysliti, nezapře toho ani na kazatelně. A kazatelna to jest, kde devadesátdevět procent kněží prakticky ukazuje, jak si umí vážiti pravdy, jak ji zná hledati. Proto právě z těch kazatelských listů lze tolik uzavíratí o vědeckém, theologickém duchu kleru. Výmluva, že je nás kněží málo, že nás bude místy pořád méně, neplatí. Tu si nezřídka berou za zástěru kněží pohodlní, aby konali ještě méně, než by konati mohli a měli. Na tu výmluvu, i tam, kde je oprávněna, je odpověď

jediná: racionalisace, modernější, pronikavější, na bohatších pramenech založený způsob práce, jak se to dnes, bohužel ne na štěstí dělnictva, provádí na poli života hospodářského.

A vůbec naše theologické časopisy. Neměli jsme do nedávna, my národ osmimilionový, ani jednoho časopisu asketického, filosofického, a co byly časopisy theologické, živořily následkem nedostatku kněžských jak přispívatelů tak odběratelů. Bohudíky stal se tu od nedávna veliký pokrok, ale je v řadách kleru praktický zájem o ty nejvýš časové i potřebné podniky tak veliký, jak by býti mohl a měl?

Naše nejlepši a nejčteněji navštěvované schůze kněžské se odbývají ve znamení — politiky. Onen převrat v duchovní správě, akce katolická, zůstala u nás skoro všude pouze — na papíře. I dobrá vzdělávací literatura lidová volá po prohloubení, rozšíření a cílevědomém semknutí. Vím a plně uznávám, co se i tu děje v Olomouci, na Velehradě, v Praze. Jen kdyby toho bylo ještě více, za ještě větší účasti celého kleru, všech diecézí — —

Zastavuji se u beletrie. Měli jsme více kněžských theologů nebo více kněžských beletristů? A nebylo u nás doby, kdy beletrie na našich farách, v našich knihovnách o celé hony předčila svatou

theologii? Kdy kniha asketická byla u nás věcí dosti neznámou, ale z beletrie jsme si odnášeli hesla našeho kněžského života a působení?

Nemohu za to, ale vždy ty bolestné mezery v naší literatuře připadají mijako trpká obžaloba našeho theologického studia, které nedovedlo širší, nadanější vrstvy mladého kleru získati pro vážnou práci bohosloveckou . . .

Ti, co zasedli na stolcích bohosloveckých, měli bližší a snad i naléhavější úkoly, a jiných k hlubším podnikům na poli theologie (ve smyslu nejširším) nebylo, nebo jich bylo jen málo . . .

Nepodceňuji beletrie, ale varuji proti jejímu přecenování. (O minulosti mluvím, ale pro budoucnost varuji.)

U nás listy beletristické podjaly se reformovati klerus!

U nás listy beletristické, za nimiž nestálo ani jedno věhlasnější jméno theologické, osmělily se v čistě theologických otázkách převzítí vůdčí roli!

U nás listy beletristické předpisovaly, vyhrožovaly biskupům o výchově kleru!

U nás listy beletristické hlásaly do světa, že po-

vznesly úroveň vzdělanosti v kleru, ale nepověděly, že legalisovaly ve sloupcích svých bezcharakternostl...

Výše než poesie, i čistá poesie, jest Kristova věrouka, jest křesťanská mravouka.

Více než krásný cit váží nám dobrý skutek.

Více než věda platí nám charakter.

Více než zábavu ceníme tvrdou — svatou povinnost.

Mluvte nám o kráse, ale neochromujte nás v tom, co je naším převzatým závazkem.

Pobádejte nás k osvětě, ale neničte naší svornosti.

Horujte pro nápravu, ale nevoďte nás na cesty, kde bychom se musili styděti za vás i za sebe.

Stůjte s námi, ale jen v dobrém, jen v čestném, jen v povinnosti, jen ve svornosti, v čistotě a slušnosti.

Naše povolání předpokládá ne mravně vykuchané elegány, ale muže, celé muže, otužilé, avšak i věrné, apoštolské.

Neblahý je zjev a jen zmíniti se o něm již nepříjemno: ty věčné boje a strany kněží proti kněžím, listů katolických proti listům katolickým. Vlastně by se nás tu ani netýkal; ale nezůstal bez vlivu ani na náš theolo-

gický dorost. Přenesl otravný jeď stranictví do řad mladistvých, ale ještě nedosti jasně rozlišujících nadšenců, a nejeden bohoslovec zaplatil to kněžským povoláním, jiní ještě jako kněží uvrženi na dráhu, kde jich jen s obavou lze sledovati. A byli mezi nimi i bohoslovci nad jiné nadaní. Řekne se: Nehodili se k nám. Ale lépe by bylo bývalo získati je Kristu a církvi. Luxus, utráceti povolání a talenty, má u nás v době přítomné stánky velmi povážlivé.

Vznáším tím snad obžalobu na ony jisté strany? Pokud jsou vinny, sotva svoje počínání ospravedlní před Bohem a před katolickým lidem, jemuž kněží vyrváni . . . Než nám tu běží o studie bohoslovecké. Naduté přeceňování vlastních sil, horečné se přidržování nezdravého radikalismu, nesvědomité zamítání vůdců a rádců Bohem ustanovených má u bohoslovce (zvláště nadanějšího) obyčejně kořen v neuspokojivém, v neimponujícím studiu věd vlastních.

Nám tu běží o bohoslovce, aby se uvarovali podnikání sebevražedného. Ovoce předčasně dozrávající jest nechutná padalka beze šťávy; kde není dětí, není později mužů. To je pravdou i na poli duchovním. Anglický student universitní studuje a hraje v míč, pokud je

studentem. Když dospěl v muže, diktuje zemím zákony a vynucuje světu úctu zralostí i velkolepostí svých plodů duševních. Potřebujeme kněží, mužů, celých kněží, celých mužů, padalkami nic se nám nepomůže, leží jich vůkol až příliš mnoho.

* * *

Nelze mluviti o studiu theologickém a nemysliti při tom onoho systému, jak se u nás vybírají a vychovávají budoucí theologičtí profesoři, jak je postaráno, když nastoupili svůj úřad, o jejich další theologické sebevzdělání, ano, částečně i o jejich časné zaopatření . . . O našich theologických bibliotékách, jak někde jich nalézti (nebo vpravdě nenalézti) atd., atd.

Ta věc sahá hlouběji do života církevního (nepravím pouze kněžského), než by se na první pohled zdálo. Ale nechci se o ní dále šířiti — nesmím se vtírati . . .

U nás mnoho podniknuto v poledních desíletích pro reformaci seminářů a kleru. Reformovati studia bylo by reformu tu korunovati!

* * *

Ve středověku zobrazovali učence jakožto muže vz-
zření vážného, poněkud až rmutného, jehož oko pozdvi-
ženo k nebi. Studium, studium theologie jest naší po-
vinností, ale v něm jest i kus nebeského světla,
nebeské radosti. Není přítelem svým boh-
slovec, jenž je zanedbává. Sv. opat Vilém praví:
*In studiis sanctis discutit se animus et invenit et emendat,
mundans se ab omni inquinamento carnis et spiritus, per-
ficiens sanctificationem in timore Dei. Amorem ergo Dei
in homine ex gratia genitum lactat lectio, meditatio pascit.**

---

* *Epist. ad fratr. de Monte Dei.* 1. 2. c. 2. n. 6. Migne P. L. t. 184.
col. 342.

GAN-EDEN.*

Gan-eden bohosloveckého života hraničí vždy na západě s ročníkem nižším, na východě s ročníkem bezprostředně vyšším; na jihu sousedí s prchajícím právě veselým jinoštvím, na sever pak prostírá se před ním mužný věk zářící v plné kráse zlatých ideálů a snah.

Již ta divná směs sousedů tak různých jest neposledním činitelem blaženosti Gan-edenu. Západ se sladkým vědomím šťastně vykonané práce, východ s oblažujícím pocitem nového postoupení; jih s posledními květy bezstarostnosti, smíchu a nevinné bujnosti, sever vrhající do života množství okouzlujících, ještě žádným stínem nezkalených paprsků . . .

Toť Gan-eden polohou geografickou.

Mám vylíčiti i vnitřní jeho bohatost a krásu, tichou blaženost a milé štěstí?

Gan-edenem protéká řeka, a její jméno — Lá s k a. Prameny pak této řeky jsou v úctě mladších pro to, co již dokázal, a v příchyllosti starších pro to, co ještě má dokázati, v povznešení srdcí příbuzných, v zájmu živém obce, především pak v privilegiu mládí a jeho nároků

---

* Gan-eden = zahrada rozkoší, viz Gen. 2, 8.

na život . . . Nikdy před tím netekly, a později nikdy nepotekou tak hojně prameny té požehnané řeky, tak bohaté a přece nezkalené, tak mocné a přece rajsky klidné, tiché, šťastné. Z požehnaných jejích vln napájí se mladá, desítiměsíčním vzdálením vypráhlá duše bohoslovceva. Jí jsouc zavražďováno, všechno vůkol něho vyšším, bujnějším, plnějším, vlní se životem.

I stromy a květy svoje má Gan-edén.

Staříčké koruny otce a matky — nikdy se pod jejich stínem sladčeji neodpočívalo; nevinná lilie srdce sesterského, kvetoucí jablono duše bratrské — nikdy jejich vůně nebyla přístupnější. V Gan-edenu i vzdálený květ je bližším — královská růže i chudobka v prachu . . .

V Gan-edenu hory starostí a práce stojí v pozadí, zvětšující jen velkolepost panoramy, vysílající z dále chládek mírnivý a konejšivý . . .

V Gan-edenu jasně svítí blahé vědomí milosti Boží, jeho prozřetelnosti a dobroty, jeho blízkosti a přítomnosti.

V Gan-edenu vroucněji bije srdce čistými ideály, výše stoupá nadšená píseň modlitby . . .

* * *

Dojemná, ale i krátká je píseň svatého Písma o Gan-

edenu prvních rodičů. Končí smutně, končí jejich pádem.

I má píseň o Gan-edenu bohosloveckém je krátká. Ne že bych v následujícím chtěl odvolati, co jsem pronesl v předchozím, ani že bych chtěl líčiti pády bohosloveckého Gan-edenu, nýbrž že úmyslem mým hlavním jest pádů těch — varovati.

Gan-eden, jak známo, byl i místem zkoušky. Též bohoslovecký Gan-eden má tuto vlastnost. O prázdninách zkouší se a poznává, kolik opravdu získal bohoslovec na duchu v roce minulém.

Zkoušejí se jeho úmysly, zdali jsou čistým zlatem, nebo jen — pozlátkem.

Zkouší se jeho modlitba, zdali s ní v semináři uzavřel sňatek na život a na smrt anebo jen kontubernium chvilkové, nucené, vypočítané pro představené a pro zdi seminářské.

Zkouší se o prázdninách bohoslovceva poctivost, zdali skutečně jest, čím v semináři se ukazoval, anebo zdali hrál pouhou nečestnou — komedii.

Zkouší se jeho síla, zdali dovede i mužně obhájeti a zachovati, čeho dlouhou celoroční prací nastřádal, a-

nebo zdali si nechá prvním nárazem, první nahodilou příležitostí všechno znovu vyrvati.

Zkrátka, o prázdninách se poznává, je-li bohoslovec opravdovým, silným charakterem, nebo nestálou, všem dojmům podléhající loutkou.

* * *

První ráj měl svého svůdce. Kterak by ho neměl i nejkrásnější ráj studentský, kdyžť přece ráje prvního navždy zůstane jen slabým stínem? Ráj vyrván prvnímu člověku od zlého nepřítele v podobě hada. Nejednomo bohoslovcu vyrván ráj jeho a všechno, co s ním bylo spojeno, týmž nepřítelem odvčkým, ale oděným v roucho jiné, časovější, modernější.

Staré světácké známosti,
nemírné požívání lihovin,
zahálka,
vražnost v duchovních cvičeních,
nepřiměřené společnosti,
hle, toť ta osidla, která nepřítel duší tak rád strojí nezkušenému bohoslovcu o prázdninách.

* * *

Kardinál Manning pokládal ještě v pozdních letech za velikou přednost svého mládí, že vývoj jeho dál se jednotně, jednolitě. Nejednen kněz by mohl o sobě říci právě naopak, že neštěstím jeho byl nedostatek takové jednotnosti, jednolitosti, zvláště v před důležitých letech výchovy seminářské.

Prinášejí to, želbohu, poměry naše nynější, že do seminářů kněžských vstupují mnohdy i mužové srdcí ne sice zkažených, ale též ne úplně volných. Co je stálo vnitřního boje, než se poněkud smířili s novým povoláním svým! Ovšem že těmi boji trpěl i ostatní život duchovní. Konečně se zacelila jaksi stará rána, dalo by se očekávati, že alespoň nyní zcela odevzdají se Bohu a studium . . . Tu přicházejí prázdniny. S nimi

vracejí se staré příležitosti,

obnovené, někdy vypočítané a dotěrné útoky strany jiné,

slabost, malicherné ohledy bohoslovcevy, nedostatek rozhodnosti,

někdy přeceňování vlastních sil a spolehání na úmysly učiněné,

nejčastěji tajná touha po ovoci se stromu zapovězeného.

To všechno může se spojit, a když minuly prázdniny, vrací se (někdy se vůbec nevrací) bohoslovec do tichých

zdí seminářských hůř rozerván než původně do nich vstoupil. Nastávají nové, těžší boje, nová, těžší zanedbání duchovní, studijní. Konečně snad se dostavuje nový, ale již méně pevný klid duševní. Na jak dlouho? Do nejbližších prázdnin.

Každé nové prázdniny jsou novým, ale zhoršeným vydáním prázdnin předcházejících.

Tak to jde od letních prázdnin do vánoc, od vánoc do velikonoc, od velikonoc do sv. Ducha . . . Od prvního roku do druhého, do třetího . . . do svěcení.

Tak si odnáší bohoslovec z každých nových prázdnin nové a nové rány. Nedivno, že v některých diecéších biskupové zakázali vůbec bohoslovcům chodit na prázdniny.

Známý je vtip o hanáckém ráji. Teče prý jím řeka vroucího másla. Na jedné straně leží „stréček na břecho“, na druhé je veliký kopec perníku. Vedle kopce stojí anděl, a hněta z perníku „šeške“ (knedlíky), hází je do máselné řeky. Uvařivše se v másle vyskakují „šeške“ samy ven v tu stranu, kde „stréček“ odpočívá. Potřebuje pouze otevřít „hobo“, aby mu do ní samy vskočily.

Ten vtip o hanáckém ráji se dnes právě tak už přežil, jako se přežily hanácké „frýdky“ (kazajky), hanác-

ké spodky, hanácká vydrovka. V dnešním hanáckém ráji by řeka tekla nejméně pivem anebo vínem, a anděla by zastupoval (budiž nám ten výraz prominut) řezník, házející ne-li do řeky, tož přes řeku klobásy, řízky a podobné „lahůdky“ . . .

Co při tom vtipu ostatně je nejpozoruhodnější, jest světlo, které vrhá na chuť lidu ještě ryze českého, slovanského. Na jeho ráj dostačily „šeške“, perník, máslo . . .

Žert stranou. Bývalo i v zámožných našich rodinách venkovských, že se maso dávalo na stůl sotva o některých svátcích, a pivo se nepilo, leda když vzácný host dům navštívil. Ani v městských rodinách nemívali masité pokrmy přednosti, a králi Gambrinovi i tu jen mimořádně skládán hold. Za to se tehdá vychloubal náš lid kypící silou a německá slabost byla mu příslovnou.* Jeho chaty dýchaly až prostoduchou spokojeností, jeho luhy zaznívaly radostnými zpěvy . . .

Pivem, kávou, masem přiblížili jsme se sice o mnoho novověké kultuře, jen, želbohu, že ne po stránce její nejlepší. Pivo, káva, maso vystrašilo z příbytku našeho lidu jednoduchý mrav, zlatou spokojenost, veselý zpěv.

---

* „Čtyři Němci na věrtel ovsa,“ přísloví na severovýchodní Moravě.

Na jejich místo se nastěhovala moderní požívačnost, moderní materialismus, ale i moderní rozervanost . . .

A když lid se neubráníl moderní masité a zvláště alkoholické kultuře, jak by se jí byl ubránil student, který jí vůbec již celým svým stavem stojí blíže? Měrou zvýšenou týká se studenta, co řečeno právě o lidu.

Studenti shledávající jako drahé poklady národní písně, napájející duši svou z dějin svého národa, podnikající o kousku chleba a vodě vycházky do míst z historie památných, věnující poslední groš na dobrou knihu, ctící jako relikvie staré kroje a zvyky lidu — ti studenti, zdá se, již vymřeli. Jiným směrem nese se naše nynější mládež . . . Znam střední školy, kde t. zv. školní výlety byly zastaveny jediné proto, že nebylo možná z píté žactvo dostati z nich domů . . .

*   *
*   *

Dnes není ani jedné opravdové autority, která by se stanoviska prospěšnosti nebo dokonce potřeby tělesné zastávala se pravidelného pití piva, vína. Dnes naopak pořád obecněji ozývají se hlasy o zhoubnosti takového pravidelného požívání lihovin.*

---

* Vypravoval mi jeden náš misionář, že viděl v Německu dů-

Se stanoviska však vyššího, ideálního snažení dlužno to přisahání na alkohol, tu alkoholovou idololatrii považovati zrovna za ránu morovou.

Bohužel, že prázdniny, které svým prostým zdravým okolím by mohly býti nejmočnějším lékem proti ohyzdnému a pořád více se šířícímu alkoholismu, že prázdniny právě se svými rozličnými návštěvami, schůzkami, výlety, nerozumnou štedrostí příbuzných a známých nezřídka zlořádu toho mocnou jsou vzpružinou.**

* * *

---

stojníky, jak v předním hotelu pili veřejně — mléko. Bylo to město garnisonní, nikoli snad lázeňské. Přiležitostně tu upozorňujeme na pěkný a věcný článek „Mässigkeitsbestrebungen. Ihre Bedeutung, Aufgaben und Mittel“. V časopise Dra Fr. Hitze „Arbeiterwohl“, XX. roč. 1900, str. 217—255. Tamtéž se uvádí bohatá literatura o ruchu protialkoholickém, na nějž s důrazem upozorňujeme jak bohoslovce tak kněze. Co ta slova napsána, konal se v dubnu roku 1901 ve Vídni sjezd antialkoholiků. Srovn. „Vaterland“ č. 95—100 roku 1901. Zvláště úsilně upozorňujeme na řeči, které při té příležitosti promluvil známý učenec a apologeta Dr Albert Weiss, O. P. (Vaterland čís. 98. a 100.) Ty věci znamenají program kněžský v důležité té otázce, a žádný kněz láskou k lidu zanešený nemůže se nad nimi nezamysleti.

** Nebude tu od místa, připomenouti hned bohoslovci starý kanon III. synody Karthaginské. C. 4. D. XLIV. Clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi. Srovn. c. 2, 3. ead.

Odpočinouti si po námáhách studijních jest vlastně hlavním účelem prázdnin. Ale odpočívati není ještě zaháleti. I bylo by velmi žalostno, kdyby ani bohoslovec, nastávající kněz, nebyl si určitě vědom, jak veliký je rozdíl mezi odpočinkem nutným i prospěšným, a mezi zahálkou vždycky ošklivou, hříšnou, nebezpečnou.

Odpočinek nikdy není bez zaměstnání. Ovšem pak volí člověk zaměstnání, která ho těší, která jsou mu snadna, která dovedou síly duševní i tělesné vzpružiti. Odpočívá, ale nezahálí, kdo po vykonané práci vydá se do lesů a luk, ven do volného a zdravého ovzduší, kde Bůh nahromadil tolik pokladů a krás, aby tam duši vznícenou četl z té veliké velebné knihy přírody . . . Odpočívá, ale nezahálí, kdo chápe se práce ruční, aby na čerstvém povětří, třeba v potu tváře, utužil tělo, desítiměsíčním dřepěním u knih a na školních lavicích zmalátnělé i zchoulostivělé. Odpočívá, aniž zahálí, kdo v knihách vyhledává povznášející a těšící společnost duchů lepších a vyšších . . .

Ale hledati odpočinek v tupé, nedůstojné zahálce je vyvěsiti nad čistou svatyní duše své hospodský věnec: každý ochlasta a smilník, každý tluchuba a rváč, každý lump a marnotratník (t. j. každá myšlenka chtivá, smilná, nespokojená atd.) nalezne do ní cestu a vypudíc ze

srdce modlitbu, tichost, štěstí, vnese tam vládu nečistoty, svěťáctví, rozervanosti, zkaženosti . . .

Je-li nebezpečnou o prázdninách zahálka přirozená, což teprve říci o zahálce duchovní, nadpřirozené? O zanedbávání denního rozjímání, denní návštěvy mše sv., častého (co možná týdenního) přijímání svátostí? O zanedbávání všelikého duchovního čtení, všeho denního pořádku, veškeré duchovní posily a potravu vůbec? Za jeden záhalčivý týden o prázdninách ztratí bohoslovec více, než v duchovním životě získal celoročním věrným přičiněním.

Takový bohoslovec dává nejen pohoršení svému okolí, své osadě, nýbrž jest jako loď na hlubině bez kormidla. Každá nešťastná náhoda, každý náhlý nepředvídaný větřík může se mu státí záhubným.

A přece právě o prázdninách se tak krásně modlí, kdy duše namáhavých studií volna lehčeji, radostněji se povznáší k Bohu! A přece právě o prázdninách je čímsi tak půvabným sloučiti se s věřícím lidem denní mši sv., častějšími svátostmi, příkladem modlitby a ctnosti, zakoušeti již napřed budoucí radosti duchovního vůdcovství lidu! Kdo pro všechny tyto věci nemá porozumění

ani smyslu, ten by zavdával vážnou příčinu pochybovati, zdali vůbec ke stavu kněžskému jest povolán.

Samota, odloučení není pro každého. I knězi v povolání utvrzenému může se ještě státi osudným. Při mladém bohoslovcí vlastně nelze hrubě mluvit o odloučení a osamocení; příliš ještě tkví v rodině své, jejímž milovaným je členem, aby rodina samotná o prázdninách nemohla mu nahraditi i společnosti širší. Ale mohou se přihoditi i výjimky. Možná, že nešťastnou náhodou poměry rodinné bohoslovcovy méně jsou skvělé, nebo že on sám je povahy živější a více na venek se nesoucí, nebo že zvykem dřívějším uzavřenost ho nudí. Takový bohoslovec pak bude ovšem hledati spolky a schůzky jiné, mimorodinné. Zdali též ku svému prospěchu? To bude záviseti na společnosti, ke které se přidá . . . Ve společnosti světské, lehčího zrna, může bohoslovec při své ještě nehotovosti, neustálosti ztratiti všechno, věru všechno . . .

Chybují bohoslovci a často draze platí, že z přepjaté skromnosti, z nemístných ohledů, z malicherného citlivůstkářství a podobných příčin zanedbávají o prázdninách obcovati s míst-

ními, zvláště mladšími svědomitými duchovními. Chybují však ještě častěji místní duchovní, že málo pozornosti a společnosti věnují svým budoucím spolupracovníkům na vinici Páně.*

Jistý kněz si často stěžoval: „Jen jednoho lituji ze svého mládí: že jsem nedbal více svého otužení tělesného.“

Je smutná pravda, jak nepoměrně veliký jest počet kněží, stížených ještě v nejlepších letech rozličnými chorobami žaludečními, nervovými, mozkovými a podob. A jediný takový neduh dostačí, aby důkladně otrávil člověku celé štěstí jeho života, aby podlomil všechen vyšší vzlet duše, učinil nemožnou všechnu důkladnou vytrvalou působnost. To už pak není plný, radostný, činný život, nýbrž mdlé, hekavé, polou zahálčivé živoření. . . . A stávají se obětí těch neduhův obyčejně kněží, oprávnující k nejlepším nadějím.

---

* Mám se tu ještě jednoho zlořádu (per excessum) zas dotknouti? Mladí kněží svěčují v přílišné i nerozumné důvěrnosti jinochům ve stavu duchovním sotva se puohlédnuvším všechno, co v povolání se jim přihodilo nemilého, trpkého, nebo dokonce pohoršujícího. Vkládají těžká břemena na ramena sotva dětská. V nejednom bohoslovcí tak předem již ubit všecek vyšší vzlet, všechno ideální nadšení pro stav.

Čím si ten smutný zjev vysvětlíme? Studiemi, zní obyčejná odpověď. Ale na jiných fakultách se nestuduje méně . . . I jiné podmínky životní studenta světského, strava, obydlí a podobné sotva jsou příznivější. Ovšem zná student světský méně úmorné jednotvárnosti, sedění, zchoulostivělosti tělesné, naopak má hojnější příležitost a p o b í d k u procházeti se, pohybovati se, tužiti mladé tělo své.

Zdá se mi, že by té stránky života bohosloveckého semináře měly si všimati; že by se jí měly zabývati racionelně, s plným vědomím jejího dosahu . . . *

Ale vřele, se vším důrazem vlastní pozdní zkušenosti

---

* O zdravotních poměrech studujících na školách středních, kteréž ovšem na školách vyšších se ještě stupňují, podal smutně zajímavou studii švédský učenec Axel Key, v díle do němčiny Burgsteinem přeloženém: Schulhygienische Untersuchungen, Hamburg u. Leipzig 1889. Z 11.210 žáků jeho vlasti, které měl příležitost pozorovati, bylo zdravých (normálních) pouze 6.185, 5.025 pak, téměř 50 procent, tedy skoro polovice, bylo jich stíženo rozličnými chorobami a těžce chorobnými zárodky (str. 25). Podle téhož učence (st. 35 ss.) trpí po prvním roce studijním každý třináctý žák bledničkou. Ve druhém roce však již každý šestý nebo sedmý žák. Na konci roku druhého propadá již skoro každý pátý žák té nemoci. Bolením hlavy trpí v prvním třídě asi každý patnáctý žák, v roce následujícím a vůbec v třídách vyšších již každý devátý a desátý studující. Srovnej tu zajímavé vývody Ludw. Steina, Die sociale Frage im Lichte der Philosophie. Stuttgart 1897, str. 723 ss.

připomínám našim bohoslovcům (a mladým kněžím), aby včas a rozumně nakládali s drahocenným i pro nebe kapitálem tělesného zdraví, tělesné síly, otužilosti a pružnosti. Jsem velmi dalek toho, abych chtěl zaváděti kult těla, kážu spíše otužování těla, které toho kultu je pravou protivou. Bráním jednostrannému zanedbávání těla, které později na nikom jiném tak se nemstí, jako na duši samé. Mne lítostí plní bledé, až nazelenalé tváře, schoulené, až vyschlé postavy, nemůžné, před každou kapkou vody, před slabým vánkem větru se úzkostlivě balící a uzavírající a krčící zjevy mladých bohoslovců, jak nyní pořád více je vidáme v seminářích; pomyslím-li na tělesná i duševní muka, na dlouholeté beznadějně vnitřní útrapy a vnější odstrkování, na malicherně rozplýtvaný život kněze mladého, všelijaké ničemné nervose propadlého...

Kdo úkol životní pojímá vážně, pozná, že život je těžký, že k šťastnému provedení jeho bojů, povinností a cílů potřebí nejen silné, zdravé duše, nýbrž i silného, zdravého těla. Všeliká jednostrannost na tom polí se krutě mstí později.

Nuže třeba se tužiti hned za mlada, byť se to s počátku zdálo i méně příjemným. Zvláště prázdniny by tu opět mohly výtečně posloužiti mladému bohoslovcí.

Mám naznačiti zevrubněji, jak to myslím? Bojím se, že příliš málo povím. Ostatně ta věc by stála za to, aby bohoslovec, muž akademického vzdělání, sám si jí náležitě všimnul, o ní přemýšlel, studoval, a aby v ní nebyl zchoulostivělým zbabělcem po způsobu nemyslicího, jen předsudky se spravujícího davu . . .

Ale přece alespoň některé myšlenky napovím.

O prázdninách by měl bohoslovec každou volnou minutku svědomitě vykořistiti a zdržovati se na čerstvém, zdravém vzduchu. Čas nečas, zima nebo vedro, nic by ho nemělo odstrašiti, aby z uzavřených místností utíkal do polí a zahrad, do luk a lesů . . .

Lesy! Ano, žádná společnost by mu neměla býti milejší, žádné místo krásnějším, než ty tiché, dumavé a přece tolikerymi hlasy k duši mluvící, tolikerym způsobem tělo křísící lesy.

O prázdninách měl by i bohoslovec horlivě vyhledávati každé přiměřené příležitosti k práci tělesné,* k vy-

---

* Se stanoviska asketického (jak by vlastně mělo býti) pohlíží na tu věc pasovská „Theologische-praktische Monatsschrift“ v článku „Ein von uns vernachlässigter Zweig der Ascese“ (tělesná práce), roč. 1900—1, sv. 11., str. 21 ss. a 115 ss. O povinné i pro kněze práci ve starých řeholích viz Mabillon, *De studiis monasticis*, pag. 55 ss. Škoda, že původní disciplína klášterní se tu nyní změnila. — Přílišný důraz kladl na práci tělesnou zakladatel trapistů opat Rancé; srv. Bäumer, *Johannes Mabillon, Agsburg 1892*, str. 201 ss.

cházím bližším i dalším, po případě i k delším cestám.

O prázdninách by měl bohoslovec systematicky k tomu pracovati, aby vymanil ústrojí své z ažívací z neklidného, dráždivého otroctví masa, lihovin a jiných návyků nepotřebných i škodných, a zvykal si žíti, jak žije nejzdravější jádro našeho pracujícího lidu, mlékem, chlebem a jinou stravou silnou, avšak prostou. — Jest i v tom veliký kus životní moudrosti, svobody, síly a štěstí..!

Ráj prvních rodičů navždy je ztracen! Kéž každý bohoslovec dovede moudrou opatrností, věrností, uvědomělostí zachovati si nejkrásnější ráj svůj: prázdniny — Gan-eden let bohosloveckých!

DUB A TRŤINA.

Co jest charakter?*

Charakter jest duše k plnému vědomí života vlastního probuzená.

Duše všemi silami svými sjednocena v sobě ku provádění velikého úkolu životního.

---

* Z přístupné mi literatury o důležitém tomto tematě zaznamenávám z katolíků: Weiss, Apologie des Christenth., III. Bd., 14. Vortrag. Joly, Psychologie des Saints, Paris 1898, p. 45. ss. La nature chez le Saint. Feuchtersleben, Diätetik d. Seele, Wien 1862, pag. 42. ss. Slavík, O výchování povahy mravné. Zpráva gymn. v Novém Bydžově. 1878, R. Allers, Das Werden der sittlichen Person, Freiburg im Br. 1929. — Z nekatolíků tu stůjtez: Herbart, Allgem. Paedagogik, 3. Buch, Charakterstärke u. Sittlichkeit, kde velmi cenné uvádí věci. Rein, Charakter v díle (jím vydaném) Encyclop. Handbuch d. Pädagogik, Langensalza 1895, ss. sv. I. str. 517. ss. a téhož, Charakterbildung, tamtéž na str. 521. a násl. Wolff, Gemüth und Charakter, Leipzig 1882. Kurtidis, Gewöhnung und Gewohnheit. Athen 1893. Biester, Über d. Charakter. Abhandlungen d. königl. Akad. d. Wissensch. Berlín 1803, p. 158. ss. Baumann, Willens und Charakterbildung auf physiologisch-psychologischer Grundlage. Berlín 1897. Höller, Psychologie, Wien und Prag 1897, ss. 82, Entwicklung eines sittlichen Charakters. — Jedné poznámky mi tu nelze potlačiti. Pročetl jsem v listech pedagogických celou řadu článků o charakteru, a naplnilo mne podivem, že ty články právě v podstatných částech povahy byly jednostranné, plýtké, chabé. To snad tím, že mezi rozličnými stavy vzdělanců brzo nebude stavu, kde by opravdový charakter byl fidštm než ve stavu, jehož nejprvnější a nejkrásnější úlohou by vlastně bylo, vychovávatí světu charaktery.

Duše jak mocí svého vnitřního zřízení tak cvikem silná za všech okolností chtěti dobré, odmítati zlé.

Taková duše je charakter. M r a v n ý charakter.

Není charakterem dítě s duší ještě spící, jinoch s duší teprve se probouzející. Nanejvýš se připravují, vychovávají na charaktery mravné.

Není charakterem ani muž ani žena z lidu, nebo i z tříd vzdělanějších, nedospěvší nikdy k samostatnému pojmání života, „nevědoucí, proč zde jsou, ani proč se světa jdou.“ Mohou při tom býti velmi hodnými lidmi, jestliže život s dobrými společníky je svedl a Bůh vnějších i vnitřních bouří je uchránil.

Není charakterem rozervanec, vyhýbající se jakékoliv určité cestě pravdy a dobra, stejně hřešící proti každé. Ta rozervanost ráda se přiodívá chlubným šatem geniálnosti, síly. Vpravdě však může býti, a obvykle bývá výplodem intelektuelního a mravního sketství . . .

Není charakterem svéhlavý umíněnc, neznající zákona jiného mimo svou vůli, nezřídka dosti nerozumnou a hříšnou.

Není charakterem, kdo ve zločinném boji proti pravdě, proti vyššímu řádu život svůj utratil, třebas v srdci

byl přesvědčen o správnosti svého jednání. Luccheniové všech věků, na kterémkoliv poli ideálů ať společenských, ať náboženských, budou nanejvýš v dobách nezdravě pohnutých, od duší stejně zbloudilých počteni za „mučedníky“ a tím i charaktery lidstva . . .

Není charakterem ani lakomec, ani smilník, ani zlobný nactiutrhač, sloužící s vytrvalostí, jíž jen vášně schopna, necnému bůžku svému.

Ale kdo charakterem jest, ten sepjal vědomě a dobrovolně duši svou s životem, se statky lidstva vyššími, s bojem o ně, s pokrokem . . . V míře, ve způsobě může býti rozdíl, ve věci nikoliv.

Kdo charakterem jest, zřekl se zásadně (tím není řečeno, že tu zásadu bez stálého boje lze provést) všeho, co zavání pathologií duševní, mrzkostí, hříchem . . .

Charakterem býti jest býti aristokratem ve smýšlení a chtění, v odříkání a zamítání, ano v radosti a požitku . . .

*   *   *

Kde tkví ono veliké tajemství mravnosti, síly, klidu, štěstí, které tak úzce souvisí s životem rodinným? V harmonickém rozvinutí a tím i upokojení sil duševních i tělesných. Ve spojení duší, které je zároveň i vzájemným požíváním duší (spojení tělesné je spojení duševního zpe-

četním, doplněním, důsledkem). Ve způsobu, jak v rodině řeší se nezbytná pro každého otázka oběti, v pošinutí životního cíle na stanovisko mimoosobní a tím i vyšší. V okolí, které nevinností dětskou, nezištnou láskou rodielskou, vzrostem svým, veškerým svým spleťtým složením jest v malém obrazem světa po stránce jeho nejlepší, úcty nejhodnější . . . Mluvím o rodině ideální.

V téže asi době, kdy člověk stává se schopným založit rodinu vnější, dozrávají v něm síly duševní toho stupně, aby mohly mezi sebou založiti vnitřní svazek, jež bych přirovnal rodinnému, charakter.

Poznání — už ne měnivé, mlhavé, kouskovité, nýbrž jako žula pevné, jako systém v sobě uzavřené, jako sluneční paprsek hřející a jasné — vůle — ne dětinská, těkavá, nýbrž jednáním silná, bojem otužená i osvědčená — podaly si ruce ku svazku životnímu, pro dobré i zlé časy, na výboj i odboj . . .

I tento svazek znamená harmonické rozvinutí všech sil duševních ve službách vyšší poznané povinnosti.

I on posouvá cíl člověka výše, mimo a nad ničemné choutky samolásky.

I on staví vlastně člověka do středu ideí a snah, které značí nejlepší a nejkrásnější částku života vůbec.

I sama oběť v jeho ovzduší je snažší a sladší.

A toho svazku dítky? Duchovní, ideální zájmy lid-

stva. Fysicky zajisté udržuje se lidstvo rodinou, manželstvím. Mravně však trvá rodinami v duších — charakteru.

A co řečeno o klidu, štěstí, síle rodiny fysické, týká se měrou svou, měrou vyšší klidu, štěstí, síly charakteru. Není ještě ubohým, komu nepodařilo se zakotviti v přístavu štěstí rodinného. Ale dokonce bídným je, kdo nikdy nezakotvil v přístavu sebevědomého, důsledného, mocného konání povinnosti — charakteru.

Vracím se — v parenthesi — k myšlence právě vyslovené.

Náboženství není rodina. Ale náboženství je základem rodiny. Teprv na tomto základě pevně staví povinnost, ona životní míza lásky. Na tomto základě duše nejsnáze a nejúplněji si porozumívají. Na něm nejlépe odolávají nepřátelům rodiny vnějším a vnitřním . . . Dějiny lidstva každou svojí stránkou potvrzují, že úpadek náboženství v národech byl vždy i úpadkem čistého života rodinného.

Obraz ten týká se i charakteru.

Náboženství, víra ještě není charakter. Charakter má ve víře základ.

Což nejsou nadpřirozené otázky o Bohu, o duši, o věčnosti tmelem celého ideálního světa vůbec? Jak osvojí si čistý veliký názor životní, kdo přes základní pravdy toho názoru klopýtl? Jak neutone v nedohledných tůních jednostranného rozvinování sil duše své, buď v rozmařilém hedonismu, nebo v neplodném hluchém intelektualismu? Jak unikne v nitru svém rozporu světa a Boha, času a věčnosti, ctnosti a hříchu, idealismu a požitkářství? Jak soustředí souladně síly duše své k jediné radostné, šťastné harmonii vnitřní, kdo ve vyšším světle víry sebe nepoznal, nesjednotil, neurovnal?

Vrchol charakteru je konečně ve vůli, nebo ještě jasněji, ve ctnostném konání. Ale jak si pomysliti ctnostnou vůli, ctnostné konání, bez jasného uvědomění mravního kodexu? A kdo nám ten mravní kodex podá, kdo nám ho podá i s vyšší sankcí, ne-li víra v Boha osobního, svatého? A i kdyby odjinud se nechal nahraditi, kdo nám dá síly, vyšší síly, jichž je potřebí k jednání mravnému, ne chvilkovému, nahodilému, ale stálému, důslednému, i v okolnostech nejtěžších věrnému? Kdo nám nahradí milost, když ku zlému jsme nakloněni a dobrého jen stálým bojem dospíváme?...

Poukazovati na rozmařilost, požívavost, shon po bohatství jako na hlavní původce porušenosti charakterní nedostačí. Alespoň ne pozorovateli důkladnějším; kde

před branami duše stojí cherub svaté víry, tam nevloupají se tak snadno tito hrozní nepřátelé povahy mravní...

Mám tu dodat ještě jednu myšlenku? Je to vlastně jen skromné přání, aby se našel nepředpojatý kulturní historik, který by (práce by nebyla snadná) pokud možná zevrubně ukázal, v jakém poměru stoupal nebo klesal náš český národní charakter se stoupáním anebo klesáním živé víry v lidu od dob bouří husitských, protestantských, od poroby, od svévole josefínské — —

Nejednou již vyslovena myšlenka, že učiniti dělníka majetníkem třeba jen chudé chatrče, jen kousku pole, jest vyrvati ho z víru proudů sociálně demokratických, anarchistických anebo jinak revolučních. Buď tomu jak buď. Jisto jest, že ve spořádaném majetku spočívá jakýsi klid, uspokojení, sebevědomí, podnikavost, ale i jakási pevnost proti novotářským vlivům vnějším. Cikánské oddělení od majetku, půdy, krbu bude připadatí štěstím leda — cikánům.

I tohoto obrazu lze užiti o charakteru.

Každý opravdový charakter je vlastníkem. Vědomým, pevným, hrdým vlastníkem, ne polí a luk, nýbrž duše

své a vnitřního svého života. U věčném kolotání náhledů, dojmů, duševních hodnot nestojí ztrnule, ale ani nesází lehkomyšlně všeho na jednu kartu. Znáje určitě majetek svůj i jeho cenu, vyjednává, přemítá, svobodně se rozhoduje, než koho trvale připustí pod střechu duše své. Podniká jen tam, kde předvídá určitě rozmnožení duševního jmění. Vyhýbá se ztřeštěnosti. Pravý charakter je stejně dalek mravního šarlatánství jako mravní ztrnulosti. Má i jakousi ušlechtilou hrdost a jakési zdravé sebevědomí. Má jakýsi pozeňnaný, zachovávající, budující konservatismus ve smyslu toho slova nejlepší.

Co nás tolik uchvacuje, čteme-li v historii velikých mužů nebo sledujeme-li na jevišti nesmrtelné výtvoř dramatiků a poetů? Snad bohatství, moc, sláva, jimiž ti mužové, ať dějinami nám zachovaní, ať na prknech, která značí svět, nám předvádění, dovedli obklopiti život svůj? Ale Neronové, Heliogabalové, Timurlanové, ano Bedřichové, Napoleonové, kteří toho všeho dosáhli, neplní nás nadšením, nýbrž odporem . . .

Nikterak. Neuchvacuje nás ať na trůnech králů, nebo v laboratořích badatelů, nebo i v komůrkách asketův ani počet dobytých nebo pobořených měst, ani hluché jmé-

no nescíslněkrát do dějin lidských vryté, nýbrž člověk. A s napětím-li posloucháme, co ten neb onen muž věděl, dovedl, nashromáždil, má to příčinu částečně v našem dětinství, které z úspěchu tak rádo uzavírá na podnikatele, částečně i v naší nemožnosti, nalézt jině měřítko těch památných lidí, než právě jejich skutky. Ale vždycky mají ty velké úspěchy nám prokázati službu ukazatelů při pátrání po velikých srdcích, velikých duších. Proto se maně zastavujeme, jako líbeznu vůni ssajeme, jako skvostným vínem se opijíme, kdykoliv uprostřed válečného hlaholu a fanfár oslňující slávy najdeme rys čistě lidský, duši šlechetně cítící. Proto s hnusem se odvracíme, když proniknuvše lesklou škraboškou, odkryli jsme místo srdce lidského srdce ještěří; sama dobrodiní, i takovými muži lidstvu někdy prokázaná, více nás tu plní smutkem, než čistou pravou radostí.

Třeba toho výslovně podotýkati? Charakterem býti, jest býti člověkem v ušlechtilém, vyšším, nepotřisněném toho slova smyslu. A proto: Charakter míti, jest nalézt cestu k úctě, k důvěře, k lásce těch, mezi nimiž jest nám žiti a působiti. Kdo více jest, zvláště za dob nynějších, na úctu, důvěru a lásku svých spolubratří odkázán než kněz? A proto by měl každý kněz především býti mužem charakterním.

* * *

Všichni svatí Boží byli lidé velikých povah. A kdyby i některé z nich na chvíli byl schvátíl hřích, jádro bylo zdravé a silné. Na to jádro navázal Bůh ve chvíli jím vyhlédnuté a učinil z nich nástroje milosti své a lásky. Gratia Dei mecum vyznává o sobě veliký apoštol národů. Nemá sice hranic všemohoucnost božská, ale pravidlo jest, že staví na přírodě, jako očkuje zahradník na zdravém plánněti.*

*   *   *

Charakter jest pouzdro, pokladna, a v ní chováme, v ní neseme životem všechny poklady duše vlastní i všecko, co nám úřad, co nám důvěra spoluobčanů svěříla pro blaho jiných.

Dva lidé vyšli na těžkou i hrbolatou pout života. Jeden vzal s sebou bohaté dary. Naděje i žehnání spoluobčanů ho provázelo. Ale choval všecko v pokladně chabé, křehké — byl charakteru chabého. Pokladna se rozbila při prvním nárazu, a stál uprostřed nepřátelského života jako žebrák, a co více, jako zpronevěřitel cizího majetku, snad chleba vdov a sirotek. —

Druhý nastoupil těžkou pout s nepatrným jměním, nikým nevšimnut, ba snad i některými vysmíván. Ale měl své malé jmění v pevné pokladně — byl charakte-

---

* Srov. Joly I. c.

rem. A denně do té pokladny přikládal, až se stal bo-
háčem — dobrodincem svých občanů, živitelem
vdov a sirotek...

Hle, tajemství působení lidského. I působení kněž-
ského — —

* * *

Charakter jest loď, jíž plujeme bouřlivým oceánem
tohoto života. Ta loď nese nás a naše štěstí. Osud
toho, jenž se vydává přes moře na lodi děravé, již pře-
dem je rozhodnut. Ale co souditi o člověku, který by
sám dělal díry do lodi, na níž pluje?

Jak může přece člověk býti svým největším nepříte-
lem! Jak může býti slepým pro věci jemu nejbližší a
nejrozhodnější! Mládí, které těžké oběti přináší, aby si
nashromáždilo jakýs takýs poklad životní, totéž mládí
podniká nezřídka všechno, aby základ a záruku šťastného
vykořistění toho pokladu již napřed podrylo, ano zni-
čilo...

Jen mládí na gymnasiích?...

* * *

Komu svěřeny (a volněji, na pouhé svědomí svěřeny)
větší poklady než knězi? Kdo, zvláště za dnů našich, aby

na těžší byl připraven bouře a zkoušky? Již svatý Jan Zlatoústý nedovolával se při knězi ani tak postů a bdění a jiných mimořádných přísností, ale dovolával se mimořádné síly, „diamantové duše,“ charakteru.

Homini quippe in domuncula quadam incluso et sua solum curanti haec (posty, bdění a podobné) magnam afferent utilitatem; sed (sacerdoti) in tantam multitudinem scisso et cuiusque subditorum peculiarem curam gerenti, quid id lucri afferat ad illorum profectum, nisi animam virilem ac fortissimam obtineat?*

A čím (dle téhož světce) kněz nad laiky má vynikati, jako Saul nad ostatní Israelity, není opět nic jiného než charakter. Recedat a tanto negotio (kněžství) totus femineus sexus, imo virorum pars maxima. Agantur in medium, qui magno intervallo ceteris omnibus antecellunt, et qui secundum animi virtutem (co do síly) ceteris tanto sublimiores sunt, quanto universa Hebraeorum gente Saul secundum corporis proceritatem, imo ac longe maiori spatio . . .

Ano stupňuje to přirovnání: quanta est inter bruta et rationabiles homines differentia, tantum inter pastores et eos qui pascuntur sit intervallum, ne quid amplius dicam . . . **

---

* De sacerdotio. l. III. n. 13. (Montfaucon, Venetiis 1734, t. I. p. 389.) Na str. 391. praví světec: „Sacerdotem oportet . . . quibusdam

A přikládá tu míru sám na sebe, vyznává se nehodným kněžství: *novi animam meam, infirmam illam et exiguam!* . . .

* * *

Nová otázka. Jak se vychováti na charakter? Vlastně otázka, nad níž mládí nezná důležitější.

Zodpovíme ji způsobem svým, řadou obrazů, nejen z fantasmie vzatých, ale jak na studiu, tak i na zkušenosti založených.

Člověk charakterní přirovnává se obecně k dubu. Mravní slaboch ke třtině.*** Popatřme, jak roste dub a jak třtina. Toť hned příležitost něčemu se přiučiti.

Třtina vyrůstá přes noc, z bažiny . . .

Dub roste zvolna, časem. Buňka se klade vedle buňky, cela vedle cely, až se utvoří kruh. A jak malý je ten kroužek za rok, sotva že ho znalec rozezná! A kolik uplyne let, než doubek se stane dubem. Leč vyrostl-li v dub, kterak se cení, kterak jiným je užitečným více nežli třtina, přes noc vyrostlá, ale i přes den hynoucí . . .

V době železnic a telegrafů zdá se, jako by i v naší

---

adamantinis armis undequaque muniri."

** L. c. n. 2. (Montfaucon, l. c. p. 372 ss.)

*** Cfr. Matth. 11, 7.

mládeži byla zavládla víra, že charaktery rostou přes noc . . . Při nejednom jinochu, který později našel cestu do semináře, značila léta gymnasijsní — mravní bahno, třeba ještě ne hluboké, ale přece jen bahno. Ale léta seminářská? Snad opět bahno, ne sice mravního dekadentství, ale bahno malicherných snah, osobičkářství, pohodlnůstek, citlivůstek, planého snění, nejasného tápání . . . A jedné posvátné chvíle přišel biskup a vkládal na něho ruce . . . Čím bude takový kněz svému lidu? Dubem, mohutnou oporou v bouři a zkouškách? Sotva. Z bahna, přes noc nerodí se dub, rodí se — třtina. Či lze se domnívati, že třtina se promění v dub, naloží-li se jí břímě, které jen dub unese?

Buňkou, celou zvolna, ale jistě dorůstá mladý bohoslovec v opravdový silný kněžský charakter.

Buňkou, celou jest každý skutek věrné povinnosti.

Buňkou, celou jest každé tajné vítězství nad nezřízenými žádostmi těla.

Buňkou, celou jest každá hodina svědomitého studia.

Buňkou, celou jest každá chvíle vroucí modlitby.

Jest každá oběť, přinesená z lásky k povolání.

Jest každý velkomyslný rozmach k Bohu a ctnos-

ti . . . A to všechno ne den, ani týden, ale leta . . . Cěla se klade vedle celý, buňka vedle buňky, kruh na kruh . . . Jak dlouhý čas, jak trpká práce . . . Kdo ji pochopí? Kdo dosti odmění? Běda, kdybychom sami nepochopili, že pro sebe konáme tu práci, že nám tu časem a potem dozrává hojná žeň požehnání.

Keř nemá kmenu. Hned od země dělí se na více prutů. Každý ten prut žije vlastním, od druhého neodvislým životem. Každý ten prut je stejně silný, vlastně každý je — stejně zakrnělý, malicherný . . .

Dub má kmen. Jen jeden kmen. Ostatní všecko, co na něm pozorujeme, jsou větve, které vyrůstají na kmenu, jsou spojeny s kmenem, slouží kmenu.

Tak v zahradě přírody.

Jak v zahradě církve, vlasti? I tam rostou duby a keře vedle sebe. Všimněte si jen, mají-li kmen nebo pruty . . .

Vypravuje se o Melanchthonovi, že vstupuje do třídy, pozdravoval žákovstvo své tituly nejvybranějšími.

„Nejdůstojnější pánové, veleučení páni doktoři, moudří otcové města . . .!“ tak asi a podobně ctil žáčky náležející ještě pod metlu. Chtěl prý tím naznačiti a v nich vědomí (i snahu přiměřenou) vzbuditi, že někteří z nich budou hodnostáři duchovními, jiní doktory, ještě jiní městskými radý atd.

Ubohý Melanchthone! U naší mládeže bys někde svými tituly již nestačil. Čeho tehdá užil jsi o všech společně, musil bys dnes říci každému zvlášť. Alespoň kdybys chtěl naznačiti všechny směry, jimž každý „se věnuje“. Na nejednom ústavě bys dnes každého jednotlivého studujícího asi takto musil osloviti: „Veledůvtipný politik^{*} a žurnalist^{**} Veleučený znateli literatury domácí a světové!*** Veliký národní hospodáři a řešiteli otázky sociální i ženské!† (a je-li bohoslovec, až na konci:) Hluboký theolog!“

Či skutečně píšu jen satiru? Dal by Bůh! Ale není to satira, je to kus bolestné pravdy o našich vyšších ústavech, želbohu místy i bohosloveckých.

Toho chorobného mnohotářství naší doby! Tak maří

---

* To je první!

** Pokud všechny přístupné žurnály čte.

*** Pokud zase znalost literární se kryje se čtením sentimentálních nebo provazolezecky napínavých novelek a románkův.

† Přečetl o každém několik brožurek.

se drahocenný čas, tak ničí se nadějně síly. Tak nevy-
chovávají se duby. Tak rostou keře a kleč.

*   *
*   *

Má-li z jinocha vychován býti charakter mohutný jako dub, je třeba, aby byl vychováván jedním určitým hlavním směrem, směrem odpovídajícím čím dál tím více budoucímu povolání. Ostatní pak všechno, čím mladá duše se živí, ať se učiní závislým na hlavním směru, jím podmíněným, jemu sloužícím . . .

Ale nestane se tím výchova jednotlivcova, a v našem případě bohoslovcova, jednostrannou?

Leč co na světě není jednostranným? Dub je jednostranným, skýtá „jen“ mohutné své dřevo na stavby věkovité. Či je to málo? Má na něm zároveň růsti i měkké dřevo lípy? Ale k čemu pak by byla lípa? Ta je též jednostrannou, a slouží svou jednostranností opět jiným potřebám životním. — Réva ušlechtilá je jednostrannou, nese „jen“ bohaté hrozny. Či to nestačí? Či měla by se odívati i skvostnou ozdobou růží? Ale nač by byla růže? I ta je jednostrannou, ale milujeme ji proto neméně a vážíme si jí, jen když nám skýtá královský svůj květ.

Který člověk, jenž opravdu ve svém oboru chce vyniknouti, není jednostranným? Jezdíme na daleké míle ve

věcech právních k rozhlášeným právníkům a nikterak jim neklademe za nečest, že málo nebo nic nevědí z lékařství. A opět platíme drahými penězi radu výtečného lékaře, nic se nad tím nepozastavujeme, že není stejně učeným bohoslovcem. A na jisté falešné mnohotářství utvořili jsme si zrovna pěkné přísloví o devaterém řemesle a desáté že-brotě. Ta jistá „všestrannost“ není v pravdě než maskovaná plýtkost, nevědomost, někdy též — hříšná lenost.

Napoleon I., z největších geniů 19. století, míval stále u sebe první učence všech oborů. Nebylo to veřejným doznáním, že v těch oborech nemá sám zevrubnějších vědomostí, ale že v nich spoléhá na učenost jiných, jichž povoláním bylo se jimi zanáseti? Bůh, který vložil rozličné dary a náklonnosti do srdcí lidí rozličných, nežádá, aby každý vynikl ve všem (jako nežádá, aby jabloň byla i hrušň), ale ovšem žádá, aby každý vynikal v tom, k čemu ho povolal a kam ho postavil. A ve správném, svědomitém obmezení životního cíle tkví skoro pravidelně tajemství šťastného výsledku práce životní.

Ti, kteří nám jednou svěří zraněné duše své, ať z tábora kteréhokoli, svěří nám je ne jako pokoutním advokátům, ani ne jako všelijakým mastičkářům, nýbrž v první řadě jako kněží. A kněz, celý kněz, jest

pro lidstvo za vyššími cíli spějící, jest pro národ vpravdě neméně než básník, než národní hospodář, než lékař a advokát. Kolik ideální síly nerozvinuto neb i zlomeno v lidu našem, že my jako kněží nestáli jsme vždy na té ideální výši, na které jsme státi měli. To nám jednou dějiny lidstva, dějiny vlastní odpustí, že jsouce kněžími, nebyli jsme zároveň obeznámeni s každou vzdychavou básničkou, s každým slzavým románem, ale nikdy nám neodpustí, jestliže jsouce kněžími, nebudeme dokonalými.

Neodsuzuji vzdělání co možná nejširšího. Dub čím hlouběji a čím šíře zapouští kořeny, tím mocněji povznáší k nebi mohutnou hlavu. Ale přijímaje v sebe látku ze živlů nejrozmanitějších, přijímá ji jen pokud jeho individuálnímu bytí je k výživě, a vydává je ji na venek vzrůstem, listím, dřevem, vydává ji již jako produkt vlastní: cokoliv v sebe bere, je pouhý materiál, formu udává sám.

Zapouštěj i kněz co nejhlouběji a nejšířeji kořeny do všech věd, do všeho, co hýbe srdcem lidským, ale dbej především o život vlastní, co možná nejmohutnější, nejvroucnější, nejvíce kněžský. Ostatní pak všechno přijímej do duše své kněžské jako materiál, který, náležitě jsa zpracován i částkou její se stavši, na venek vystoupí vlivuplným, pozhnaným kněžským působením.

*   *

Čím to, že dub, že mohutný strom i v nejprudší bouři stojí nezlomně a pevně, ana třtina při každém lehounkém větru zavanutí se klátí a třese? To nepochybně tím, že dub, že strom má v sobě pevné jádro, že jeho obsahem jsou masy pevného, zdravého dřeva; odtud jeho mocná životní síla, odtud užitek, jaký přináší člověku.

Hle, nejvniternější, nejvlastnější příčina síly charakterního člověka: masy zdravých ideí.* I na ty musí nezbytně mysleti, kdo na charakter se chce vychovati.

*   *   *

Člověk dovede státi v těžkých povinnostech, dovede nasaditi i nejdražší statky za ně, jen když v duši jeho žijí masy myšlenkové, masy čistých ideí, když uchvátily, naplnily, opanovaly vyšší silou duši jeho.

Má každý stav svoje charaktery. Ale v žádném stavu nelze ani pomysleti na tyto praporečnický svého povolání, jestliže zdravou a silnou, vroucí a nadšenou duší nezmocnili se co nejdokonaleji pravdivých, požehnaných, vyšších stránek svého povolání. (Jest každý stav záhon Bohem na roli světa vykázaný jednotlivci, a má proto každý stav i stránky ideální, řekl bych božské.) Jak na příklad vysvětlíme úctyhodnou sílu lékaře-charakteru, který na

---

* Cfr. Herbart, l. c. str. 118.

bojišti nebo mezi lidmi morem nakaženými obětuje život svůj, ne slávě lidské, nýbrž čistému nadšení pro svůj stav? Jak hluboko asi je svým povoláním proniknut, jak bohatě naplnil asi dříve duši svou rozjímáním, studováním, poznáváním svého povolání a všech jeho povinností i stránek! A s takovými zjevy, třebaš ne při každém kroku, potkáváme se u stavů všech.

Masy ideí kněžských! Vy knězi vtiskujete vyšší signaturu charakteru. Může který jiný stav se měřiti s vámi co do bohatství, co do vznešenosti, co do hloubky a šířky, co do bezprostřednosti božské? Čím to, že nebeskou vůní svou vroucněji nedovedete opojiti mladých duší? Že nadzemskou silou svou mocněji neopanujete srdcí nejsilnějších? Že hlubokým tokem svým nezúrodníte myslí k cílům nejvyšším se pnoucí? Že bohatou rozmanitostí, požehnaným světlem svým nenaplníte zcela a výlučně duši těch, kteří vám se věnovati životním úkolem si učinili? Či na vás je chyba? Či vyšší záře vaše, která osvěcovala a zahřívala kdys Augustiny, Chrysostomy, Bernardy a Karly Borromejské, či ta záře vaše již pobledla, již pochladla? A nebo je vina jinde? Na těch duších lety ještě mladých, ale vášněmi předčasně ze-

stárých? Na těch srdcích otrávených planým citlivůstkářstvím a již v mládí neschopných jediného mocného životního citu? Na srdcích věčně nyjících palčivou žízni po plném poháru požitků a zase chorobně odmítajících rozkoš, když se jim blíží v jediné pravé podobě, v nesmrtelné síle: jako povinnost, jako vědomí vyššího snažení? Anebo naplnila se i na chovancích vašich slova prorokova: *Desolatione desolata est terra, quia nemo est, qui recogitet?**

* * *

Kdo by, mlád jsa i nezkušen, chtěl se státí bohatým, nedosti by mu bylo poslouženo, kdyby se mu řeklo, musíš se uchopiti toho neb onoho obchodu a jistotně zbohatneš. To by nanejvýš dostačilo jeho zájem pro obchod vzbuditi. Ale pomozeno by mu bylo vpravdě teprve, kdyby ho někdo vzal za ruku a postavil do obchodu, kde by byl k tomu přidržován, aby se obchodu tomu prakticky přiučil.

Kdo by, tápaje ještě v temnotách nevědomosti, s námi se radil, jak se státí učeným, a my mu jen pověděli, které disciplíny, knihy a systémy je mu studovati, co by tím získal? Lépe by bylo poslati ho do škol, odevzdati ho učitelům.

---

* Jer. 12, 11.

Mladá, v zátíší se vyvíjející duše ještě charakterem v plném slova významu není, ovšem pak se má na charakter vzdělávati. Leč věci nesnadnější než získati poklad zlata a drahého kamení, než zjednati si sumu vědění lidského, jest státi se mravní povahou. Oběti, které s oněmi (a jim podobnými) věcmi jsou spojeny, dotýkají se více povrchu lidského. Oběti, kterými se kupuje charakter, pronikají srdcem samým. Nestačí-li tudíž pouhá teorie prostředků, aby se člověk stal bohatým, učeným, stačí tím méně aby se stal charakterem. Třeba i při vychování na mravní povahu, a při ní měrou jedinou i zvláštní, položití důraz na praxi.

Teorii, jak státi se charakterem, naznačili jsme v myšlenkách právě pronesených. Měl jimi býti vzbuzen zájem pro oběti, které s ním jsou vždycky spojeny, zájem a porozumění. Ale nikdo se neklam u věci tak důležité. Teorie ještě nenahradí činitele jiného, nejvýš nevyhnutelného, praxe. Teorie je vnitřní, praxe je vnější. Teorie pomáhá praxi, ale není (u toho, kdo má býti vychován) o sobě rozhodující. Rozhoduje však vždycky činitel vnější, praktický.

Který je ten činitel? Výchova. U budoucího kněze, vzhledem k charakteru kněžskému, výchova seminářská.

* * *

Výchova seminářská v bohoslovci vědomě a systematicky probouzí onen vyšší svět ideový, který má a musí býti podkladem jeho veškerého budoucího cítění a chtění.*

Výchova blahým, třeba s počátku trpkým obmezováním mladické těkavosti, nevázanosti, ať v cílech, ať v prostředcích, zvolna, ale jistě přivádí duši k onomu šťastnému (a jedině plodnému) snatku s určitým kruhem povinností, se stavem, a co stav v sobě chová velikého, povznášejícího, požehnaného.

Výchova stále důsledná, někdy i tvrdá, ale stále opravdu milující, učí jinocha, bohoslovce, čemu se naučiti mu připadá nejnesnadnějším, zapřítí sebe, nositi těžkou, ale spásonosnou zbroj povinností, odložiti změkčilost, zamilovati si, uvnitř v duši své procítiti nevinnost!

Oním slavným rozcestím Herkulovým pro jinocha je rozcestí výchovy, pro bohoslovce, nastávajícího kněze, rozcestí disciplíny seminářské. — Kdo o velikých věcech snáš, kdo v duši o celý svět práce, štěstí, působení zápolíš, před tím rozcestím se správně rozhodni . . .

* * *

---

* Herbart, l. c. str. 125. „Die Grenzen des Gedankenkreises sind die Grenzen für den Charakter.“ Anžte: „Die Bildung des Gedankenkreises ist der wesentlichste Theil der Erziehung.“

V kterémśi semináři prý bohoslovci ztropili konspiraci, aby vyrvali trestu některé kolegy, kteří pro těžké porušení discipliny octlí se ve vyšetřování . . .

Jaké to faktum vrhá divné světlo na jeden z nejdůležitějších cílů semináře. Semináře? Či seminaristů?

Co bude z výchovy, zničena-li disciplína?*
Co bude z pozeňnaného vlivu představených, když veřejnou vzpourou moc jim odňata, na otravitele disciplíny přenesena?

„Seminář“ jsou vlastně seminaristé. Seminář-li otráven, čí to bude smrtí? — —

* * *

Seminářský dozor. Palčivá otázka. Již nejsou děti, kdo se věnují studiu bohoslovnému. Slýchati tu někdy nářky jak se strany podřízených, tak představených. Co o tom souditi?

Každá společnost má vládu, jakou zasluhuje — i společnost seminářská.** Nemůže ani jinak býti. Pořádek nutno zachovati, a nelze-li jinak, i na

---

* Herbart, I. c. strana 137.

** Šlechtný kněz a slovatný učenec Dr. Laurin počal kdysi přednášky na universitě vídeňské asi těmito slovy: „Jak se pánové chovati budete vy, tak já zařídím chování své.“ A jako vždy, dodržel i tehdy slovo.

úkor důstojnosti podřízených. Ale politovati třeba podřízených, kteří donutili představené zastávat při nich místo profosů, jako naopak nelze ani mysliti, že by představený se k té úloze snížil bez příčiny nejvážnější.

Rozřešena bude ta otázka na obě strany uspokojivě, až bohoslovci sami budou pokládati za věc svědomí svého a cti své, zachovávati veřejně i tajně disciplinu a co nejrozhodněji solidárně opřou se každému jejímu porušování, a až představení ve vyšším pojmání svého působení o to se přičiní, aby jednotlivý chovanec necítil ani tak tvrdé uzdy, za kterou ho třímá jeho vychovatel, ale spíše měkkou ruku samu, která tu uzdu vede, a která je přece jen ruka otcovská...

*   *   *

V kterémsi ročníku „Nového života“ líčí Dr. Musil život bohoslovců belgických. Zmiňuje se o jich volném obcování (po paměti to píšu), vypravuje, kterak je stihl v jejich celách ani popíjejí pivo, kouří a při tom studují vážná díla theologická, roklují o otázkách vědeckých.

Jsem pro svobodu co nejširší. Ale kdyby našim bohoslovcům dopřála se ta část neodvislosti jako belgic-

kým, jak by s ní naložili? Jak veliká část jich spokojila by se první částkou programu (kouřením, pitím), a kolik by se jich opravdově odhodlalo k druhé části programu? Bez trpkosti ta slova píšu, bez satiry, pouze jako pomůcku ku zpytování svědomí.

Ačkoliv přesně k věci nenáleží, budiž tu přece uvedena, ježto snad přispěje k objasnění nesnadného předmětu, polemika, kterou jsem o tom měl s Drem N*.—

Namítal: „Já si charakter ještě poněkud jinak představuji. Jest rozeznávati charaktery mezi pohany, na př. Řeky, Římany, a mezi křesťany.

Kdo jest živ mezi pohany podle zákona mravního přirozeného (podtrženo v orig.), jest charakterem, ovšem jen na stanovisku přirozeném, kdo žije podle mravního zákona Kristem člověčenstvu daného, jest charakterem v křesťanském smyslu slova. A tu nezáleží na tom, jaké kdo společenské postavení zaujímá.

Chudá služka, chudý dělník, chudá matka, chudý otec atd., všichni bez rozdílu, kdo žijí podle zákona mravního (přirozeného a kladného), jsou charaktery v nejvlastnějším smyslu slova. Než jak veliký rozdíl je

mezi charaktery u pohanských národů a mezi charaktery křesťanskými!“

A níže: „(Bylo by potřeba) z naší doby poukázati na to, že charakterů pořád více nám ubývá, jelikož naše inteligence a bohužel i náš venkovský lid odchovává se ve školách duchem nekřesťanským prosáklých. Čím více společnost lidská ve svém praktickém životě ignoruje, ano přestupuje mravní zákon Kristův, tím méně vychovávají se v ní charaktery.

To platí o celé naší společnosti.“

Až potud námitka. Odpověděl jsem mezi jinými těmito myšlenkami:

Má dítě šestileté nevinnost? Ovšem! Má ctnost nevinnosti? Nikoliv; alespoň ne ve smyslu vlastním, poněvadž ctnost, pokud není Bohem vlitá, předpokládá vlastní přičinění člověka. Dítě to jest ve své nevinnosti, zbožnosti, poslušnosti nepochybně, ovšem svým způsobem a podle vloh svých „obrazem Kristovým“. (Kdo jest „obrazem Kristovým“ ve smyslu naprostém?) Ale nazveme je proto též charakterem?

A dále. Mysleme si studujícího, gymnasistu. Dejme tomu, že je velmi mravný, zbožný, pilný hoch, při němž tedy už i o ctnostech lze mluvit. Jest nepochybně „obrazem Kristovým“ ve smyslu již vyšším než ono dítě. Zdali však ho smíme přičísti bezpodmínečně k charakte-

rům ve smyslu slova vlastním? To by mohlo býti předčasným. Třeba napřed vyčkati, až jak se osvědčí, když bude vržen do plného proudu svobody světa, názorů jiných, společností atd. Znal jsem sám několik takových hochů. Až do maturity byli v z o r n ý m i studenty, křesťany (chovanci chlapeckého semináře v X.), a po maturě v Praze za nedlouho byli neznabohy, materialisty, „lumpy“ v doslovném smyslu.

A třetí příklad. Neznám lidu celkem zbožnějšího nad lid polský. S nadšením vzpomínám prací svých mezi tím lidem. Jací to zachovalí mužové, jaké ženy! Křesťané v nejušlechtilejším smyslu. Než o témže polském lidu, přesazen-li do půdy jiné, ani ne ještě rozhodně nepřátelské, vešlo zrovna v přísloví, že „co Polák, to sociální demokrat, co Polka, to padlá...“ Kdo zná Ostravu, Vítkovice, Vídeň atd., neobviní mne z nepravdy. Doma byli lidé ctnostní, ale „zacořani, ciemni“, a byli by jimi zůstali do smrti (t. j. ctnostnými), kdyby nouze života je nebyla vysadila v končiny jiné. Že charaktery ani doma nebyli, dosvědčil pozdější jejich život. Ostatně netřeba ani choditi do Polsky, takových případů nalezneme na sta a na tisíce i mezi naším lidem, z venkova se přistěhovavším do Vídně, Brna atd.

Nepravím, že „charakter“ je privilegiem jistých vyšších tříd. Ale kladu důraz na ustálený, jednotný,

jasný a silný názor životní. (Fichte, jak známo, v něm spatřoval charakter vůbec.) Duši toho názoru bude vždy otázka po Bohu, věčnosti, tedy i po náboženství, a v dalším důsledku po náboženství kat exochén, po náboženství katolickém. Ale podmínkou, předpokladem jeho bude neméně i jakýsi vyšší stupeň života duševního, který není závislý jedině na svém ostředí (milieu), nemyslí, necítí pouze tímto ostředím, ale propracoval se k nazírání vlastnímu, řekl bych osobnímu. (Tím nepravím, že charakter něco jiného cítí, myslí, koná, než — dobré — ostředí, avšak jinak.) Názor pak životní je zas dále počátkem a pramenem jednání...

Vzdělanost, alespoň co jí obecně rozumíme, přivlastnění jistých vědomostí ovšem ještě nelze stotožňovati s oním životem duše samostatným (můžeť i věda býti pláštíkem pouze vně přehozeným, duše v jejím jádru se nic netýkajícím), ale nelze ani upírat, že tomuto osobnímu životu velmi napomáhá. I náboženství tedy i vzdělanost mají vliv na charakter, vyšší ovšem náboženství, též i proto, že skýtá člověku skoro nenahraditelné pomůcky mravního jednání praktického. A proto i správná je myšlenka (ač jinou k ní dospívám cestou) a již dříve jsem ji i sám vyslovil, že ničením náboženství v národě podrývají se i kořeny národního charakteru. (O německém národu vyznává s chloubou jeho nekatolický

kulturní historik: „Gott sei Lob, wir Deutsche beten noch!“ A známo jaké místo na př. H. S. Chamberlain Němcům mezi národy kulturními vykazuje, co o charakteru toho národa soudí.)

Ale ztotožňovati charakter buď s vyšším věděním, nebo s náboženstvím, myslím, že by nebylo správným. Jestliž charakter, ve smyslu nejvlastnější, čímsi, co o sobě, v teorii, velmi dobře dá se mysliti i mimo formální hranice jednoho neb druhého. Jen jedno nedá se mysliti, alespoň ne bez zázraku, vyšší působení ať přirozené, ať nadpřirozené, bez charakteru.

Lidé charakterní byli a budou vždy elitou lidstva, kteří nejušlechtilejší statky lidstva (v první řadě i náboženství) v sebe pojali, ale i životem svým množili, chránili, pěstili.

DEFECERUNT IN VIA

Problém Jidášův. Měl všechny vlastnosti k vznešenému úřadu potřebné? Nade vši pochybnost, sice by ho nebyl Kristus sám k němu povolal. Měl tedy do sebe něco jako Petr, jako Jan, jako Jakub, jako Matouš, ony vyvolené nádoby Páně...

Na dokument povolání apoštolského, který mu dala příroda potřebnými vlastnostmi, přitlačil Nejvyšší Svätý pečeť svou, potvrdil ho formálně, zvolil ho mezi dvanáct.

A s tím dokumentem Iškariot ve škole Kristově stal se Jidášem, propastí mravní skleslosti. Jak se to jen stalo? Malými nevěrnostmi? Ale kdo nemá chvíli malých nevěrností? ... Skrytou vášní? Ale komu na srdci nedřímají vášně nejzlobnější? ... A což nepožíval právě ten čas jediného privilegia bezprostředního mistrovství, bezprostřední nauky, ale i bezprostřední péče a milosti Kristovy?

Problém Jidášův zůstane na věky problémem, plným hrozných tajemství, pekelných temnot.

Pád kněží, kteří dobře počali, kteří měli jisté povolání k svému stavu, kteří denně odpočívali na srdci Kristově...

Dvě věci má společně s pádem Jidášovým: příšernost provinění a tajemství jeho vysvětlení.

Koho nezaráží příšernost pádů kněžských? Věřící nad nimi pláčou, a nevěřící pozvedají kameny, aby kamenovali kněze, jenž tak hrozně se zapomenul. I když omlouvají, jsou jejich farizejské omluvy těžkými balvany.

A chtěl-li by kdo vymeziti, pevnými zákony určití kněžské pády, bylo by, jakoby chtěl zákony vyměřiti bezedné srdce lidské samo, jeho nikdy nedostupné vášně, stále mladé náruživosti, ale i — samy tajné soudy Boží.

A přece je záslužno pokusiti se i o věci zdánlivě zcela nemožné, ustanoviti jakés takés zákony, vždycky smutné, někdy až úžasné kasuistiky kněžských poklesků. Jiná věc vyčerpati moře, označiti již předem všecka jeho zhoubná tajemství, a jiná opět upozorniti na nejnebezpečnější mořské proudy, ukázati nejúskočnější jeho úskalí, vypsati nejbouřlivější jeho doby. Jen v tomto smyslu budiž naše práce posuzována, podjímáme-li se některé z příčin, proč tolik hodných kněží, kteří

dobře, ano s vatě začali, časem tak pře smutně končí.

* * *

V Příbrami potřebovali vody pro stříbrné závody. Nemajíce jí dosti na blízku, vystavěli vysoko v Horách Brdských ohromný rybník, který by vody horské sbíral, sebrané pak do údolí vysílal. Se tří stran ohražen byl rybník horami, jen s jedné hrází několik sáhů vysokou i širokou. Práce ta stála miliony a lid dosud nazývá rybník „milionovým“ (správně „Pílka“). Když tu ohromnou hráz stavěli, přišli na jednom jejím konci na dosti skrovný pramének. Byli upozorněni na jeho nebezpečí, ale konečně se rozhodli, že při ohromném tlaku násypu netřeba se skrovného pramene obávat. Zасыпали jej klidně, místo aby jej byli odvedli. — Léta uplynula. Rybník býval plný vody, a na pramének dávno nikdo ani nevzpomněl. Než skrytý pramen zatím i pod tíží násypu pracoval tiše, nelenil, hledal cestu na světlo. A našel ji jedné strašné noci. Jen že ji nenašel sám, a ne jako slabý pramének. Prolomil hráz dlouholetou tajnou prací podrytou, spojil se s mocnými vodami rybníka a již zaskočil ohromným přívalem obyvatele údolí příbramského, nemající

ani potuchy. Tehdáž lidé na stromy se utíkali a někteří katastrofu zaplatili životem. Tak vypravuje lid.

Mám ten obraz obrátit na život kněžský? Obsahuje ve své analogii jednu z nehlavnějších příčin pádů kněžských — myslím nezahojené, nezacelené rány minulosti.

Který gymnasijsní student za nynějších dob není vydán těžkým nebezpečím ztratiti sv. víru? Nejedni ji ztratil, u mnohého těžce byla otřesena. I takoví vstupují do semináře.

Že vstupují do semináře s otřesenou, podkopanou věrou, bylo by ještě menší neštěstí. Upřímné, úsilné hledání pravdy, vroucí modlitba u stupňů oltáře, především pak náprava života (obyčejně ani tu není všecko v pořádku) — a Bůh by jim neodepřel milosti, aby i jim ta sv. víra znovu tím čistějším, tím mocnějším a líbeznějším zazářila světlem, čím větší prací, čím vroucnější modlitbou, čím většími obětmi si jí musili zasloužiti.

Neštěstí větší je, že ještě jako bohoslovci v té otřesené, podkopané víře po léta trvají. Ne že by formálně se oddávali nevěreckým myšlenkám anebo jen pochybnostem, ale že neučinili nic, aby se stará rána opravdu za-

hojila, aby na jejím místě rozproudil se nový život svaté víry.

A víra je kořen, ze kterého vzrůstá veškeren ostatní nadpřirozený život věřících, obzvláště pak kněze. Tedy strom nového jejich života duchovního je bez kořene a nebo má kořen nažralý, polouhnilý. Kde nabere ten strom síly, aby vyhnal mocné, nebetyčné větve křesťanských ctností? A jak odolá, jak nepadne, až zaburácí bouře v jeho koruně, až se opře do něho víchor vášní?

Naše nervosní, změkčilá, materialistická doba! Jak těžko mladé duši uchovati v ní poklad nevinnosti, jak snadno jí zabřísti do bahna návyků rovněž hnusných jako mocných. A též takoví jinoši se hlásí do bohosloví, jinoši, kteří, často ani nevědouce jak, byli obětováni nejkrutější a nejnenasytnější vášni. Víra je kořen; nevinnost, čistota je srdce duchovního života. Ze srdce vyzařuje teplo, ze srdce radost, ze srdce nadšení, ze srdce oběť. Jaká bude vroucnost duchovního života bohoslovceva, jaká radost, kde zůstane nevyhnutelná k životu duchovnímu oběť, mlčí-li srdce toho života, je-li mrtvo?

Začítí duchovní život a na srdce zapomenouti...!

Náš rozvášněný veřejný život! Náš prolhaný tisk! Naše věčné strany, věčné boje, v nichž na žádném stavu nezůstává poctivého vlásku. Náš radikalismus proti všemu, co slove věrou, co se nazývá autoritou! Již mizí víc a více i z rodinného života ta zbožná, čistá prostota, která je přece jeho základem. A jak to působí na charakter dospívající mládeže! Ptejte se gymnasijských profesorů, světských i duchovních...

Nedostatek charakteru, hle, jedna z nejobyčejnějších a nejzlobnějších tajných ran především a přímo kněžského vychování, dále pak nepřímo i kněžské vytrvalosti.

Charakteru by bylo novému bohoslovcovi hned na počátku třeba, aby upřímně odhalil duši svou těm, kteří ho mají vésti na místě Božím neznámými mu dosud cestami duchovního povolání.

Charakteru, síly by mu třeba, aby zlomil pouta toho nebo toho hříšného návyku, který s životem duchovním právě tak se srovnává jako voda s ohněm.

Charakteru bylo by mu opět třeba, aby ušlechtilé podrobil šíji svou podle jeho dobrovolně přijaté discipliny, dobrovolně převzatých povinností . . .

A právě charakteru se mu snad nejvíce nedostává, a na jeho nezbytnost snad bývá nejméně upozorňován. A tak se staví ohromná hráz duchovních cvičení, modliteb, příkázání, a tajně pracuje neznámý na venek pramének, který jednou to všecko strhá a pohrbí snad v divokých vlnách svých, nejen ta cvičení a ty pobožnosti, ale i svaté statky duší — —

Setkáváme se někdy v životě bohoslovce nebo i mladého kněze se skutky ne sice těžce hříšnými, ale za to hlasitě o nejasnosti charakteru, o polovičatosti, nerozhodnosti svědčícími.

A ten nedostatek charakteru, ta polovičatost táhne se lety bohosloveckými, a může jako kletba lpěti i na pozdějším životě mnoholetého již kněze.

Ta polovičatost a nerozhodnost nedá nikdy v srdci mladého bohoslovce neb i kněze vyniknouti silné ctnosti.

Jest věčně na stráži proti všem rozhodným

prostředkům, kterými jedině může býti přemožen starý hřích.

Jest nesmiřitelnou odpůrkyní všech dokonalých zbraní, svátostí, utíkání světa, kterými mohou býti odraženy útoky náruživostí.

Ta nerozhodnost a polovičitost stojí věčně jednou nohou v táboře nepřátelském, aby ve chvíli nejnebezpečnější oběma nohama do něho vskočila.

*   *   *

Mladý bohoslovec, nebo chcete-li, mladý kněz. Všimněte si jeho kabátu, třeba s karafiátem v dírci knoflíkové, jeho kloboučku, jeho úklon dámám, jeho sladkých úsměvů, světem páchnoucích řečí. Je to skutečně bohoslovec, či je to švihák? Je to mravní quodlibet. On sám neví, co je. Nejraději by byl obojím — kdyby to šlo.

Opět otázka: je proto již špatným člověkem? Není. Ale může se jím takto státi a stane se jím, jestli v čas neobráť. Takové vybírá si obyčejně svět, aby je oloupil o všechno a pak se jim — vysmál. Nezralé ještě vlašské ořechy, nedořlé švestky nakládají se do cukru k vůli větší pikantnosti. Je v tom cosi pi-

kantního právě pro tak zv. „lepší svět“ — *lucus a non lucendo* — pro ten mravně, vlastně nemravně, přesycený svět naložiti sobě do cukru právě toho duševně nezralého bohoslovce aneb i nedošlého ještě mladého kněze. Až ho užijí, pak ho třeba i — odkopnou.

Na takové nejraději věší se svět. Nejedен bohoslovec zaplatil tu rúži v knoflíkové dírci, ten líbezny úsměv na tváři nejvyšším statkem, který mu svěřil Bůh, povoláním, působením, štěstím svého života.

Mladý medvěd, tak nějak vypravuje bajka, chtěl viděti člověka; dosud totiž člověka nepoznal. I vzal ho starý medvěd na procházku. Potkali dítě. Žasna, tázal se mladý medvěd: „Je toto člověk?“ „Nikoliv,“ odpověděl starý, „toto teprv bude člověk,“ a šli dále. A opět se jim namanul do cesty člověk-stařec o berle. A již znovu k starému obracel se mladý: „Snad toto je člověk?“ Ale i tentokráte zněla odpověď záporně: „Toto byl člověk.“ Konečně viděli zdaleka přicházeti muže pevného chodu, silné postavy, s puškou na rameně; byl to myslivec. Sotva že ho zočili, tu již úzkostně varoval starý medvěd mladého: „Utíkej, utíkej, toto je člověk!“

Jsou bohoslovci, o nichžto hned na první pohled lze říci, to teprv bude duchovní. Jsou kněží, o nichž též, želbohu, lze říci, to byli kdysi duchovní. A z těch málo si dělá svět. Jsou však bohoslovci, jsou kněží, na nichž viděti, že jsou duchovní, a ti jdou světem poměrně nejjistěji, nejzáslužněji, ale i nejšťastněji.

Jiný příklad, a nikoliv snad neslýchaný. Mladý, hodný kněz. Po pět, po deset let se strojila jeho nevinosti nebezpečná osidla, až v nešťastné chvíli v nich uvázl. Nešťastný člověk! řeknete a právem. Ale probůh, jaký to byl muž? Kdyby k témuž nešťastnému knězi byla přišla služebná v podobném nebezpečí (morálka má pro ně výraz *occasio proxima*), byl ve svém svědomí zavázán odepřítí jí rozhrěšení, dokud by neopustila toho místa, a kdyby i žebráním chlebem měla hájiti života. A on, jenž cítil, kterak zvolna, ale jistě se nad ním zavírá kruh nečistý, neučinil nic, aby jedním odhodlaným činem přetrhl nebezpečné kouzlo, neuložil si žádné oběti, aby při rostoucím nebezpečí vnějším alespoň vniterně duše jeho stala se silnější i odhodlanější, naopak ještě snad nabalával nepřítel své ctnosti k novým

a novým útokům, chovaje se lehkomyšlně, polovičatě, kde zjevně měl přiznati barvu — —

Kněz již obstarožný vypravoval, kterak ve velkém městě za bílého dne na oživené ulici nečistě byl napaden ničemnou osobou. Touž ulicí bylo ne procházkou, ale z povolání choditi skoro každé hodiny denní i večerní řeholníkům i mladším než byl onen kněz, aniž se jim cos podobného nahodilo. Řekne se: Chránilo je roucho řeholní. Ale více než přísné roucho je přísná odhodlaná duše, jež se nezapře ani pohledem, ani tváří, ani žádným pohybem tělesným.

To už je duše zlotřilá, která chrám si zvolí za peleš neřesti. To už třeba duše Baltasarovské, aby pila z posvěcených nádob víno rozkoše. Necht každý ví, že jsme chrámové Boží, necht nikdo ani na chvíli netrvá na pochybnostech, že jsme nádoby Bohu posvěcené, a budeme míti pokoj i od toho smilníka.

Kdo chce žíti, musí dýchati, musí jísti, musí i nápoje si dopřáti — jakáž tu pomoc? Tak má i život duchovní, zvláště pak vyšší život kněžský potřeby, bez nichž ho udržeti naprosto nelze. Jest to modlitba, častější

svatá zpověď, rozjímání o duchovních věcech, unikání dobrovolným nebezpečím hříchů . . .

Nač bychom se tu tak dlouho rozpakovali? Nač bychom zbytečně otáleli? Když jsme se nerozpakovali zvoliti stav, rozumí se ostatní samo sebou. Kněz, jenž zachovati chce duši svou, poctivé svědomí své, musí po těch věcech sáhnouti. Kdo těch prostředků zanedbá, musí zahynouti, i kdyby nechtěl.

Naše vytrvalost nezávisí pouze na naší dobré vůli, nýbrž závisí mimo milost Boží hlavně na prostředcích, kterých užíváme.

* * *

Změkčilá Kapua stala se hrobem vítězných vojáků Hannibalových, znemravnělý Babylon povalil nepřemožitelná vojska Alexandrova.

Myšlenka hrozná! Byl vždycky nevinným jinochem, vzorným bohoslovcem, ano po léta výtečným knězem. A takový cedr Libanonu pojednou propadá ohavné vášni. Kde od toho hrozného tajemství klíč, abychom nepozoufali? V příkladě nahoře uvedeném. Nalezl svou Kapuu, utonul v Babyloně. Ztratil otužilost, bojovný cvik duše, a ostatní přišlo samo sebou.

* * *

Byl jsem kdysi ve shromáždění horalů — lhostejno, kterých. Nebylo to vlastně shromáždění, byla to lidová zábava, pod širým nebem, ve stínu nebetyčných hor, na zdravém ozonu černých bohatých lesů. Ještě dnes živě vzpomínám těch postav prostou, ale silnou stravou mohutných, stálým těžkým zápasem s horami otužilých, zbudovaných jako ze skály. Bylo cosi imposantního v těch tvářích zvětralých, ale nikoliv tupých a bezvýrazných, v pohledech, v nichž jako by se odrážela smělost nedávných nebezpečí nad kolmými stěnami a zejícími propastmi, v pohybech ne sice salonních, ale klidných jako ty věčně mlčící hory, na nichž vyrostli, v celkovitém výrazu sebevědomí, neodvislosti, nepoddajnosti, jimiž se nechlubili, jež však ani nevědouce každým pohybem osvědčovali. V těch postavách defreggerovských bylo jakési neodolatelné kouzlo krásy, ne té krásy změkčilé, zženštilé, ale krásy zdravé, silné, mužné krásy, která připomínala velkolepé okolí . . . Vojáci z toho kraje bývali již ve středověku pověstní, „železná legie“ byl jejich čestný titul. A jistotně kdo na ně pohlédl, bezděky si pomyslí, jak by asi tyto železné paže v boji zatočily se svým protivníkem . . .

Tak představoval jsem si vždycky duši kněžskou. Silnou u bohatého stolu prosté, ale nade vše zdravé potravu duchovního rozjímání, modlitby, svátostí; otužilou

denními boji vyšších mravních požadavků, denním nebezpečím povinností pojímaných ve vyšším světle; tvrdou jako skála vůči změkčilým choutkám vášní; čistou jako ovzduší vznešených pravd, jimiž veškeré povolání kněžské se nese; ozářenou jasným paprskem nebeských sfér, v nich denně obcuje; sebevědomou, nepoddajnou v přesvědčení, že od světa netřeba jí ani co doufati ani čeho se obávati.

Taková duše kněžská má sama v sobě nejlepší pojištění, že nepadne za obět všelijakému nepříteli, že dovede vydatně užiti zbraní svého stavu.

Zbraně nejsou pro děti, ani pro ženy, ani pro mrzáky. Ti nic by jimi ku své obraně nepořídili, naopak snadno by se do smrti poranili.

Jednotlivé kněžské naše povinnosti nezdají se tak nesešné. Ale celek, toť těžká zbroj, na niž jsme přisáhali, již bez vlastní a cizí záhuby nelze nám libovolně odvrhnouti. Musíme tu těžkou zbroj nésti životem. Jak ji ponese, jsouce duší slabých, chabých, mrzáckých, chlapeckých, ženských?

Ó, jak velmi nemoudře jednají kněží, kteří chtějí býti zbožnými, a nedovedou ničeho odepřítí svému hrdlu; kteří

chtějí býti čisti, a po všem pohodlí tělesném se shánějí; kteří chtějí denně obětovati nevinně nevinného Beránka, a nedovedou v ničem obětovati přirozeného člověka!

Kněží v parfumu a v rukavičkách (v přeneseném smyslu mluvím), kněží u plných stolů a v pohodlných lenoškách, kněží v salonech života a neznající bídy chatrčí, kněží žijící po kapuansku a ne po spartansku — jak je možná, aby pád váš nebyl blížký!

Sv. Vincenc z Paula praví, kdyby někdo, stojí již jednou nohou v nebi, zanedbal se mrtviti, že ještě by pochyboval o jeho spáse. Či se to netýká též kněze, a kněze více než jiného křesťana? — —

Tělo může někdy býti silné, ale duch je bojácný, malý. Ani takový voják nemá valné ceny ve válce, jeho bojování je bojováním zbabělců, kteří zahazují zbraně.

Ne každý silný duch je kněžský duch. Teprv ten rozhoduje při knězi o vytrvalosti. Ale čím si jej osvojíme? Ničím s takovou jistotou jako praktickým konáním kněžských povinností.

Pracujme jako kněží opravdově, studujme jako kněží a nepohrávejme si jen s knihami, zpovídejme jako kněží s živým vědomím závaznosti před Bohem, kažme

jako kněží a ne jen, abychom „plovali,“ pracujme i tehda, když by nás jiní mohli zastoupiti. A kdybychom se už shýbali pod tíží té kněžské práce, cítili její ostny a pot se nám řinul se zaníceného čela, buďme vděčni Bohu za tu příležitost; nebýti té práce, čekala by i nás změkčilá Kapua, znemravnělý, bezectný Babylon.

O, jak veliký fond hluboké, kněžské opravdovosti, obětavosti, síly, odhodlanosti je v horlivé, úporné práci kněžského povolání!

Mluvíme tu vlastně o kněžích, kteří s opravdovým povoláním, s dobrou vůlí započali svůj stav. Máme se zmíniti i o bohoslovcích, kněžích bez povolání, s úmysly čistě chlebařskými, ne-li nekalými, ku stavu duchovnímu se deroucích? Želbohu, že i takový bohoslovec u nás není zjevem docela neznámým, ano, že místy je zjevem ne příliš řídkým.

Takoví bohoslovci jsou stálými tajnými i veřejnými spojenci při každém útoku na domácí disciplinu v semináři.

Takoví bohoslovci jsou jako železné závaží, ztěžující, ano znemožňující každý pokus o povznesení ducha bohosloveckého.

Takoví bohoslovci jsou nepochybní kandidáti pozdějších kněží špatných, najiisto pak kněží nešťastných.*

Je možno, že nezkušený student z ohledů světských (ale ne hříšných), z lásky k rodičům, pro možnost vyššího studia a rychlejší zaopatření věnuje se bohosloví. Poznáv pak později stav kněžský i vyšší jeho stránky, již ne z úmyslů původních, nýbrž z důvodů vyšších, nadpřirozených, celou vroucí duší se mu oddává. Takový ovšem nejedná nehodně, ano bývají mezi takovými právě perly kněžského snažení, jak bylo již řečeno výše.

Ale jíti do semináře jen pro kus chleba a zůstatí v semináři, dáti se vysvětití jen pro kus chleba, toť mravní bídáctví, Bohu i lidem hnusné.

---

* Zde též dlužno hlavně hledati klíče k některým nesmírně smutným, ano záhubným veřejným směrům v kleru. Několik neprohlédavých naděnců podalo nebo ještě podává těm směrům firmu, ale vlastní síly jejích stoupenců třeba hledati někde jinde . . . Za chlebem se vetřeli do svatyně Páně, a nenalezše ho tam, boří v slepé vášni oltáře, strhují desky Zákona . . . Byl by čas, aby klerus náš jasně si uvědomil rozdíl mezi reformou a revolucí, mezi ideálním bojem a bezcharakterním paličstvím, především pak mezi „syny ze svobodné“ (povolanými) a „syny z děvky“ (chlebaři). Galat. 4, 22.

Před šesti asi lety ukazovala se naděje, že by se mohly platy úřednické zvýšiti. A pro tu nejistou naději opustilo asi dvacet kandidátů jistého semináře bohosloví. Chraň Bůh naše semináře, chraň Bůh náš lid takových „povolání.“*

---

* Případ z doby předválečné. Též poznámka k aforismu předcházejícímu na tu dobu se vztahuje.